БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 35 (526)
17 ФЕВРАЛЬ
ЖУМА
1956 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди кеча ўз ишини давом этдирди.

С'езднинг эрталабки ва кечки мажлисларида ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС Марказий Комитети ва ўртоқ П. Г. Москатовнинг КПСС Марказий Ревизия комиссияси ҳисобот докладлари юзасидан музокаралар бўлди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг партия XX с'ездига ҲИСОБОТ ДОКЛАДИ

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ доклади *)

Социалистик тузум шароитида янги кишилар, коммунизм қураётган актив ва онгли кишилар ўсиб етишганлиги партиямизнинг жуда катта тарихий ғалабасидир. Лекин одамлар онгидаги капитализм қолдиқларига энди барҳам берилди деб ўйлаш нотўғри бўлур эди. Бизнинг ажойиб, меҳнатсевар совет оиласида афсуски, ҳали ҳам унумли меҳнатда қатнашмаётган, на оилада, на жамиятда фойдали ишни бажармаётган кишилар ҳали ҳам бор. Социалистик жамият қоидаларини қасддан бузаётган шахслар ҳам бор. Бу хилдаги ярамас ҳолларни омманинг ўзи иштирок қилмасдан, фақат ма'мурий чоралар блангина тугатиб бўлмайди. Бу ишда жамоатчиликнинг катта роли бўлиши керак. Шундай вазият вужудга келтириш керакки, ахлоқ қоидаларини, совет ахлоқининг принципларини бузувчи кишилар ўзларининг қилмишларини бутун жамият қоралашини сезадиган бўлсинлар. «СССРда меҳнат қилиш меҳнатга яроқли ҳарбир гражданнинг: «Ишламаган тишламайди» деган принципга кўра бурчи ва шарафли ишидир» деб Конституциямизда ёзилган энг асосий қоидаларнинг бири бўлган шу принцип асло бузилмайдиган принцип бўлиши лозим.

Совет ёшларини ва барча меҳнаткашларни меҳнатга ҳамда жамоат мулкига социалистик муносабатда бўлиш руҳида, марксизм-ленинизмнинг улуғ идеялари руҳида тарбиялаш соҳасидаги олижаноб ишни активлик блан олиб бориш партия, совет, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг асосий бурчидир.

Ўртоқлар! Партиямиз тинчлик сиёсатини изчиллик блан ўтказиб, Совет давлатининг шавкатли, шуҳратга тўлган Қуролли Кучларини — армиямизни, флотимизни, авиациямизни тинмай мустаҳкамлашни, уларни энг илғор техника блан қуроллантиришни, Қуролли Кучлар шахсий составининг сиёсий онглилигини ва жанговарлик маҳоратини оширишни ўзининг энг муҳим бурчи деб ҳисоблайди. Совет халқи шу нарсага амин бўлиши керакки, совет кишиларининг тинч меҳнатини сергаклик блан қўриқлаб турувчи унинг Қуролли Кучлари социалистик Ватан олдидаги ўз бурчини шараф блан бажаради. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

* * *

Совет Иттифоқининг ички аҳволи ҳарқачонгидан ҳам мустаҳкам ва бақувватдир. Коммунистик партия, совет халқи ўз фидокорона меҳнатининг улуғ мевалари блан, экономика ва маданиятнинг ҳамма соҳаларидаги ўз яратучилик ишининг натижалари блан фахрланишга ҳақлидир. Шу блан бирликда биз ҳамиша шуни эсда тутишимиз лозимки, В. И. Ленин бизга эришилган муваффақиятлар блан ҳечқачон хотиржам бўлмангиз, ҳал этилмаган вазифаларга бутун э'тиборингизни ва кучингизни қаратингиз, деб та'лим берган эди.

Социалистик хўжалик системасининг жуда катта афзалликлари, ижтимоий ишлабчиқариш тез сур'атлар блан ривожлантирилаётганлиги Совет мамлакатига СССРнинг асосий иқтисодий вазифасини — аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш жиҳатидан энг тараққий қилган капиталистик мамлакатларга етиб олиш ва улардан ўзиб кетиш вазифасини тарихий жуда қисқа муддатларда ҳал қилишга имкон беради. Бу вазифанинг бажарилиши Ватанимизни ва бутун улуғ социалистик мамлакатлар дўст оиласини ҳарқандай тасодифий ва кутилмаган ҳоллардан сақлаб қоладиган энг мустаҳкам ва ишончли гарантия бўлади, халқ фаровонлигини социалистик жамиятнинг улуғ мақсадларига мос бўлиб тушадиган юксакликка кўтариш имкониятини беради. Олтинчи бешйиллик бу вазифани ҳал қилиш йўлида муҳим босқич бўлади. Янги бешйилликни бажарибгина қолмасдан, шу блан бирга ошириб бажариш учун ҳам бизда ҳамма имкониятлар бор. **(Давомли қарсаклар).**

Лекин шу нарса ма'лумки, имкониятлар бўлгани блан бу имкониятлар ҳали воқи'лик деган гап эмас. Имкониятларни воқи'ликка айлантирмоқ учун барча партия, совет, хўжалик, касаба союз, комсомол ташкилотларининг зўр бериб ва қунт блан ташкилотчилик ишларини олиб боришлари керак, бутун совет халқи, қаҳрамон ишчилар синфимиз, шонли колхозчи деҳқонларимиз, халқдан етишиб чиққан интеллигентларимиз куч ва ғайрат сарфлаб жиддий меҳнат қилиши лозим. **(Давомли қарсаклар).**

Ички сиёсат соҳасида яқин йиллардаги энг муҳим вазифалар қуйидагилардан иборат:

1. Социалистик жамиятнинг моддий-ишлабчиқариш базасини зўр бериб ва ғайрат блан кенгайтириш, олий техникани, Ватанимиз ва четэллардаги фан ва техниканинг энг янги муваффақиятларини, ишлабчиқариш илғорларининг тажрибаларини халқ хўжалигининг ҳамма тормоқларига жорий қилиш.

2. Техникани тараққий этдириш ва, аввало, мамлакатни кенг электрлаштириш, меҳнатнинг ва ишлабчиқаришнинг ташкил қилинишини қат'ий яхшилаш, ходимларнинг ўз меҳнатлари натижаларидан моддий манфаатдор бўлишлари тўғрисидаги ленинча принципга оғишмай риоя қилиш асосида меҳнат унумдорлигини тинмай оширишни та'минлаш.

3. Саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархини тўхтовсиз камайтириш, саноат корхоналарининг, совхозлар ва МТСлар ишларида хўжалик ҳисобини кенг жорий қилиш, жуда қаттиқ иқтисодий тежашни амалга ошириш, маҳсулот единицасини ишлабчиқаришга сарф бўладиган меҳнатни ва материалларни камайтираборииш, маҳсулот сифатини муттасил ошириш.

4. Капитал қурилиш ишларини қат'ий яхшилаш блан бир қаторда, мавжуд ишлабчиқариш қувватларидан тежабтергаб фойдаланиш, халқ хўжалигининг ҳамма тормоқларида, ҳарбир корхонада ва ҳарбир қурилишда, ҳарбир колхозда ва совхозда бўлган янгидан-янги резервларни топиб ишга солиш.

5. Бутун социалистик экономиканинг асоси бўлган оғир индустрияни бундан буён ҳам илдам сур'атлар блан ривожлантиришни та'минлаган ҳолда, халқ исте'мол қиладиган товарлар ишлаб чиқаришни анча кенгайтириш, енгил саноатни ва озиқ-овқат саноатини ривожлантиришни ҳормай-толмай олға суриш.

6. Илғор колхозлар, совхозлар ва МТСларнинг тажрибаларига таяниб, ҳар йили етиштириладиган доннинг миқдорини олтинчи бешйилликнинг охиригача 11 миллиард пудга етказиш, пахта, қанд лавлаги, зиғир, картошка, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш. Гўшт етиштиришни икки баравар, сут етиштиришни қарийб икки баравар, жун етиштиришни 82 процент кўпайтириш.

7. Меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини тинмай ошириш, партиянинг иш кунини қисқартиш тўғрисидаги қарорини уюшқоқлик блан бажариш, меҳнаткашлар учун уй-жой бинолари қуришнинг кенг программасини амалга ошириш.

8. Совет давлат аппаратининг ишини зўр бериб такомиллаштириш, уни қисқартиш ва арзонлаштириш, бюрократизмни ва сансалорликни қат'иян тугатиш, халқ хўжалигининг ҳамма участкаларига қилинаётган раҳбарликни яхшилаш, бу раҳбарликнинг мумкин қадар конкрет бўлишига ва унинг қолоқ корхоналар, колхозлар, МТСлар, совхозларнинг илғорлар даражасига кўтарилишига амалий ёрдам берадиган бўлишига эришиш.

9. Миллион- миллион ишчилар, колхозчилар, интеллигентларнинг ташаббускорлигини ва ижодий активлигини кенг авж олдириш, олтинчи бешйиллик планни тўла ва ошириб бажариш учун умумхалқ социалистик мусобақасини жанговарлик блан ташкил этиш ва бу мусобақага бошчилик қилиш.

10. Ишчилар синфи блан колхозчи деҳқонларнинг улуғ иттифоқини, СССР халқларининг бузилмас дўстлигини, бутун совет жамиятининг ма'навий-сиёсий бирлигини ҳормай-толмай мустаҳкамлаш, миллион-миллион меҳнаткашлар оммасини совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялаш, уларни шонли Коммунистик партиямиз теварагига, марксизм-ленинизмнинг енгилмас байроғи теварагига янада мустаҳкамроқ жипслаштириш. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

III. Партия

Ўртоқлар! Мамлакатимиз эришган буюк муваффақиятлар Коммунистик партиямизнинг тўғри сиёсати туфайли, унинг ҳормай-толмай олиб борган ташкилотчилик ишлари туфайли қўлга киритилганлигини совет халқи яхши билади. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси халққа фидокорона хизмати блан мамлакатимиз меҳнаткашлари орасидагина эмас, балки халқаро коммунистик ва ишчи ҳаракатида, Ғарб ва Шарқдаги халқ оммаси орасида ҳам ғоят катта обрў қозонди. Коммунистик партия ўз сиёсати блан жаҳондаги воқиаларнинг бутун боришига жуда катта та'сир кўрсатмоқда.

1. Коммунистик партия сафларининг мустаҳкамланиши, Совет давлатида партия раҳбарлик ролининг кучайиши

1956 йил 1 февральгача Совет Иттифоқи Коммунистик партияси сафларида 7.215.505 киши бўлди, булардан 6.795.896 киши партия а'зоси ва 419.609 киши партия а'золигига кандидатдир. Бу, партиянинг XVIII с'ездгача бўлган а'зо ва кандидатлари сонидан қарийб уч баравар кўп ва XIX с'ездгача КПСС сафларида бўлган а'зо ва кандидатлардан 333 минг кишига ортиқдир. Партия ҳисобот даврида ташкилий ва ғоявий-сиёсий жиҳатдан янада кўпроқ мустаҳкамланди. Партиялилар оммасининг маркcча-ленинча чиниқиши янада кучайди. Партия ва давлат раҳбарлигининг ҳал қилучи кучи бўлган партия кадрлари анча ўсди.

Бизнинг гениал йўлбошчимиз ва устозимиз Владимир Ильич Ленин меҳнаткашларнинг халқ озодлиги ва бахти учун, коммунизм учун курашда уларнинг илҳомлантирувчи ва етакчилик қилучи улуғ кучи бўлган Коммунистик партияни вужудга келтирди ва мустаҳкамлади. Владимир Ильич Ленин Совет давлати системасида партиянинг раҳбарлик ролини камситиш ёки заифлаштириш йўлидаги ҳарқандай уринишларга қарши қат'ий курашди. Марказий Комитет Лениннинг партия тўғрисидаги та'лимотига оғишмай амал қилиб келди ва амал қилмоқда. Ҳозирги кунда биз ҳисобот даври мобайнида партиямизнинг давлат қурилишидаги, мамлакатнинг бутун сиёсий, хўжалик ва маданий ҳаётидаги роли янада кўпроқ ўсди деб айтаоламиз.

Партия Совет давлатини янада мустаҳкамлаш учун, социалистик экономика ва маданиятни янада юксалтириш учун, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини ошириш учун курашда омма блан ўз алоқаларини янада кўпроқ кучайтирди, халқ блан янада кўпроқ иноқлашиб кетди.

Аммо, ҳисобот даври партиямиз учун бошдан-оёқ очиқ ҳавода ва текис йўлда зафарли юриш қилишдан иборат бўлди, деб ўйлаш нотўғри бўлур эди. Албатта бундай деб бўлмайди. Биз катта ғалабаларга эришдик ва айрим муваффақиятсизликларга дуч келдик, катта қувончлар блан бирга қайғуларимиз ҳам бўлди. Аммо ғалабалар партияни эсанкиратиб қўймади, муваффақиятсизликлар эса уни умидсизлантирмади, партия ўзи танлаб олган йўлдан дадил ва ишонч блан олға борди ва олға бормоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Партиянинг XIX с'ездидан сал вақт ўтгач ўлим Иосиф Виссарионович Сталинни бизнинг орамиздан олиб кетди. Социализм душманлари партия сафларида пароканадалик юз бериши, унинг раҳбарлари орасига нифоқ тушиши, унинг ички ва ташқи сиёсатини амалга оширишда иккиланишлар рўй бериши эҳтимоли бор деб ўйлаган эдилар. Аммо бундай мўлжаллар барбод бўлди. Коммунистик партия ўзининг Марказий Комитети теварагига янада маҳкам жипслашди, марксизм-ленинизмнинг ғолибона байроғини янада баланд кўтарди. **(Давомли қарсаклар).**

Империалистлар партия ва давлатнинг раҳбарлик лавозимларига хиёнаткорлик блан суқулиб кириб олган ўз ашаддий агенти Берияга катта умид боғлаган эдилар. Марказий Комитет ана шу хавфли душманнинг ва унинг шерикларининг жиноий фитначилик ишларига қат'ий хотима берди. Бу, партиянинг катта ғалабаси, партия коллектив раҳбарлигининг ғалабаси эди.

Разил хоинлар шайкасининг тор-мор келтирилганлиги партияни янада мустаҳкамлашга ва мамлакатимиз олдида турган вазифаларни муваффақиятли суратда ҳал этишга ёрдам берди. Партия янада монолитроқ бўлиб қолди. Партиянинг ғоявий-сиёсий ва ташкилий бирлиги унинг енгилмаслигининг гаровидир. Партиянинг сафлари жипслашган бир пайтда ҳарқандай душманлар ва ҳарқандай қийинчиликлар унга қўрқинчли эмас. Партия курашда қўрқишни билмайдиган, ўз йўлини амалга оширишда тебраниш, қийинчиликлар олдида чекиниш нималигини билмайдиган жипслашган куч бўлиб майдонга чиққанида у ҳарқандай вазифани бажараолади. Ҳозирги вақтда бизнинг партиямиз ҳарқачонгидан кўра маҳкамроқ жипслашгандир, бизнинг партиямиз Марказий Комитет теварагига маҳкам уюшган бўлиб, мамлакатни улуғ Ленин кўрсатиб берган йўлдан зўр ишонч блан олға бошлаб бормоқда. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Партиямизнинг бирлиги бирнеча йиллар ва ўнйиллар мобайнида таркиб топди. Бу бирлик жуда кўп душманларга қарши курашда ўсди ва мустаҳкамланди. Троцкичилар, бухаринчилар, буржуа миллатчилар ва халқнинг бошқа ёвуз душманлари, капитализм реставрациясининг тарафдорлари партия сафларининг ленинча бирлигига ичдан туриб путур етказишга жон-жаҳдлари блан уринган эдилар. Уларнинг ҳаммаси ана шу бирликка дуч келиб ер блан яксон бўлди.

Бутун совет жамиятининг ма'навий-сиёсий бирлиги, марксизм-ленинизмнинг мустаҳкам принциплари Коммунистик партия ва унинг раҳбар ядросининг бирлиги учун асосдир. Кишилар бизнинг партиямизга ўз шахсий манфаатларини кўзлаб эмас, балки коммунизм қуришдан иборат улуғ мақсадни амалга ошириш учун кирадилар. Партиянинг раҳбарлик ядроси шахсий муносабатлар блан ёки ўзаро манфаатдорлик блан боғланган кишилар тўдаси эмас, балки ўзаро муносабатларини принципиал ғоявий асосга қурган ва бир-бирларининг гуноҳларини кечиришга, шахсий ғаразгўйликка йўл қўймайдиган раҳбарларнинг ишчан коллективидир.

Партиянинг бирор раҳбар арбоби ўз ишида хатоларга йўл қўяётганлиги ма'лум бўлиши блан КПСС Марказий Комитети ана шу хатоларни тузатиш учун зарур чораларни якдиллик блан амалга оширди. КПСС Марказий Комитетининг Пленумларида бирқанча партия ташкилотлари ва айрим кишиларнинг фаолияти, шу жумладан Марказий Комитет а'золарининг фаолияти ҳам юз-хотир қилинмай, большевикча танқид қилинди. Партия томонидан ўзига кўрсатилган юксак ишончни оқламаган ба'зи ходимлар Марказий Комитет составидан чиқарилди. Партиянинг бирлиги бундан зарар кўрмай, балки фақат манфаат кўрганлигини исбот қилиб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак.

Ленин та'лим бериб айтадики, принципиал йўл бирданбир тўғри йўлдир. Умумпартия манфаатларидан ҳечқачон, ҳечқаерда бир қадам ҳам орқага чекинмаслик мустаҳкам принцип бўлиб, коммунистлар ўз сафларининг бирлиги учун курашда ана шу принципга амал қилиб келмоқдалар. Ҳисобот даврида янгидан-янги катта муваффақиятларга эришилган экан, бу нарса партия, унинг Марказий Комитети партия сафларининг бирлигини яхши сақлаб ва мустаҳкамлаб келганлигини жуда яққол кўрсатади. **(Давомли қарсаклар).**

Ўтилган йўлнинг якунларига баҳо бериб, ишонч блан айтиш мумкинки, ҳисобот даврида партия Марказий Комитетининг мамлакатимизга қилган сиёсий раҳбарлиги тегишли юксакликда бўлди, партия давлат ва партия қурилиши масалаларини тўғри ҳал этди, мамлакатни моҳирлик блан Ленин йўлидан олиб борди.

Партиянинг, унинг Марказий Комитетининг асосий вазифаси социалистик Ватаннинг иқтисодий қувватини янада мустаҳкамлашни та'минлашдан, унинг муқаддас чегараларини ёв кираолмайдиган янада мустаҳкам қал'ага айлантиришдан, совет кишиларининг моддий ва маданий турмуш даражасини янада юксалтиришдан иборат эди.

Бизнинг Коммунистик партиямиз—идора қилучи партиядир. Ҳарқандай муҳим ишнинг муваффақиятли ҳал этилиши партиянинг раҳбарлигига, партия маҳаллий ташкилотларининг фаолиятига боғлиқдир. Табиий, мамлакат олдида турган вазифаларни амалга ошириш учун аввало партия ташкилотларини сафарбар қилиш соҳасида кўп иш қилиш, барча коммунистларни камчиликларга қарши шафқатсиз кураш руҳида тарбиялаш зарур эди.

Ҳисобот даврида КПСС Марказий Комитети Пленумларининг мунтазам суратда ўтказиб турилганлиги партиянинг ва бутун мамлакатнинг ҳаётида жуда муҳим роль ўйнади. Марказий Комитет ана шу Пленумларда бутун партия, бутун халқ олдида қишлоқ хўжалиги ва саноатни ривожлантиришдаги жиддий камчиликларни ленинча ростгўйлик ва принципиаллик блан очиб ташлади, ана шу камчиликларни йўқотиш йўлларини, мамлакатнинг халқ хўжалигини, меҳнаткашларнинг моддий ва маданий турмуш даражасини янада юксалтириш соҳасидаги сра кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни ҳал этиш йўлларини белгилади.

Марказий Комитет хўжалик қурилишидаги камчиликларни танқид қилганда шу нарсага асосландики, партия олға қараб қилаётган ҳаракатимизнинг нуқсонлари ва қийинчиликлари тўғрисида халққа ҳақиқат гапларни айтиб беришдан қўрқмаслиги керак. Хато ва нуқсонларни э'тироф этишдан қўрққан киши революционер эмас. Ўз камчиликларимизни яшириб ўтиришимизнинг ҳожати йўқ, чунки бизнинг бош йўлимиз тўғри йўлдир, коммунистик қурилиш иши ўсмоқда ва ғалаба қилмоқда, камчиликлар блан курашга омма нечоғлик кенг жалб этилса, бу камчиликлар шу қадар камаяди.

Марказий Комитет партия ташкилотларини танқид ва ўз-ўзини танқидни бутун чоралар блан ривожлантиришга, қилинган иш натижаларига танқидий баҳо беришга, кибрлик, манманлик, мақтанчоқлик ва ўзига зеб беришга қарши қат'ий кураш олиб боришга чақирди. Ҳозирги вақтда биз камчиликларга қарши кураш олиб бормоқдамиз, агар партиянинг айрим звеноларида хотиржамлик кайфиятлари, ҳақиқий аҳволни бўяб кўрсатишга уринишлар бўлмаганида бизда кўп камчиликларга хотима берилган бўлур эди. Принципиал ва ошкора танқид ҳамда ўз-ўзини танқид партияни янада мустаҳкамлашнинг, камчиликларни тезликда йўқотишнинг, коммунистик қурилишнинг барча соҳаларида янгидан-янги муваффақиятларга эришишнинг тўғри йўлидир.

Партиянинг бирлигини янада мустаҳкамлаш ва партия ташкилотларининг активлигини ошириш партия ҳаётининг Ленин томонидан ишлаб чиқилган қоидаларини тиклашни талаб этди. Илгари вақтларда бу қоидаларга кўпинча риоя қилинмас эди.

Коллектив раҳбарликнинг ленинча принципи тикланганлиги ва бутун чоралар блан мустаҳкамланганлиги биринчи даражали аҳамиятга эга бўлди. КПСС Марказий Комитети бу жиҳатдан намуна кўрсатишга ҳаракат қилди. Партиямизнинг коллектив раҳбари бўлган Марказий Комитетнинг роли кейинги йилларда нечоғлик юксак даражага кўтарилганлиги ҳаммага аёндир. Марказий Комитет Президиуми мунтазам иш олиб борувчи коллектив орган бўлиб қолди. Партия ва мамлакатнинг ҳаётига доир энг муҳим масалаларнинг ҳаммаси Марказий Комитет Президиумининг диққат марказида турибди.

Марказий Комитет коммунистларнинг ва барча меҳнаткашларнинг ижодий активлигини бутун чоралар блан кучайтириш учун курашиб, шахснинг тарихдаги ролини маркcча-ленинча англашни кенг тушунтириб бериш тадбирларини кўрди. Марказий Комитет марксизмнинг-ленинизмнинг руҳига ёт бўлган шахсга сиғинишга қарши қат'ий курашди. Шахсга сиғиниш у ёки бу арбобни му'жизалар яратучи қаҳрамонга айлантириб юборади ва айни вақтда партиянинг ҳамда халқ оммасининг ролини камайтириб кўрсатади, уларнинг ижодий активлигини камситишга олиб боради. Шахсга сиғинишнинг ёйилиши партияда коллектив раҳбарликнинг ролини пасайтирди ва ба'зан эса бизнинг ишларимизда жиддий нуқсонлар рўй беришига сабаб бўлди.

Партия гимнимиз «Интернационал»да шундай сатрлар бор:

«Бизга ҳечким озодлик бермас, на шоҳ, на оллох, на ботир. Озодликка эришмоқ, фақат ўз қўл кучимиз-ла бўлур» **(Гулдурос қарсаклар).**

Ана шу илҳомбахш сўзлар омманинг революцион, ижодий ролини, коллективнинг ролини марксистларча тўғри ифода этади. Марксистик назария блан қуролланган партия раҳбарлигидаги халқ улуғ ва енгилмас кучдир, янги ҳаётнинг ижодчиси, тарихнинг ижодчисидир. **(Давомли қарсаклар).**

Партия ҳаёти ленинча принципларининг амалга оширилиши натижасида партия ташкилотларининг сиёсий активлиги ошди, уларнинг меҳнаткашлар блан алоқаси мустаҳкамланди, уларнинг оммага та'сири кучайди. Бу эса, партия ташкилотларининг кучини кўп даража оширди, хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этган пайтда уларнинг жанговарлик қобилиятини мислсиз ўстирди.

Демак, партиямизнинг тараққиёти нуқтаи назаридан олиб қараганда, ҳисобот даври партиянинг бирлигини янада мустаҳкамлаш, унинг сиёсий ва ташкилотчилик ролини янада кучайтириш, унинг оммага та'сирини янада авж олдириш даври бўлди. Партия халқ хўжалигини ва меҳнаткашларнинг фаровонлигини янада юксалтиришдан иборат кенг программани ишлаб чиқди, бу программани амалга ошириш учун бутун халқни сафарбар қилди ва коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида жиддий муваффақиятларга эришди.

Аммо, партиямизнинг кучи ва обрўси мислсиз юксакликка кўтарилган ҳозирги пайтда ҳам хотиржамлик ва бепарволикка берилиш асло мумкин эмас. Бундан буён ҳам олға қараб муваффақиятли ҳаракат қилишни та'минлаш учун барча партия ташкилотларимизни юксак сафарбарлик ҳолатида тутиш, бутун партиявий ишларимизни тинмай яхшилаш ва такомиллаштириш керак. Даставвал, партиянинг партиявий-ташкилий ва идеологик ишларини юксак даражага кўтариш зарур.

2. Партиявий-ташкилий иш

Партия ва унинг Марказий Комитети ўзининг бутун ташкилий фаолиятида улуғ Лениннинг мамлакатга муваффақиятли раҳбарлик қилмоқ учун оммани ишонтирабилиш ва партия сиёсатининг турмушга оширилишини амалий суратда ташкил этабилиш зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмаларига асосланмоқда. Партиянинг куч-ғайрати унинг олдида турган вазифаларни муваффақиятли суратда амалга оширишни ташкилий жиҳатдан та'минлашга, партия кадрларининг хўжалик қурилишининг барча соҳаларида ишни амалий уюштириш сан'атини эгаллашлари учун ёрдам беришга қаратилган.

Бизнинг партиямиз ҳокимият тепасига келган пайтдан буён Ленин партия ишини доим хўжалик фаолияти блан боғлади. Ленин хўжалик тараққиётининг плани бўлган машҳур ГОЭЛРО планини партиянинг иккинчи программаси деб атади. Шу муносабат блан Владимир Ильич бундай деган эди: «Бизнинг партиямизнинг программаси фақат партия программасигина бўлиб қололмайди. Бу программа бизнинг хўжалик қурилишимизнинг программасига айланмоғи лозим, йўқса у партия программаси бўлишга ҳам ярамайди. Бу программа партиянинг иккинчи программаси блан, бутун халқ хўжалигини янгидан тузиш ва уни ҳозирги замон техникаси даражасига кўтариш ишлари плани блан тўлдирилиши лозим». (Асарлар, 31 том, 547 бет).

Шуни э'тироф қилиш керакки, кўп йиллар мобайнида бизнинг партияли кадрларимиз хўжалик қурилишининг амалий масалаларини ҳал этиш учун юксак жавобгарлик руҳида етарлик даражада тарбияланмади. Бу ҳол хўжаликка раҳбарлик қилишнинг канцеляриячилик-бюрократик методларининг кенг ёйилишига олиб келди. Бу ҳол шунга олиб келдики, кўпгина партия ходимлари хўжалик қурилиши соҳасида ташкилотчилик ишлари блан чинакамига шуғулланмадилар, экономикани чуқур ўрганмадилар, оммани ташкил этиш соҳасидаги жонли иш ўрнига кўпинча гап сотиш блан овора бўлдилар, бу ишларни бепоён қоғозлар денгизига ғарқ қилдилар.

Марказий Комитет партия кадрларини, барча коммунистларни хўжалик қурилишига конкрет раҳбарлик қилиш масалаларига кўпроқ э'тибор беришга, хўжаликка нисбатан юзаки муносабатда бўлишни йўқотишга, саноат корхоналари, колхоз, МТС ва совхозлар ишларини чуқур ўрганиб, моҳирлик блан раҳбарлик қилиш учун уларнинг техникаси ва экономикасини зўр бериб ўрганишга да'ват этди. Ишни жиддий ўрганиш ва жонли ташкилотчилик ишларини олиб бориш ўрнига аввалдагидек, «умуман» хўжалик вазифалари тўғрисида гап сотишга уринаётган ва қоғозбозлик блан шуғулланаётган партия ходимлари қаттиқ танқид қилинабошланди. Ҳақиқий ишдан ўзларини четда тутишни афзал кўрган ҳозирги замон «митрофанушкалари»дан кўпи раҳбарлик ишларидан озод қилинди.

Кўрилган тадбирлар натижасида маҳаллий партия органлари саноат ва қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришининг етакчи соҳаларида ташкилотчилик ишларини анча яхши йўлга қўйдилар. Улар хўжаликка кўпроқ амалий, конкрет ва оператив раҳбарлик қилабошладилар.

Афсуски, кўпгина партия ташкилотларида партиявий-сиёсий ишлар блан хўжалик ишларини бир-бирига ўринсиз қарама-қарши қўйиш каби ҳолларга ҳали ҳам йўл қўйилмоқда. Афсуски, шундай партияли «арбоблар» ҳам учраб турадики, улар партия иши бошқа-ю, хўжалик ҳамда совет иши бошқа бир нарса, деб ҳисоблайдилар. Бу хилдаги «арбоблар»дан, бизни «соф партия» ишидан ажратиб қўймоқдалар ва экономикани, техникани, агротехникани ўрганишга, ишлабчиқаришни ўрганишга мажбур этмоқдалар, деган шикоятларни ҳам эшитиш мумкин.

Партия иши вазифаларини бундай тушуниш тамомила нотўғри ва зарарлидир.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси идора қилучи партиядир ва бизнинг совет юртимизда қилинаётган ишларнинг ҳаммаси бутун партияни ва ҳарбир коммунистни астойдил қизиқтиради. Коммунистнинг томошабин бўлиб туришга ҳаққи йўқ.

Шу сабабдан партия ўз кадрларидан партия ишларини хўжалик ишларидан ажратмасликни, хўжаликка ишнинг кўзини билиб конкрет раҳбарлик қилишни талаб этади. Бу гапдан партия ташкилотларининг функцияларини хўжалик органларининг функциялари блан бирор шаклда аралаштириб юбориш ёки партия органлари хўжалик органларининг ишларини бажаришлари керак, деган ма'но келиб чиқмайди, албатта. Партия органларининг хўжалик органлари ишларини бажариши эгасизликка ва мас'улиятсизликка олиб келган бўлур эди. Гап шундаки, партия ишлари оммани ташкил этиш ва тарбиялашга, хўжаликка раҳбарликни яхшилашга, социалистик хўжаликни тўхтовсиз ўстиришга, совет халқининг моддий фаровонлигини оширишга, унинг маданиятини юксалтиришга қаратилиши керак.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА).

*) Боши газетамизнинг 15, 16 февраль сонида.

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ докладининг давоми

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Ташкилий ишларни партия олдида турган вазифалар даражасига кўтариш учун партия аппаратини бутун чоралар блан такомиллаштириш зарур. Ҳозирги вақтда партия аппарати ҳали жуда каттадир. Партия аппаратининг фаолиятида ҳарқандай ишга зарар етказадиган ва хусусан кишилар блан ишлашда асло йўл қўйиб бўлмайдиган формализм ҳали ҳам кўп учраб туради. Бу аппаратдаги малакали ходимлар ташкилий ишлардан кўра ҳарқандай ма'лумотлар, статистика ма'лумотлари ва справкаларни тўплаш блан кўпроқ овора бўладилар. Кўпинча ана шундай ма'лумот ва справкаларни тўпламасдан ҳам иш кўриш мумкин. Шу сабабдан, аппарат кўп ҳолларда самарасиз ишлайди.

Партиявий-ташкилий ишдаги асосий нарса — омма блан ишлашдан, оммага та'сир кўрсатишдан, партия томонидан қўйилган хўжалик-сиёсий вазифаларни амалга ошириш учун курашга оммани уюштиришдан иборатдир. Партия аппаратининг кўп ходимлари доим омма ўртасида бўлиш ўрнига, канцелярияларда қолиб кетадилар, жуда кўп резолюция чиқарадилар, ҳаёт эса уларга қарамай олға борадики, уларнинг ана шундай ишларига бундан буён тоқат қилиш мумкин эмас.

Шу муносабат блан колхозларга раҳбарлик қилиш тўғрисида яна ва яна бир марта гапириб ўтишга тўғри келади. Партия ва ҳукумат қишлоқ хўжалигини кескин равишда ривожлантириш учун моддий ва ташкилий жиҳатдан зарур бўлган барча шарт-шароитни вужудга келтирдилар. Илгари қолоқ бўлган минглаcча колхозлар қисқа вақт ичида илғор колхозларга айланди. Аммо, шундай бўлса ҳам, кўпгина колхозларни юксалтириш зарур бўлганидан кўра секинроқ бормоқда. Агар қишлоқ хўжалигининг чорвачилик каби тормоғини олиб кўрадиган бўлсак, ҳарбир районда чорвачиликни ривожлантириш соҳасида катта муваффақиятларга эришган, бир йил ичида гўшт, сут етиштиришни 2—3 баравар кўпайтирган колхозлар борлигини кўрамиз. Шу блан бирга, ана шундай колхозларнинг теварак атрофида жуда паст кўрсаткичларга эга бўлган қолоқ хўжаликларни ҳам кўп учратамиз.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида ва жумладан чорвачиликни ривожлантириш соҳасида резервлардан тўла фойдаланиш учун бизга нима халақит бераётир, ахир? Бунинг асосий сабаби ташкилий ишларимизнинг заифлигидадир.

Раҳбарликнинг заифлиги шу нарсада ўз ифодасини топадики, районлардаги кўпгина ходимлар ҳарбир колхоз блан конкрет шуғулланмаётирлар, колхозларга ишнинг кўзини билиб эмас, балки расмиятчилик блан раҳбарлик қилмоқдалар. Улар ўз ишларида ҳал қилучи масалаларга кўпинча э'тибор бермайдилар — ҳарбир хўжаликнинг тараққиётини тўғри планлаштиришни та'мин этмайдилар, кишиларни ташкил этиш соҳасида ҳали ҳам суст иш олиб борадилар. Шу сабабдан, кўпинча шундай аҳвол рўй берадики, янгилик куртаклари ўзига ўзибўларчилик блан йўл очиб боради. Буни нормал бир ҳол деб бўладими, ахир? Йўқ, сен илғор иш тажрибаларининг моҳиятини ўрганиб ол ва шундан кейин қолоқ колхозга, қолоқ бригадага қараб йўл ол ва ана шу илғор иш тажрибасини ишлабчиқаришга жорий қилиш, ана шу тажриба асосида колхозчиларга ишни қандай қилиб тўғри олиб бориш кераклигини кўрсатиш учун қўлингдан келган бутун чорани кўр. Раҳбарликда асосий нарса шудир.

Раҳбарлик лавозимларида ҳали ҳам шундай ходимлар борки, уларни иш тепасида турган «бекорчилар» категориясига киритиш мумкин. Бундай ходимлар юзаки қараганда жуда ишчан бўлиб кўринадилар ва дарҳақиқат кўп иш қиладилар, аммо уларнинг ишлари самарасиз бўлади. Улар «хўроз учинчи марта қичқиргунча» тонг отдириб мажлис ўтказадилар, шундан кейин колхозларга қараб йўл оладилар, қолоқларни койийдилар, кенгашлар ўтказадилар ва умумий тарзда одатда олдиндан ёзиб қўйилган нутқларни сўзлаб, «имтиҳондан ўтиш»га, «барча қийинчиликларни бартараф қилиш»га, «бурилиш ясаш»га, «ишончни оқлаш»га да'ват этадилар ва ҳоказо. Аммо бундай раҳбар ҳарқанча уриниб кўрганда ҳам, йилнинг охирида иш яхшиланмаганлиги ма'лум бўлиб қолади. Бундай киши қимирласа ҳам қир ошолмайдиган кишилар хилидандир. **(Залда жонланиш).**

Кўпгина партия ва совет ходимларининг амалий фаолиятида олинган мажбуриятларга мас'улиятсизлик блан муносабатда бўлиш кенг ёйилганлиги ҳам катта нуқсондир. Агар у ёки бу областьнинг, район, колхоз, совхознинг ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятларини қандай бажараётганлиги текшириб кўриладиган бўлса, сўз блан иш ўртасида катта тафовут борлиги аён бўлиб қолади. Умуман айтганда, бундай мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганлиги текшириладими? Йўқ, одатда текширилмайди. Олинган мажбуриятларнинг бажарилмай қолиши учун ҳечким на моддий, на ма'навий жавобгарликка тортилади.

Шуни айтиш керакки, бизнинг матбуотимиз ва радиомиз катта мажбуриятлар олган кишиларни кўкларга кўтариб мақтайдилар. Аммо олинган мажбуриятларни бажариш учун бутун шарт-шароит мавжуд бўлгани ҳолда, мажбурият олган кишилар ишни барбод берганларида бу тўғрида оғиз очмайдилар. Кишиларда ўз зиммасига олган мажбуриятлар учун жавобгарлик туйғусини ошириш лозим. Ва'да бердингми, ҳарқандай қилиб бўлса ҳам унинг устидан чиқ. «Сўзидан қайтган номард» деган гап бор.

Юқорида айтилганлардан шундай хулоса чиқариш керакки, биз ташкилий ишларни жиддий суратда яхшилашимиз, бу ишларни хусусан районларда жиддий суратда яхши йўлга қўйишимиз, кадрларнинг ишларини, уларнинг ўсишини э'тибор блан кузатиб туришимиз, омма ўртасида ташкилий ишларни олиб бориш сан'атини эгаллашда уларга ёрдам беришимиз лозим.

Партия районлардаги партия ва совет ходимларига доим катта аҳамият бериб келди, чунки партия ва ҳукумат директиваларининг бажарилиши кўп жиҳатдан уларга боғлиқдир. Партия томонидан районларда бажарилган катта ишлар натижасида кўпгина яхши кадрлар, омманинг чинакам ташкилотчилари ва етакчилари ўсиб етишди. Аммо кўпгина районларда партия ташкилотларининг иш савияси ҳозирги куннинг талабларига тўлиқ жавоб бермаётганлигини кўрмаслик мумкин эмас.

Биз бир вақтлар МТСдаги кадрларнинг ва колхозлардаги раҳбар кадрларнинг заифлиги ҳақида тўғри гапирган эдик. Партия бу звеноларни мустаҳкамлади, шундай бўлса ҳам, эришилган муваффақиятлар блан хотиржам бўлиб қолиш ярамайди албатта; бу ишни бундан буён ҳам давом этдириш керак. Лекин ҳозирги шароитда кадрларнинг заифлиги район звеносида — район партия комитетларида, район ижроия комитетларида кўпроқ сезилмоқда, район партия комитетларининг ташкилий ишлари ҳали суст олиб борилмоқда.

Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалигини юксалтириш соҳасида мамлакат олдига катта вазифалар қўйилган бир пайтда, район ташкилотларини тажрибали ва қобилиятли кадрлар блан мустаҳкамлаш алоҳида аҳамиятга эгадир, чунки район ходимлари қишлоқ бошланғич ташкилотларида, МТС, колхоз ва совхозларда бевосита ишлайдилар, улар моддий бойликларни вужудга келтиручи кишиларни уюштирадилар. Шу сабабли бутун ишнинг муваффақияти уларнинг фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Биз, район партия комитетларида, район Советларининг ижроия комитетларида раҳбарлик ишларида тайёргарлиги яхши бўлган, оммани ғайрат блан уюштираоладиган, ишлабчиқаришни яхши биладиган коммунистлар бўлишига эришмоғимиз лозим. Район ташкилотларининг раҳбарлари қишлоқ хўжалигини билмасалар, ўз олдиларида турган вазифаларни бажараолмайдилар. Колхозчилар, МТС ва совхоз ходимлари олдида уларнинг обрўйи бўлмайди.

Хўжалик қурилиши партиявий ишимизнинг энг муҳим томонларидан биридир. Партия раҳбар ходимининг фаолиятига биринчи навбатда унинг хўжаликни ривожлантиришда эришган натижаларига қараб баҳо бериш керак, чунки у хўжаликни ривожлантиришдаги муваффақиятлар учун жавобгардир. Буни тушунишни истамаган раҳбарлар хўжаликни юксалтириш учун курашга бошчилик қилаолмайдилар, уларни партиявий иш учун етарли тайёрлиги бўлмаган кишилар деб ўз вақтида алмаштириш керак. Биз, колхозларда ва совхозларда ўсиб етишган маҳаллий ходимларни пастдан юқори кўтариш йўли блан ҳам, шунингдек, шаҳарлар ва саноат марказларида одамларни районлардаги ишларга жалб қилиш йўли блан ҳам район ташкилотларини раҳбар кадрлар блан мустаҳкамлаш ишини давом этдиришимиз лозим.

Раҳбарларнинг топширилган иш учун моддий жавобгарлигини ошириш мақсадида уларнинг оладиган иш ҳақини эришилган натижаларга ма'лум даражада боғлиқ қилиб қўйишга тўғри келади, шундай қилмасак, бўлмайдиганга ўхшаб қолди, ўртоқлар. Планни бажарган ёки ошириб бажарган раҳбар кўпроқ ҳақ олсин, планни бажармаса, унинг иш ҳақи камайтирилиши лозим. Ба'зилар партия ходимлари учун иш ҳақи тўлашда бундай принцип ўрнатиб бўлмайди, чунки улар партиявий-ташкилий ишлар блан, идеология ишлари блан шуғулланишлари лозим, бу иш хўжалик фаолиятининг натижалари блан бевосита боғланган эмас, дейишлари мумкин. Лекин партиявий-ташкилий иш ишлабчиқаришга яхши та'сир қилмайдиган бўлса, уни муваффақиятли деб айтиш мумкинми, ахир? Партиявий-ташкилий ишларни ва идеология ишларини ишлабчиқаришни яхшилаш вазифалари блан боғламасдан олиб бориш — уни самарасиз ишга айлантириб юбориш демакдир.

Партиявий-ташкилий ишлардаги камчиликлар фақат қишлоқ партия ташкилотларидагина эмас, шаҳар партия ташкилотларида ҳам бор. Дуруст, умуман саноатда ишнинг аҳволи яхши. Лекин саноатда ҳам илғор тормоқлар ва корхоналар блан бир қаторда, қолоқ тормоқлар ва корхоналар ҳам оз эмас. Уларнинг қолоқлик сабабларидан бири шуки, бу корхоналарнинг партия ташкилотларида янги, илғор методлар учун ғайрат блан кураш олиб борилмайди, қолоқликка ва турғунликка нисбатан чинакам муросасизлик кўрсатилмайди.

Партиявий-ташкилий ишнинг савияси бу ишнинг формалари партия ташкилотлари олдида турган вазифаларга қанчалик мос бўлишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бундан шу келиб чиқадики, партия органларининг иш методларини ва структурасини тинмай такомиллаштириб, уларни ўзгариб бораётган вазият шароитларига мослаштириш керак. Бу нарса фақат маҳаллий партия органларигагина эмас, балки, КПСС Марказий Комитетига ҳам таалуқлидир.

Ўтган даврда партия органларини кадрлар блан мустаҳкамлаш ва уларнинг структурасини қайта қуриш соҳасида бирқанча тадбирлар амалга оширилди. Марказий Комитет қишлоқдаги ташкилий-партиявий ишларни яхшиламоқ учун қишлоқ район партия комитетларининг структурасини қайта қуриш зарур деб топди. Район партия комитетларининг секретарьлари бошчилигида МТС зоналарида инструкторлик группалари тузилди. Бунда район партия комитетининг секретари, МТС зоналаридаги инструкторлар колхозларнинг муайян группасида партиявий-сиёсий ишларни ташкил қилиш соҳасида конкрет вазифаларга эга бўлганларида бу нарса колхозларнинг ишини яхшилашга ёрдам беради, деб кўзда тутилган эди. Бинобарин, бундай қайта қуриш зарур эди.

Броқ бу қайта қуришни ўтказишда ҳамма жойда ҳам ижобий натижаларга эришилмади. Бунинг сабаби нимада? Ба'зи ўртоқларнинг гапига қараганда, бунинг сабаби — район партия комитетларининг МТС зоналари бўйича секретарьлари жорий қилиниб, инструкторлик группалари ташкил этилганида райкомнинг биринчи секретари МТСга ва колхозларга раҳбарлик қилишдан четланиб қолган эмиш ва шу сабабли райондаги қишлоқ хўжалигига қилинадиган умумий раҳбарлик гўё бўшашиб кетган эмиш. Ҳолбуки, бундай гапларни қишлоқдаги партиявий ишда эгасизлик кўпайиб кетган вақтдаги эскича раҳбарлик қилиш методларига қайтишни истаётган кишилар айтмоқдалар.

Район партия комитети ва райкомнинг биринчи секретари МТС зоналари бўйича секретарьлар ва инструкторларнинг ишларига тўғри раҳбарлик қилиш блан колхозлардаги ташкилий-оммавий ишларни яхшилашга эришаоладилар. Шунинг учун ҳам қайта қуриш тўғри ўтказилган жойларда бу тадбир ишларни яхшилашда ижобий та'сир кўрсатди.

Қишлоқ район партия комитетларини қайта қуриш ҳамма жойда ҳам яхши натижалар бермаганлигига асосий сабаб шуки, бирқанча районларда райкомларнинг МТС зонаси бўйича секретарьлари ва инструкторлари вазифасига ўзларининг ишчанлик ва сиёсий сифатлари жиҳатидан райкомларнинг МТС зоналари бўйича секретарьлари ва инструкторлари олдига қўйиладиган талабларга жавоб беролмайдиган ходимлар тасдиқланган эдилар, улар амалда заифлик қилиб қолдилар.

Ба'зи ўртоқлар район партия комитетларининг структурасини яна ўзгартириш керак дейишаяпти. Бу тўғрида ҳали ўйлаб кўриш керак. Бизнинг фикримизча, янгидан қайта қуриш мақсадга мувофиқ бўлмаса керак. Яхшиси, кадрларни мустаҳкамлаш йўлидан бориб, лозим бўлган жойларда партия райкомлари секретарьлигига одамлар блан ишлайоладиган яхши ташкилотчиларни танлаб қўйиш керак. Партия ишидаги эгасизликни охиригача тугатмоқ учун партия раҳбарлигини ишлабчиқаришга яқинлаштириш йўлидан бормоқ лозим.

Марказий Комитет РСФСР областьларига ва ўлкаларига партия раҳбарлигини жиддий яхшилаш зарурияти туғилди деб ҳисоблайди. РСФСР составида 78 ўлка, область ва автоном республика бор, ахир, уларнинг ҳаркайсиси шароит ва хусусиятларининг хилма-хиллиги блан бир-биридан фарқ қилади. РСФСРдаги областьларга, ўлкаларга ва автоном республикаларга янада конкретроқ ва оперативроқ раҳбарлик қилишни та'минламоқ учун марказда алоҳида партия органи бўлиши керак. Шу мақсадда Марказий Комитет КПСС Марказий Комитетининг РСФСР Бюросини тузишни зарур деб ҳисоблайди.

Партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни ҳартомонлама яхшилаш учун курашда Марказий Комитет кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишга, уларни ғоявий жиҳатдан чиниқтиришни кучайтиришга ва уларнинг ишчанлик малакасини оширишга алоҳида аҳамият беради. Партия, давлат ва хўжалик ишларининг хилма-хил соҳалари учун жуда кўп кадрлар етиштиришга, уларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаб чиниқтиришга муваффақ бўлганлиги учун партия фахрланиши мумкин.

Лекин кадрлар блан ишлашдаги жиддий камчиликларни ва хатоларни кўрмаслик нотўғри бўлур эди. Масалан, шуни айтиш кифоядирки, бизнинг партия ўқув юртларимиз нуқул конкрет экономика асосларини билмайдиган ходимларни тайёрлаб чиқармоқдалар. Партия мактабларида кадрлар тайёрлашни шундай қилиб қайта қуриш керакки, мактаблардаги ўқучилар марксизм-ленинизм назариясини чуқур ўрганиш блан бир қаторда, ишлабчиқариш соҳасидаги асосий билимларни ҳам эгалласинлар, Олий партия мактабларининг ўқучилари эса олий марксистик билим олишдан ташқари, саноат ёки қишлоқ хўжалиги тормоқларидан бири соҳасида техникум ҳажмида амалий билим оладиган бўлсинлар.

Кўпгина партия органларининг фаолиятида партиянинг, кекса кадрлардан тўғри фойдаланиш блан бир қаторда, ишда синалган ёш ходимларни раҳбарлик лавозимларига дадиллик блан кўтариш керак, деган талаб унутиб қўйилди.

Шу фактдан ҳам кўз юмиб бўлмайдики, бирқанча партия ва совет органларида хотин-қизларни раҳбарлик ишларига кўтаришда сусткашлик қилмоқдалар. Партия ва совет раҳбарлик ишларида, жумладан, партия комитетларининг секретарьлари, меҳнаткашлар депутатлари Советлари ижроия комитетларининг раислари, саноат корхоналарининг, колхоз, МТСлар ва совхозларнинг раҳбарлари орасида хотин-қизлар жуда кам.

Кадрларни танлаш ва тарбиялашдаги жиддий камчиликлар натижасида, шунингдек иш манфаатлари ба'зан талаб қилмаса ҳам, ходимларни бир ишдан иккинчи ишга кўчирабериш натижасида кадрлар ҳаддан ташқари кўп алмаштирилмоқда. Кўпинча, партия органлари кадрларнинг яхши фазилатларини ва камчиликларини ўрганишга ҳали ҳам расмиятчилик блан қарамоқдалар, бирқанча ҳолларда ходимларнинг сиёсий ва ишчанлик сифатларини ҳисобга олмасдан, раҳбарлик ишларига кўтарадилар ва ўзгартирабередилар.

Халқ хўжалигида коммунистларни тўғри жойлаштириш партия олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилмоқ учун катта аҳамиятга эга. Халқ хўжалигининг бирқанча тормоқларида ишлаётган коммунистларнинг анчагина қисми ишлабчиқаришнинг ҳал қилучи участкалари блан бевосита боғланмаган ишларда банд бўлиб турғанликлари нормал бўлмаган бир ҳолдир. Масалан, кўмир саноати корхоналарида 90 мингга яқин коммунист бор, аммо ер остидаги ишларда фақат 38 минг коммунист ишламоқда, холос. Қишлоқ районларида партия а'золари ва кандидатларидан 3 миллиондан кўпроқ киши яшайди, аммо шуларнинг ярмидан озроғигина бевосита колхозларда, МТСларда ва совхозларда ишламоқда.

Партиянинг ўсишини тартибга солишга, айниқса партиядаги ишчилар ядросини кўпайтиришга э'тиборнинг сусайиб кетганлиги маҳаллий партия органларининг ташкилий-партиявий ишларидаги жиддий нуқсондир. Илғор ишчиларни, айниқса етакчи касблардаги ишчиларни, илғор колхозчиларни ва совет интеллигенциясининг энг яхши қисмини Коммунистик партия сафларига якка-якка танлаб олиш ҳисобига партияга қабул қилинаётганларнинг сифат составини ҳаржиҳатдан яхшилашга томон янада қат'ийроқ йўл тутиш керак.

Совет касаба союзлари миллион-миллион ишчи ва хизматчилар оммасини тарбиялаш ва ўқитишда, уларнинг ижодий кучларини ишлабчиқаришни юксалтириш ва такомиллаштириш учун курашга сафарбар қилишда, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини ва маданий техника савиясини оширишда катта роль ўйнашлари лозим. Аммо касаба союзлар ишининг савияси турмуш талабларидан, партия қўяётган вазифалардан жуда кейинда қолмоқда. Бизнинг касаба союз органларимиз ишидаги, шу жумладан ВЦСПС ишидаги асосий камчилик шуки, меҳнат унумдорлигини ошириш тадбирлари тўғрисида гап борадими, ёки масалан, иш ҳақи масалалари, уй-жой бинолари қуриш, ишчи ва хизматчиларнинг маиший эҳтиёжларини қондириш масалалари устида гап борадими, улар туб, ҳаётий муҳим масалаларни қўйишда жанговарлик қилмаётирлар, уларнинг ишида ижодий жўшқинлик, ўткирлик, принципиаллик ва ташаббускорлик бўлмаётир. Ма'лумки, корхоналарда коллектив шартномалар тузилади. Кўпинча бу шартномалар бажарилмай қолади, аммо ҳамма иш жойида бўлганидек, касаба союзлари бу тўғрида оғиз очмайдилар. Умуман шуни айтиш керакки, касаба союзлари хўжалик раҳбарлари блан баҳслашмайдиган бўлиб қолдилар, улар опоқ-чопоқ бўлиб кетдилар. Ваҳоланки, иш манфаатларини кўзлаб муносабатларнинг бузилишидан қўрқмаслик керак: ба'зан чинакамига тортишиш ҳам фойдали бўлади.

Касаба союзларининг миллион-миллион ишчилар ва хизматчилар оммаси учун бошқариш ва хўжаликни идора қилишнинг ленинча мактаби бўлишига, коммунизм мактаби бўлишига эришмоқ керак. Мутлақо равшандирки, бунинг учун партия уларга ишда кўпроқ амалий ёрдам бериши зарур. Касаба союзлари ишлабчиқариш кенгашларидан, хўжалик активларининг йиғилишларидан, ишчиларнинг ишлабчиқаришни бошқаришда иштирок қилишларини та'минлайдиган бошқа формалардан шу вақтгача бўлиб келганига қараганда кенгроқ фойдаланишлари лозим.

Шонли ленинчи комсомолимиз мамлакатнинг жамоат ҳаётида катта ўрин олиб турипти. Ўз сафларида 18 миллиондан кўпроқ йигит ва қизни бирлаштирган комсомол хўжалик ва маданий қурилишда актив қатнашмоқда, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишида партияга ёрдам бермоқда. Лекин комсомол ташкилотларининг ишларида, айниқса уларнинг ғоявий-тарбиявий ишларида жиддий камчиликлар бор. Кўпинча комсомол ташкилотлари ёшларни амалий ишга тортишни билмайдилар, жонли ташкилотчилик ишлари ўрнига резолюциябозлик, тантанабозлик ва шовқин-сурон кўтариш блан шуғулланадилар. Бу камчиликларни йўқотмоқ учун аввало комсомолга партия раҳбарлигини яхшилаш зарур, чунки комсомол кучининг ва ижодий активлигининг асосий манбаи мана шундадир.

Партиянинг ташкилотчилик фаолиятини янада яхшилаш мақсадида КПСС Уставига турмуш талаб қилаётган ба'зибир жуз'ий ўзгаришлар киритиш талаб қилинмоқда. Тажриба Уставнинг айрим қоидалари партия ҳаётининг қарор топган қоидаларига тўғри келмай қолганлигини кўрсатди. Область, ўлка партия комитетларида, иттифоқчи республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларида, шунингдек ба'зи район ва шаҳар партия комитетларида Уставда кўзда тутилганидек уч секретарь ўрнига ҳозирги вақтда тўрт-беш секретарь бор. Партия ташкилотларининг таклифларига мувофиқ партия комитетларининг пленумларини ўтказишнинг Уставда кўрсатилган муддатлари ўзгартирилди. Буни КПСС Уставида акс этдириш зарур. Маҳаллий партия органлари партия конференцияларини Уставда кўрсатилган муддатларда ўтказишни ўзгартиш масаласини ҳақли равишда қўймоқдалар. Иттифоқчи компартияларнинг с'ездларини, ўлка, область, округ, шаҳар (районларга бўлинган шаҳарларда) партия конференцияларини икки йилда бир марта чақирадиган қилиш мақсадга мувофиқдир. Областьларга бўлинган иттифоқчи республикалар (Украина, Белоруссия, Қозоғистон, Ўзбекистон) компартияларининг с'ездлари тўрт йилда бир марта ўтказилиши мумкин.

Ўтган с'ездда КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия Контроли Комиссияси Партия Контроли Комитетига айлантирилиб, унга республикаларда, ўлкаларда ва областьларда маҳаллий партия органларидан мустақил бўлган ўз вакилларини белгилаш ҳуқуқи берилган эди. Турмуш бундай вакилларга эҳтиёж йўқлигини кўрсатди.

Партия Уставига киритиладиган ўзгартишлар тўғрисидаги бошқа таклифларга тўхталиб ўтирмайман, чунки буларнинг проекти с'езднинг барча делегатларига берилган.

Бизнинг кундалик ишимизда барча партия ташкилотларининг, барча коммунистларнинг Устав талабларини бажаришларини қаттиқроқ кузатиб туриш керак. Уставга риоя қилиш — бутун партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни юксалтиришнинг энг муҳим шартидир.

3. Идеология ишлари масалалари

Уртоқлар! Коммунистларни, барча меҳнаткашларни марксизм-ленинизм руҳида тарбиялаш, революцион назарияни ижодий равишда ривожлантириш муваффақият блан олға қараб ҳаракат қилишимизнинг ҳал қилучи шартидир.

Ҳисобот даврида Марказий Комитет идеология ишларини яхшилаш юзасидан бирқанча чораларни кўрди. Марксизм-ленинизм классикларининг асарларини нашр этиш анча кенгайди. К. Маркс ва Ф. Энгельс 30 томлик асарлар тўпламининг дастлабки томлари иккинчи мартаба нашр этилди. В. И. Ленин 35 томлик асарлар тўпламининг тўртинчи нашри босиб чиқарилгандан кейин Коммунистик партия ва Совет давлатининг улуғ асосчиси ва йўлбошчиси Владимир Ильичнинг биографияси янгидан нашр қилинди. Марксизм-ленинизмга асос солучиларнинг асарларини ўрганиш жамият тараққиёти қонунларини чуқурроқ тушунишга, перспективаларни равшанроқ кўришга ёрдам беради, совет кишиларида коммунизмнинг ғалабасига ишончни мустаҳкамлайди, коммунистик қурилиш ишига кўмаклашади. Коммунистларнинг партия с'ездлари, конференциялари ва Марказий Комитет пленумлари қарорларини ўрганиши яхшиланди, бу қарорларда партия томонидан ишланган ички ва ташқи сиёсат ифодаланган.

Марксистик сиёсий иқтисод дарслигининг босилиб чиқиши партиянинг ғоявий ҳаётида муҳим воқиа бўлди, бу дарслик мамлакатимизда, шунингдек четэлларда кенг тарқалди.

Марксизм-ленинизмни пропаганда қилиш ишида ма'лум ютуқларимиз бўлсада, умуман идеология ишининг аҳволи бизни қаноатлантираолмайди. Ҳозирги вақтда идеология ишининг асосий камчилиги шундан иборатки, идеология иши коммунистик қурилиш практикасидан анча узилиб қолган.

Улуғ Ленин 1920 йилдаёқ тинч қурилишга ўтиш шароитида пропаганданинг вазифалари тўғрисида сўзлаб, кўрсатган эдики, «Эски типдаги пропаганда коммунизмнинг нималигини ҳикоя қилади ва бу тўғрида мисоллар беради. Лекин бу эски пропаганда ҳечнимага ярамайди, чунки социализмни қандай қуриш кераклигини амалда кўрсатиб бермоқ зарур. Бутун пропаганда хўжалик қурилишининг сиёсий тажрибасига асосланмоғи лозим. Бу бизнинг энг асосий вазифамиздир, кимки, буни эски ма'нода тушунмоқчи бўлса, у қолоқ киши бўлади ва деҳқонлар ҳамда ишчилар оммаси учун пропаганда ишини олиб бораолмайди. Ҳозир бизнинг энг асосий сиёсатимиз давлатнинг иқтисодий қурилишидан иборат бўлмоғи керак, бундан мақсад — қўшимча яна бирнеча пуд ғалла йиғиб олиш, яна бирнеча пуд кўмир бериш, бу қўшимча ғалла ва кўмирдан қандай қилиб яхшироқ фойдаланиш масаласини ҳал қилишдир... Бутун агитация ва пропаганда ҳам ана шунга асосланиб қурилмоғи лозим». (Асарлар, 31 том, 389 бет).

Биз ўзимизнинг бутун фаолиятимизда ана шу доно ленинча кўрсатмаларга амал қилмоғимиз лозим. Марксистик назарияни ўрганиш ва уни тобора ишлаб боришга бепарво қарашларга қарши кураш олиб бориш блан бирга, биз назарияга догматиклар, турмушдан ажралган кишилар кўзи блан қарайолмаймиз. Революцион назария — қотиб қолган догмалар ва формулалар йиғиндиси эмас, балки дун'ёни ўзгартиб қайтадан қуриш, коммунизм қурилиши соҳасида олиб бориладиган амалий иш учун жанговар қўлланмадир. Марксизм-ленинизм та'лим бериб айтадики, практикадан ажралган назария ўликдир, революцион назария блан ойдинлаштирилмаган практика эса кўрдир.

Бу энг муҳим қоида партия ходимларига ва, биринчи галда, идеология фронти ходимларига ма'лумми? Ҳа, ма'лум. Кўп кишилар бу қоидани ҳатто ёдлаб олганлар. Шундай бўлишига қарамай, бизда идеология ишини коммунистик қурилишнинг амалий вазифаларини турмушга ошириш учун кураш блан боғлаб олиб бормасдан, мавҳум равишда қуришга уриниб юручи партия ходимлари ҳарбир қадамда учраб туради. Буниси уёқда турсин, идеология соҳасида олиб борадиган ишини кундалик практика блан боғлаб олиб боришга интилучи кишиларни бундай ходимлар сийқачиликда ва амалиётчиликда айблайдилар, уларнинг да'восича бундай кишилар назариянинг аҳамиятини гўё камситар эмишлар.

Иқтисодий фан соҳасида ҳам аҳвол яхши эмас. Экономистларимизнинг совет экономикасининг турли масалаларига доир жиддий асарлар яратмаётганликлари, КПСС Марказий Комитети томонидан саноат ва қишлоқ хўжалигини юксалтириш масалалари юзасидан ўтказилаётган кенгашларда қатнашмаётганликлари каби ҳол буни кўрсатиб турибди. Бундан, иқтисодий институтлар ва уларнинг ходимлари коммунистик қурилиш практикасидан бутунлай ажралиб қолганлар, деган ма'но келиб чиқади.

Коммунизм,— деган эди Ленин,— капитализм кишанларидан қутқазилган ва янги турмуш қураётган миллион-миллионларнинг ижодий меҳнатидан ўсиб етишади. Лекин бу нарсани тушунмайдиган кишилар ҳам бор. Шундай коммунистлар ҳам борки, улар коммунизм тўғрисида лекция ўқиган бўлсалар, улар шу блан ўз партиявий бурчимни бажардим, деб ўйлаб юрадилар. Албатта, биз марксча-ленинча та'лимотни доимо тушунтириб боришимиз, коммунизм қурилиши тўғрисидаги назарий қоидаларни пропаганда қилишимиз лозим, лекин бу блан чекланиб қолиш ярамайди. Совет кишилари бизнинг пропагандистларимиз ва агитаторларимиздан амалий ёрдам ҳам кутадилар, улардан илғор тажрибани батафсил тушунтириб беришни, ма'ноли маслаҳатлар беришни талаб қиладилар, ма'лум корхонада, ма'лум колхозда бу тажрибанинг қандай қўлланилаётганлигидан сўзлаб беришни талаб қиладилар. Бунинг учун эса пропагандистлар ва агитаторлар айрим назарий қоидаларнигина эмас, балки шу блан бирга конкрет экономикани ҳам билишлари, умуман сўзга чиқмасдан, балки, ишнинг кўзини билган ҳолда сўзлашлари лозим. Масаланинг моҳияти ана шунда.

Мамлакатимизда социализмдан аста-секин коммунизмга ўтиш амалга оширилаётган бир шароитда, марксизм классикларининг асарларини ўрганиш, марксизм-ленинизмнинг назариясини тушунтириш айниқса муҳим аҳамиятга эга бўлиш блан бирга, назарияни амалий равишда турмушга ошириш, мўл-кўл моддий ва маданий не'матларни вужудга келтиришга эришиш, гражданларнинг коммунистик онгини ўстириш ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Кимки ишлабчиқаришни кўпайтириш учун, меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш учун доимо амалий кураш олиб бормасдан туриб, коммунизмни фақат пропаганда асосида қуриш мумкин, деб ўйлар экан, ундай киши талмудизм ва қироатхонлик йўлига тойиб кетади.

Ма'носиз-мазмунсиз сиёсий вайсақиликка хотима бермоқ керак, Ленин бирнеча марта бундай сиёсий вайсақиликка қарши гапирган эди. Совет кишилари бизнинг ходимларимиздан уларнинг сўзи блан иши ҳамиша бир бўлишини талаб қиладилар. Агарда коммунист марксизм-ленинизмнинг аҳамияти тўғрисида баландпарвоз нутқлар сўзлайолсаю, лекин бу улуғ та'лимотни амалга ошириш учун кишиларга ёрдам бермаса, ундай коммунист сариқ чақага арзимайди, у омма орасида обрў-э'тибор ва ишонч ортдираолмайди.

Юқорида айтилган сўзларни ба'зибир қироатхонлар марксча-ленинча назарияни пропаганда қилишга етарли баҳо бермаслик ифодаси деб талқин қилишлари мумкин. Бундай қироатхонлар блан мунозара қилиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Совет халқи марксизм-ленинизм та'лимотига амал қилиб социализм қурди. Бу — оламшумул тарихий ғалабадир. Биз жамият тараққиётининг об'ектив қонунларини билишга суяниб, марксизм-ленинизм тарихини ва назариясини доимо ўрганиб бориш блан бирга, социалистик системанинг афзаллигидан тўла-тўкис фойдаланиб, коммунизмнинг кучли моддий ишлабчиқариш базасини вужудга келтиришни ҳартомонлама тезлаштиришимиз, меҳнаткашлар учун моддий ва маданий не'матларни кўпайтиришимиз лозим. Совет халқи биздан ана шуни кутмоқда. Бу ишни биз қандай бўлса ҳам қисқа муддат ичида амалга оширмоғимиз лозим.

Марксча-ленинча назария бизнинг буюк мақсад сари борадиган йўлимизни ойдинлаштириб келди, ойдинлаштирмоқда ва бундан кейин ҳам ойдинлаштиради. Фақат бир нарса талаб қилинади, у ҳам бўлса: революцион назарияни догматикларча эмас, балки ижодий равишда тадбиқ қилиш, уни коммунизм учун олиб борилаётган амалий процессда янада ривожлантириш, янги тарихий тажрибани умумлаштириш ва жонли воқи'лик фактларини анализ қилиш асосида янада ривожлантиришдан иборат. Таассуфки, бу муҳим иш бизнинг кўпгина участкаларимизда ҳали жуда орқада қолиб келмоқда.

Қуйидаги масалани ҳам назарда тутмоқ зарур. Ленин та'лим бериб айтган эдики, турли даврларда марксизмнинг гоҳ бир томони, гоҳ иккинчи томони биринчи ўринга чиқиб туради. Ҳозирги вақтда, жамиятимиз юқори меҳнат унумдорлиги учун, СССРнинг асосий иқтисодий вазифасини ҳал қилиш учун кураш олиб бораётган бир шароитда, марксизм назариясининг иқтисодий томони, конкрет экономика масалалари биринчи ўринга қўйилмоқда.

Сўнгги ўн етти йил давомида пропагандамизга, асосан партия тарихи Қисқа курси асос қилиб олинган эди. Партиямизнинг шонли тарихи бундан буён ҳам кадрларни тарбиялашнинг энг муҳим манба'ларидан бири бўлмоғи лозим. Шу сабабдан партия тарихи бўйича тарихий фактларга асосланадиган популяр марксистик дарслик яратиш ва бу дарсликда партиянинг коммунизм учун олиб борган курашининг жаҳоншумул тарихий тажрибасини илмий равишда умумлаштириш ва ундаги баёнотни ҳозирги кунгача давом этдириш зарур.

Марксизм-ленинизмнинг иқтисодий та'лимоти, саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилиш, транспорт, савдо ишларининг конкрет экономика масалалари ҳозирги вақтда ғоят муҳим аҳамиятга эгадир. Марксча-ленинча иқтисодий фан масалаларини коммунистик қурилишнинг практикаси блан чамбарчас боғлаган ҳолда пропагандамизнинг марказий масаласи қилиб қўйишимиз лозим. Кадрларимизни олий ўқув юртларида ва партия маорифи шохобчаларида тайёрлаш ва тарбиялаш вазифалари марксизм-ленинизм асослари юзасидан дарслик яратишни ва бу дарсликда марксча-ленинча та'лимотнинг энг муҳим қоидалари қисқача, содда ва равшан қилиб баён қилинган бўлишини, шунингдек марксистик философия асосларини популяр тарзда ойдинлаштириб берадиган китоб яратиш зарурлигини илгари сурмоқда. Бундай китобларни яратиш илмий материалистик дун'ёқарашни пропаганда қилиш учун, реакцион идеалистик филасофияга қарши кураш олиб бориш учун катта аҳамиятга эга бўлар эди.

Бизнинг олдимизда партиянинг янги программаси проектини тузиш каби катта иш турибди, бу проект ҳали тайёрланган эмас. Равшанки, программанинг проекти мамлакатимизнинг экономикаси ва маданиятини ривожлантириш юзасидан бирнеча бешйилликларни назарда тутган ҳолда перспектив план тузиш блан бир вақтда тузилиши лозим.

Ба'зи ходимлар партия томонидан аллақачонлар ҳал қилинган ба'зи равшан масалаларга ҳархиллик ва чалкашлик киритган эдилар, Марказий Комитетга бу ходимларнинг хатосини тузатишга тўғри келди. Масалан, СССРда социализмни қуриб тугаллаш ва аста-секин коммунизмга ўтиш масаласини олайлик. Айрим ходимларнинг нутқларида бизда ҳозирча фақат социализмнинг асослари, я'ни социализмнинг пойдевори қурилди, деган тарздаги хато формулировкаларга йўл қўйилди.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА).

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ докладининг охири

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Ма'лумки, СССРнинг янги Конституцияси қабул қилинган пайтдаёқ (1936 йилда) социалистик система халқ хўжалигининг барча тормоқларида енгиб чиққан ва мустаҳкамланган эди. Бунинг ма'носи, ўша вақтдаёқ бизнинг мамлакатимизда социалистик жамият асосан қурилиб бўлган эди ва ўшандан буён бу жамият социалистик ишлабчиқариш муносабатларининг мустаҳкам базасида ривожланиб келмоқда, деган сўздир. Шунинг учун бизда социализмнинг фақат асосларигина қурилди, деб да'во қилиш коммунистларни ва барча совет кишиларини мамлакатимизнинг тараққиёти перспективалари тўғрисидаги энг муҳим масалада тўғри йўлдан чалғитиш бўлар эди.

Социализмнинг ривожланиши масаласини талқин қилишда яна бошқа бир нотўғри фикр ҳам ба'зан учрайди. Бизда шундай ходимлар ҳам борки, бу ходимлар социализмдан аста-секин коммунизмга ўтиш тўғрисидаги тезисни ҳозирги даврда коммунистик жамият принципларини бевосита амалга оширишга қаратилган чақириқ деб тушунганлар. Ба'зибир ховлиқмалар, социализм қурилиши аллақачон батамом тугалланди, деган қарорга келиб, коммунизмга ўтишнинг муфассал жадвалини тузишга киришганлар. Ана шундай утопистик тасаввурлар асосида ходимларнинг ўз меҳнати натижаларидан моддий манфаатдорлик социалистик принципига менсимай қараш каби ҳоллар илдиз ёйбошлади. Совет савдоси ўрнига тўғридан-тўғри маҳсулот айирбошлашга ўтиш зарурлиги тўғрисида асоссиз таклифлар тушабошлади. Хулласки, бепарволик ва хотиржамлик кайфиятлари тарқалабошлади. Шундай «донишмандлар» ҳам топилдики, улар енгил саноатни оғир индустрияга қарши қўябошладилар. Улар оғир индустрияни устун даражада ривожлантириш фақат совет экономикасининг энг илгариги босқичларида зарур эди, эндиликда эса биз фақат енгил саноатни ривожлантиришни жадаллатишимиз лозим, деб ишонтирмоқчи бўлдилар.

Равшанки, партия социалистик қурилишда эришилган натижаларни камситишга уринишларга тегишли зарба берди, шунингдек реал воқи'ликдан ажралиб қолиб, социалистик экономиканинг туб масалаларига зарарли чалкашлик киритган хаёлпарастлар ва фантозёрларнинг хатосини тўғрилади.

Иқтисодий жиҳатдан биз ҳали энг тараққий қилган капиталистик мамлакатларни қувиб етиб, ўзиб кетмаганлигимиздан, бизда ишлабчиқариш даражаси жамиятнинг барча а'золари давлатманд ҳаёт кечиришини та'минлаш учун ҳали етарли эмаслигидан, мамлакатимизда хўжалик ва маданий қурилишларда ҳали кўпгина камчиликлар ва тартибсизликлар борлигидан фақат тузалмас мақтанчоқларгина кўз юмаоладилар.

Шуни тушунмоқ кераки, назария соҳасидаги янглишишлар, утопик иллюзиялар ходимларнинг амалий вазифаларни тўғри белгилаб олишларига халақит беради, идеология ишига сохта фикрлар киритади.

Партия ташкилотлари идеология ишида ҳуш'ёрликни оширишлари, марксистик назариянинг софлигини қатият блан авайлаб сақлашлари, буржуа идеологияси кўринишларига қарши қат'ий кураш олиб боришлари, кишилар онгидаги капитализм сарқитларига ҳужумни кучайтиришлари, бу қолдиқларни ёючиларни фош қилиб боришлари лозим.

Шу муносабат блан турли социал-сиёсий системалардаги мамлакатларнинг тинч-тотув яшаши мумкинлиги тўғрисидаги мутлақо тўғри тезисни айрим ходимлар идеология соҳасига кўчиришга уринаётганликлари тўғрисида индамасдан ўтиш мумкин эмас. Бу зарарли хатодир. Биз капитализм блан тинч-тотув яшашимиз ва иқтисодий мусобақа қилишимиз фактидан, буржуа идеологиясига қарши, кишилар онгидаги капитализм сарқитларига қарши курашни бўшаштириш мумкин, деган хулосани чиқариш мутлақо мумкин эмас. Бизнинг вазифамиз — буржуа идеологиясини тинмай фош қилиб боришдан, унинг халққа душман бўлган характерини, унинг реакционлигини очиб ташлашдан иборат.

Эски дун'ёнинг умри тугаган идеялари ва тасаввурларига қарши, коммунистик идеологияни ёйиш ва мустаҳкамлаш учун партиямиз томонидан олиб борилаётган курашда матбуот, адабиёт ва сан'ат катта роль ўйнайди. Бу соҳада катта ютуқларга эришилганлигини қайд қилиш блан бирга шуни айтмоқ кераки, бизнинг адабиётимиз ва сан'атимиз кўп жиҳатдан ҳали турмушдан, совет воқи'лигидан орқада қолиб келмоқда, бизнинг ҳаётимиз, совет воқи'лиги уларни сан'ат ва адабиётда акс эттирилишига қараганда беқиёс даражада бойроқдир. Ҳаққоний равишда шундай бир савол туғилади, биздаги ба'зи ёзувчилар ва сан'ат ходимларининг турмуш блан алоқаси бўшашиб қолмадимикан?

Мамлакатимизнинг сан'ати ва адабиёти дун'ёда фақат ўз мазмунининг бойлиги жиҳатидан эмас, балки бадиий кучи ва маҳорати жиҳатидан ҳам биринчи бўлиши мумкин ва бўлиши лозим. Сан'ат органларида, редакция ва нашриётларда ба'зи ўртоқлар нурсиз, пала-партиш ёзиб ташланган асарларни чиқаришга йўл қўймоқдаларки, бундай ҳолга чидаб туриш мумкин эмас. Сан'ат ва адабиётда ўртамиёначилик ва сохтагарликлар кўпинча тегишинча зарбага учрамайди, шу блан сан'атнинг ривожланишига ва халқни бадиий жиҳатдан тарбиялашга зарар етказилади.

Биз кино соҳасида ба'зибир силжишлар юз берганлигини қайд қилаоламиз. Бизда фильмлар кўпроқ чиқарилабошлади. Лекин кино ходимлари сон орқасидан қувиб, кўпинча картиналарнинг ғоявий-бадиий сифатига талабни пасайтирадилар, заиф, юзаки асарлар яратадилар, бу асарлар майда ва диққатни ўзига тортмайдиган ҳодисаларга бағишланган бўлади. Бундай практикага хотима бермоқ зарур. Кино меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг кучли қуроли эканлигини эсда тутмоқ лозим.

Совет воқи'лигини нотўғри тасвирлашга қарши, бу воқи'ликни безаб-бўяб кўрсатишга уринишларга қарши ёки, аксинча, совет халқи томонидан қўлга киритилган ютуқларни ерга уриш ва ёмонлаб кўрсатишга уринишларга қарши партия ҳамиша курашиб келди ва бундан кейин ҳам курашади. Адабиёт ва сан'ат соҳасидаги ижодий фаолият коммунизм учун кураш руҳи блан суғорилган бўлиши, дадиллик, қаттиқ ишонч ҳисларини дилга жо қилиши, социалистик онгни ва ўртоқлик интизомини кучайтириши лозим. Бутун ғоявий-сиёсий ва ташкилотчилик ишида матбуотнинг ролини янада кучайтиришга алоҳида э'тибор бермоқ лозим.

Қишлоқда маданий-тарбиявий ишларни яхшилаш муҳим вазифалардан биридир. Қишлоқда маданий ишлар кўпинча ўз ҳолига ташлаб қўйилган, радио, матбуот, клуб, кутубхона каби воситалардан яхши фойдаланилмайди. Маданият муассасалари кўпинча коммунистик қурилишнинг амалий вазифаларидан ажралган ҳолда иш олиб борадилар. Маданият уйлари, клублар, кутубхоналар, қизил бурчаклар оммавий-сиёсий ва маданий-оқартиш ишида партия ташкилотларининг таянч базалари бўлмоғи лозим. Бу маданият муассасалари илғор тажрибани пропаганда қилиш, агротехникани ўрганишни ривожлантиришга ёрдам бериш блан бирга, қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш программасини амалга оширишда муҳим роль ўйнамоқлари лозим.

Биз идеология ишининг барча воситаларидан коммунистик қурилишда янги муваффақиятларни қўлга киритиш учун янада яхшироқ фойдаланишимиз лозим. Кадрларни, барча коммунистларни, барча меҳнаткашларни идеологик жиҳатдан чиниқтириш партиямизнинг доимий иши бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлади.

Демак, партия қурилиши, ташкилий раҳбарлик ва ғоявий-сиёсий иш соҳасида бизнинг олдимизда қуйидаги вазифалар туради:

1. Совет халқининг раҳбар ва етакчи кучи бўлган партиянинг СССРнинг барча давлат, ижтимоий, хўжалик ва маданий ҳаётидаги ролини бундан кейин ҳам ҳартомонлама ошириш, партиянинг омма блан алоқасини янада кўпроқ кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, унинг обрў-э'тиборини янада юқори кўтариш, партиянинг бирлигини ва жипслашганлигини ҳамда унинг раҳбар ядросини авайлаб сақлаш ва мустаҳкамлаш, партияда коллектив раҳбарликка қат'ий риоя қилиш; танқид ва ўз-ўзини танқидни кенг авж олдириб, хўжалик ва маданий қурилишнинг барча соҳаларидаги камчиликларни дадил очиб ташлаш.

2. Партия ички демократиясини кенгайтириш ва шу асосда партия ташкилотларининг ҳамда барча коммунистларнинг ташаббускорлигини кучайтириш ва жавобгарлигини ошириш; партия ташкилотларининг ташкилотчилик фаолиятини такомиллаштириш ва уни коммунистик қурилишнинг амалий вазифаларини ҳал қилишга йўллаш; кадрларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш ишини яхшилаш; коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал қилишда касаба союзлари ва комсомолнинг ролини ошириш.

3. Барча партия ташкилотларининг идеология ишининг даражасини юқори кўтариш, бу ишни коммунизм қурилишининг амалий вазифаларини ҳал қилишга қаратиш; коммунистларнинг партиянинг назарияси ва тарихий тажрибасини ижодий равишда ўрганишини та'минлаш; идеология ишида ҳуш'ёрликни ошириш, буржуа идеологиясига қарши шафқатсиз кураш олиб бориш; оммани коммунизм руҳида тарбиялаш ва кишилар онгидаги капитализм сарқитларини йўқотиш ишини кучайтириш; ғоявий та'сир кўрсатишнинг барча воситаларидан — пропаганда, агитация, матбуот, радио, маданий-оқартиш ташкилотлари ва муассасалари, фан, адабиёт ва сан'атдан ана шу мақсадлар йўлида тўлароқ ва активроқ фойдаланиш керак.

* * *

Ўртоқлар! Совет халқи катта ва шонли йўлни босиб ўтди. Совет халқи ўзининг Коммунистик партияси раҳбарлиги остида буюк тарихий ғалабаларни қўлга киритди. Биз ўз ғалабаларимизни ташқи ва ички душманларга қарши олиб борган қаттиқ курашда қўлга киритдик. Бу йўлда совет халқи кўпгина қийинчиликлар ва машаққатларни енгди. Совет халқи мамлакатни ўзгартиб қайта қуриш планларини, социалистик экономикани ривожлантиришдан иборат ғоят катта планларни изчиллик ва дадиллик блан амалга оширмоқда.

Совет Иттифоқининг қўлга киритган ютуқлари бизнинг халқимизни ва барча дўстларимизни қувонтиради ва илҳомлантиради. Ҳатто бизнинг душманларимиз ҳам ўз оҳангларини ўзгартишга мажбур бўлдилар. Бизнинг душманларимиз биринчи совет бешйиллигига киноя блан қараб, социалистик давлатнинг кучларига ишонмаган бўлсалар, эндиликда улар ташвишга тушиб дод-фарёд солмоқдалар. Совет Иттифоқининг ишчилар синфи, меҳнаткаш деҳқонлари, бутун халқи қандай катта натижаларга эришганликларини ҳозир ҳатто кўрлар ҳам кўриб турибди. Бизнинг халқимиз ўз тақдирини ҳал қилишни ўз қўлига олиб ва партия раҳбарлиги остида ишчи ва деҳқонларнинг дун'ёда биринчи социалистик давлатини барпо қилиб, коммунистик жамият қуриш йўлида ҳормай-толмай иш олиб бормоқда, дун'ёдаги барча халқларга илҳомбахш намуна кўрсатмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Совет мамлакати ҳозир кескин юксалиш даврини кечирмоқда. Агар тасвирий ибора блан айтсак, биз ҳозир шундай тоққа, шундай баландликка кўтарилдикки, бу баландликдан бизнинг туб мақсадимиз — коммунистик жамиятга олиб борадиган йўлнинг кенг горизонтлари энди яққол кўриниб турибди. **(Давомли қарсаклар).**

Бизнинг мамлакатимиз ана шундай чўққига чиқаётганда биринчи очган йўл оғир ва ниҳоят даражада қийин эди. Лекин совет халқи ҳечқандай қийинчиликлардан қўрқмади, ҳечқандай қийинчиликлар унинг кучини синдираолмади. Бу қийинчиликларни енгиш совет юртининг меҳнаткашларини қаттиқ ва мардонавор курашда яна кўпроқ чиниқтирди. Совет кишилари озиқ-овқат ва кийим-кечак масалаларида ҳам, уй-жой ва маиший қурилиш масалаларида ҳам, кўпгина бошқа масалаларда ҳам ўз эҳтиёжларини онгли суратда чекладилар. Бизни, сиз Парижнинг янги кийим модаларига ҳамиша риоя қилмайсиз, совет кишилари ҳали кўп вақт кишининг фигурасини бузадиган пахталик нимчалар кийиб юрадилар, деб танқид қилганларини биз биламиз ва э'тироф қиламиз.

Биз ўзимизни кўп нарсадан чекладик ва бизнинг бундан бошқа иложимиз йўқ эди. Улуғ Октябрьнинг тарихий ғалабаларини сақлаб қолиш ва кўпайтириш учун бизга қисқа муддат ичида қудратли социалистик индустрияни, я'ни мамлакатнинг бутун экономикаси ва унинг мудофаа қобилиятининг туб негизини вужудга келтириш, қишлоқ хўжалигини тубдан қайта қуриш, халқ интеллигенциясининг янги кадрларини вужудга келтириш, социалистик жамият қуриш зарур эди.

Совет социалистик давлати нақадар мустаҳкам ва ҳаётий эканлигини душманлар бирнеча бор синаб кўришга уриндилар, лекин бу уринишларнинг ҳаммаси барбод бўлди ва ҳарбий авантюралар ташкилотчиларининг ўзлари ер блан яксон бўлдилар. **(Гулдурос қарсаклар).** Совет давлати ўсмоқда ва мустаҳкамланмоқда. Совет давлати бутун инсониятта янги дун'ёга йўл кўрсатувчи қудратли маш'алдек порлаб турмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Эндиликда олтинчи бешйилликда Совет мамлакати олға қараб яна катта қадам ташлайди. Биз бундан буён ҳам оғир саноатни ривожлантириш блан исте'мол воситалари ишлаб чиқарадиган халқ хўжалиги тормоқларини ривожлантириш соҳасидаги имкониятларимизни ҳам кенгайтирамиз.

Бизнинг партиямиз бардам ижодий кучлар, қудратли энергия ва енгилмас ирода блан улуғ мақсадга етиш сари— коммунизм қуриш сари бормоқда. Инсониятнинг бутун тарихида бундай юксак ва олижаноб мақсад бўлган эмас ва йўқ ҳам. Коммунизм жамиятдаги барча ишлаб чиқарувчи кучларни батамом гуллатиб-яшнатади; коммунизм шундай ижтимоий тузум бўладики, унда ижтимоий бойликнинг ҳамма манба'лари мавж уриб булоқдек қайнайди, унда ҳарбир киши ўз қобилиятига яраша илҳом блан ишлайди ва ўз меҳнати учун эҳтиёжига яраша ҳақ олади. Ана шу асосда ҳарбир шахснинг, коммунистик жамиятнинг ҳарбир а'зосининг ҳартарафлама ўсиши учун зарур шароит туғдирилади. **(Давомли қарсаклар).**

Коммунизм идеяларининг бундай катта жозибадор кучга эга бўлиб, тобора янгидан-янги тарафдорларни ўзига тортаётганлигининг сабаби ҳам ана шу. Шунинг учун ҳам, кишилар мажбур қилиш блан, ташқаридан бўладиган тазйиқ остида коммунизм йўлига ўтмоқдалар, деган уйдирмадан ҳам бема'нироқ нарса йўқ. Биз ишонамизки, коммунизм идеялари ғалаба қозонади ва буржуа реакционерлари томонидан ўрнатилаётган «темир пардалар» ва тўсиқлар коммунизм идеяларининг миллион-миллион янги кишилар орасида ёйилишини тўхтатаолмайди. **(Гулдурос қарсаклар).**

Шу блан бирга биз социализм блан капитализмнинг тинч-тотув яшашига, уларнинг иқтисодий мусобақасига қаттиқ тарафдормиз, биз халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик сиёсатини изчиллик блан амалга оширамиз.

Бизнинг партиямизнинг кўпгина душманлари ва ғанимлари бор, лекин партиямизнинг синалган дўстлари ва содиқ иттифоқчилари анча кўпроқдир.

Бизнинг ишимиз енгилмас! Бизнинг ишимизнинг енгилмаслигининг сабаби шуки, улуғ совет халқи блан бирликда бу ишни қардош Хитой Республикасидаги, барча халқ демократияси мамлакатларидаги юз миллионларча кишилар илгари сурмоқдалар. **(Гулдурос қарсаклар).** Бизнинг ишимизнинг енгилмаслигининг сабаби шуки, бу ишни миллий ва мустамлака зулмидан қутилган халқлар ва мамлакатлар қизғин қўллаб-қувватламоқдалар ва уни ма'қулламоқдалар. Бу ишнинг енгилмаслигининг сабаби шуки, уни бутун дун'ёдаги меҳнаткашлар қўллаб-қувватламоқдалар. Бизни ҳечким қўрқитаолмайди, ҳечким бизни ишғол қилган позицияларимиздан чекинишга, тинчлик, демократия ва социализм ишини ҳимоя қилишдан кечишга мажбур қилаолмайди. **(Гулдурос қарсаклар).**

Келажак бизники, чунки биз устозимиз улуғ Ленин кўрсатиб берган бирдан-бир тўғри йўлдан дадиллик блан олға қараб бормоқдамиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Ҳаққоний ижтимоий тузум идеяларидан, демократия ва социализм идеяларидан руҳланган юзмиллионларча кишилар бизнинг ва дўстларимизнинг атрофида бирлашмоқдалар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси дун'ёни ўзгартирувчи марксизм-ленинизм та'лимоти байроғи остида совет халқини коммунизмнинг тўла тантанасига олиб боради. **(Гулдурос, давомли қарсаклар, овацияга айланиб кетади. Ҳамма ўрнидан туради).**

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди

КПСС Марказий Ревизия Комиссиясининг ҳисобот доклади

Ўртоқ П. Г. МОСКАТОВ доклади

I.

Ўртоқлар! Ўртоқ Хрушчевнинг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг иши тўғрисида қилган докладида халқаро вазият ва мамлакатимизнинг ички аҳволи чуқур анализ қилинди, партиямизнинг ўзининг XX с'ездигача эришган жаҳоншумул-тарихий ғалабаларининг якунлари батафсил тўпланди.

Бу муваффақиятлар совет халқининг қаҳрамонона меҳнати, партиямизнинг буюк ташкилотчилик фаолияти туфайли қўлга киритилди.

Марказий Ревизия Комиссияси партия Уставига мувофиқ ҳисобот даврида партиянинг молия хўжалигини системали равишда текшириб турди ва КПСС Марказий Комитети аппаратида ишлар қандай олиб борилганлигини ва хат, ариза ҳамда шикоятларнинг кўрилишини контроль қилиб турди. Бу давр ичида КПСС Марказий Комитети аппаратида ҳам, область, ўлка ва республика партия органларида ҳам молия-бюджет ишларининг сифати анча яхшиланди. Бюджет интизоми мустаҳкамланди, партия органларининг а'золик взносларини тўплаш соҳасидаги ишлари яхшиланди.

Партиянинг XIX с'езди блан XX с'езди ўртасидаги даврда бюджет даромад қисмининг структурасида ба'зи ўзгаришлар бўлди. 1952 йилда бюджетнинг даромад қисмида а'золик взносларидан келган тушумлар 85 процентни, нашриёт ишларидан олинган даромад 12 процентни ва бошқа хил даромадлар 3 процентни ташкил этган бўлса, 1955 йилда бюджетнинг а'золик взносларидан олинган даромади 73 процентни, нашриёт ишларидан келган даромад эса 26,3 процентни ташкил этди. Бошқа хилдаги даромадлар 0,7 процентни ташкил этди.

А'золик взносларидан олинган даромадларнинг камайганлигига сабаб шуки, партия XIX с'ездида қабул қилинган КПСС Уставига мувофиқ партиянинг а'зо ва кандидатлари томонидан ҳар ойда тўланадиган а'золик взносларининг миқдори анча камайтирилди. Шу муносабат блан партия ташкилотлари олдига партия бюджетининг даромад қисмини а'золик взнослари тўплаш ишини янада яхши йўлга қўйиш, партия органларининг нашриёт ишларини кенгайтириш ҳисобига, шунингдек идора-хўжалик харажатларини қисқартиш ҳисобига кўпайтириш вазифаси қўйилди.

Бюджет даромад қисмининг нашриёт ишлари ҳисобига ортганлигига сабаб шуки, «Правда» нашриёти томонидан чиқарилаётган газеталарнинг тиражи партия XIX с'ездидан буён бир ярим баравар, журналларнинг тиражи эса шу давр ичида икки баравардан зиёд кўпайди. Бундан ташқари, КПСС Марказий Комитетининг қарорига мувофиқ «Правда» нашриёти 1954 йилда «Партийная жизнь» журналини (тиражи 500 минг нусха) ва 1955 йилда «Юность» журналини (тиражи 150 минг нусха) чиқарабошлади. Шу давр ичида область, ўлка ва республика газеталарининг тиражлари ҳам анча кўпайтирилди.

Область газеталарининг ҳаммаси ҳам зиён кўрмасдан ишлаганларида, ҳисобот даврида партия органлари нашриёт ишларидан янада кўпроқ даромад олган бўлур эди. Россия Федерациясининг бир ўзидагина 102 область газетасидан 43 таси ўз харажатларини қоплаш учун марказдан дотация олмоқда. Марказий Ревизия Комиссияси тегишли раҳбар партия органларининг э'тиборини шунга жалб этиш зарур, деб ҳисоблайди.

Марказий Ревизия Комиссияси ҳисобот даври ичида жойлардаги раҳбар партия органлари а'золик взносларининг тўланишини системали равишда текшириб турганликларини ва бу ишдаги камчиликларни йўқотиш учун зарур чоралар кўраётганликларини аниқлади. Ревизия комиссиялари ҳам партия органларига катта ёрдам кўрсатмоқдалар. Ревизия комиссиялари молия ишларини ревизия қилишдан ташқари, бошланғич партия ташкилотларида а'золик взносларининг тўланишини ҳам текшириб турадилар.

Аммо, а'золик взносларини тўплаш ишини тўғри уюштиришга тегишинча аҳамият бермаётган ва ана шу ишга етарли даражада э'тибор қилмаётган партия ташкилотлари ҳам оз эмас.

Ба'зи партия ташкилотлари КПСС Марказий Комитетининг а'золик взнослари тўғрисидаги инструкциясини коммунистларга тушунтириб бермаётирлар. Бунинг натижасида айрим ҳолларда коммунистлар а'золик взносларини ўз вақтида тўламайдилар ёки а'золик взносларини партия Уставида кўрсатилганидан камроқ миқдорда тўлайдилар. Бундай фактлар Брянск, Калинин, Чкалов, Чувошистон ва бошқа ба'зи область партия ташкилотлари ревизия комиссияларининг ҳисобот докладларида та'кидланди.

Коммунистларнинг а'золик взносларини партия кассасига ўз вақтида тўламасликлари кўпинча уларнинг партиядан ажралиб қолишларига ва ҳатто партия сафидан ўчирилишларига сабаб бўлади. Масалан, Ярославль область ревизия комиссияси область партия конференциясида қилган ҳисобот докладида 1954 йилда ва 1955 йилнинг 9 ойи мобайнида партия сафидан ўчирилган кишиларнинг бешдан бир қисмини а'золик взносларини доим тўламай келган кишилар ташкил этганлигини кўрсатди. Буни сра ҳам нормал аҳвол деб ҳисоблаб бўлмайди. Барча партия ташкилотларимиз бунга э'тибор беришлари керак.

Ба'зи бошланғич партия ташкилотларида партия а'золари ва кандидатларидан йиғиб олинган а'золик взносларини омонат кассаларига топшириш юзасидан белгиланган тартибга риоя қилинмаётир. КПСС Марказий Комитетининг Инструкциясида кўзда тутилганидек, а'золик взносларини тушишига қараб ҳар 10 кунда камида бир марта, қишлоқлардаги бошланғич партия ташкилотларида ойида камида бир марта омонат кассаларига топшириб туриш ўрнига, кўпгина бошланғич партия ташкилотларининг секретарьлари коммунистлардан йиғиб олинган а'золик взносларини омонат кассаларига анча кечикиб топширмоқдалар. Масалан, Татаристон АССРда айрим бошланғич партия ташкилотларининг секретарьлари а'золик взносларини омонат кассаларига 13 ойлаб топширмаганлар. Калининград, Приморье, Псков, Удмурд ва бошқа партия ташкилотлари ревизия комиссиялари ўз ҳисобот докладларида бошланғич партия ташкилотлари секретарьларининг взносларни ўз вақтида тўламасликларига доир фактларни келтириб ўтдилар.

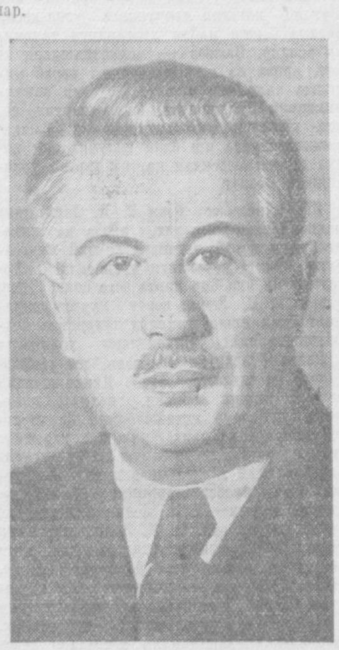

А'золик взносларини омонат кассаларига топшириш юзасидан белгиланган муддатларга риоя қилмаслик партия бюджети даромад қисмининг бажарилишига салбий та'сир кўрсатади ва маҳаллий партия органларининг эҳтиёжларини та'минлаш учун бюджет бўйича тасдиқланган харажатларга ўз вақтида маблағ чиқаришни ма'лум даражада қийинлаштиради. Бундай практика айрим ҳолларда а'золик взносларини растрат қилишга олиб боради.

Ревизия комиссиялари ўз ҳисоботларида ма'лум қилишларича, Горький, Омск, Свердловск, Смоленск ва бошқа областьлардаги ба'зи бошланғич партия ташкилотларида а'золик взнослари растрат қилинган. Партия ташкилотлари бу масалага алоҳида э'тибор беришлари ва ана шундай ярамас ҳолларга мумкин қадар тезроқ хотима беришлари зарур. Бошланғич партия ташкилотларимизнинг ишларида бундай ярамас ҳолларга бундан буён асло тоқат қилиш мумкин эмас. Бюджетнинг харажатлар қисмига ўтиб, с'ездга қуйидагиларни ма'лум қилишни зарур деб ҳисоблайман: КПСС Марказий Комитети томонидан партия органларига ажратиладиган маблағлар одатда белгиланган ишларга сметада кўрсатилган миқдорларда сарф қилинмоқда. Шуни айтиш кераки, партиянинг 1956 йилги бюджетидан чиқариладиган барча маблағларнинг 94 процентини маҳаллий партия органларининг эҳтиёжларига сарф қилиш кўзда тутилади. Бу миқдор партиянинг XIX с'ездида Марказий Ревизия Комиссиясининг ҳисобот докладида кўрсатиб ўтилганидан 3 процент ортиқдир.

Ҳисобот даврида КПСС Марказий Комитети аппаратининг молия хўжалиги анча яхшиланди, аппаратнинг эҳтиёжлари учун маблағ сарфлаш камайди. XIX с'езд блан XX с'езд ўртасидаги даврда КПСС Марказий Комитети аппаратининг штати 24,7 процент қисқартирилди.

Партия органларидаги штатли ходимлар миқдорининг кўпчилиги шаҳар, район партия комитетларига ва бошланғич партия ташкилотларига тўғри келади. Агар барча маҳаллий партия органларининг штатини 100 процент деб оладиган бўлсак, область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларининг штатлари атиги 12,2 процентни ташкил этади, шаҳар партия комитетлари, шаҳар ва қишлоқ район партия комитетларининг штатлари ҳамда бошланғич партия ташкилотлари ходимларининг штатлари эса 87,8 процентни ташкил этади.

Ма'лумки, партия бюджетидаги асосий маблағлар партия пропагандаси ва агитация ишларига, раҳбар партия ва совет кадрларини тайёрлаш ва қайтадан тайёрлашга, партия органлари ишлаб турган биноларни тиклаш ва янги бинолар қуришга сарф қилинмоқда. Партия пропагандасига ажратилган маблағларнинг анча қисми шаҳар ва район партия комитетлари ҳузуридаги партия кутубхоналарининг эҳтиёжларига сарф қилинмоқда. Партия пропагандасига ажратилган маблағларнинг ҳаммасини 100 процент деб қабул қилсак, у ҳолда партия кутубхоналарига қилинаётган харажатлар 58 процентни ва қисқа муддатли курс ҳамда семинарларга қилинаётган харажатлар 23 процентни ташкил этади. Область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари томонидан уюштирилаётган қисқа муддатли курс ва семинарларда ҳар йили 50 мингга яқин пропагандист ходим тайёрланмоқда.

Марксизм-ленинизм кечки университетлари партия маорифи системасида катта ўрин тутади. Бу университетларнинг шохобчалари тобора кўпаймоқда. Ҳозирги вақтда 288 та марксизм-ленинизм кечки университетида 149 минг киши ўқимоқда. Буларда 80 минг киши КПСС а'зоси, 33 минг киши ВЛКСМ а'зоси ва 36 минг киши партиясизлардир.

Партия ва совет ходимлари республика, ўлка ва областьлардаги учйиллик партия мактабларида, область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари ҳузуридаги бирйиллик курсларда, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Олий партия мактаби ва Ижтимоий фанлар академиясида тайёрланмоқда ҳамда қайтадан тайёрланмоқда. Партиянинг XIX с'езди блан XX с'ездигача ўтган давр ичида 34 мингдан ортиқ киши ана шу ўқув юртларида тайёрланди ва қайтадан тайёрланди.

КПСС Марказий Комитети томонидан ажратилаётган маблағлар маҳаллий партия органлари томонидан белгиланган ишларга сарф қилинаётганлигини юқорида айтиб ўтган эдик. Шу блан бирга ба'зи партия ташкилотлари бюджетнинг айрим моддалари бўйича маблағларни ортиқча сарф қилишга, хусусан идора-хўжалик эҳтиёжлари учун ортиқча сарф қилишга доим йўл қўйиб келмоқдалар. Ҳисобот даврида Владимирск, Мордва ва бошқа партия ташкилотлари ана шундай ортиқча сарфларга йўл қўйдилар. Бундай ишларни молия-бюджет интизомини қўпол равишда бузиш, деб ҳисоблаш керак.

Партия Марказий Комитети маҳаллий партия органларининг ўз иш шароитини яхшилашда уларга катта ёрдам бермоқда. Ҳисобот даврида район, шаҳар, область партия комитетлари, партия мактаблари, кутубхоналар учун 756 та янги бино ва уй-жой бинолари қурилди. Ана шу биноларни қуриш учун жам'и 700 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди. Область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларининг кўпчилиги ана шу биноларни қисқа вақт ичида сифатли қилиб қурмоқда ва тасдиқланган сметада кўрсатилганидан ортиқча маблағ сарф қилмаётир.

Яна шуни ҳам айтиб ўтиш кераки, айрим жойларда партия ташкилотлари проектлаш ва қурилиш ишларида жиддий нуқсонларга, ортиқчаликларга йўл қўйдилар, биноларнинг ички томонини ишлашда ҳеч кераги бўлмаган ҳашамларга йўл қўйдилар. Бу эса қурилиш қимматининг анча ортишига сабаб бўлди. Область партия комитетларидан ба'зилари маҳаллий партия органлари биноларини қуриш юзасидан белгиланган муддатларга риоя қилмаётирлар. Район партия комитетларининг биноларини, хусусан қишлоқ жойларидаги райкомлар биноларини қуриш ишлари уч йил ва бундан ҳам кўпроқ муддатга чўзиб юборилганлигини кўрсатадиган кўп фактлар келтириш мумкин. Масалан, Кострома область партия комитети Сусанино, Павино, Палкино ва Пишчуг район партия комитетлари биноларини тўрт йилдан буён қуриб келмоқда ва шу блан бирга сметада кўрсатилганидан анча кўпроқ маблағ сарф қилинишига йўл қўймоқда. Астрахань ва Доғистон область партия комитетлари бициоларини қуриш суст олиб борилмоқда. Астрахань область партия комитети биносини қуриш учун 1954 йилда ажратилган маблағларнинг 69 проценти, 1955 йилда эса 57 проценти фойдаланилди. Доғистон область партия комитети бино қуриш учун Марказий Комитет томонидан ажратилган маблағлардан 1954 йилда 49 процент миқдорида, 1955 йилда эса атиги 38,3 процент миқдорида фойдаланди.

Область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари маҳаллий партия органлари бинолари қурилишидаги мавжуд камчиликларга жиддий э'тибор беришлари ва бу камчиликларни йўқотиш чораларини кўришлар лозим.

Сўнгра, мен маҳаллий партия органларининг хўжалик-молия фаолиятини текшириш юзасидан контроль-ревизия ишларига тўхталиб ўтмоқчи бўламан. Бу масала устида с'ездга қуйидагиларни ма'лум қилиш зарур: ревизия комиссиялари томонидан жойларда ўтказилган молиявий ревизиялардан ташқари, шунингдек область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари, КПСС Марказий Комитети Ишлар мудирлиги томонидан ўтказилган ревизиялардан ташқари 1953, 1954 ва 1955 йилларда область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларидан 111 тасининг, шаҳар ва район партия комитетларидан 416 тасининг ҳамда бошланғич партия ташкилотларидан 907 тасининг молия-бюджет ва хўжалик фаолияти ҳамда а'золик взнослари тўплаш соҳасидаги ишлари текшириб чиқилди. Шу блан бирга область, ўлка ва республика партия мактаблари ҳамда область, ўлка, республика газеталари нашриётларининг молия ишлари текширилди.

Партия органларининг ҳисобот давридаги молия-хўжалик ва бюджет ишларининг қисқача анализи шундан иборат. Вазифа шуки, бундан буён ҳам партия органларининг молия-хўжалик фаолиятига доир масалага э'тиборни бўшаштирмаслик керак. А'золик взносларини тўплаш ишларида ҳали мавжуд бўлган камчиликларни йўқотиш ва а'золик взносларининг ўз вақтида ҳамда тўғри тўланишига эришиш, партия органларининг нашриёт ишларини яхшилаш, маблағларни тежаб сарфлаш ва ортиқча харажатларни камайтириш зарур. Ревизия комиссиялари бундан буён партия органларининг молия-хўжалик фаолиятини мунтазам суратда ревизия қилиб туришлари ва ревизия натижалари юзасидан партия органлари муҳокамасига қўйиладиган ўз таклифларининг бажарилишини кузатиб туришлари керак.

II.

Ўртоқлар! Марказий Ревизия Комиссияси ҳисобот даврида КПСС Марказий Комитетининг бирқанча бўлимларида меҳнаткашларнинг хат ва шикоятлари қандай кўрилаётганлигини текшириб чиқди. Текшириш шуни кўрсатдики, Марказий Комитет бўлимлари бу ишга э'тиборни кучайтирганлар, хат ва шикоятларда кўтарилган масалаларни оператив суратда ҳал этабошлаганлар, у ёки бу ташкилот, у ёки бу корхонанинг ишларидаги камчиликлар тўғрисида ёзилган кўп хатлар мазкур ташкилотларнинг ишларини яхшилашда ижобий роль ўйнади.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди

Ўртоқ П. Г. МОСКАТОВ докладининг охири

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА).

Область, ўлка, республика ревизия комиссиялари область ва ўлка партия конференцияларида ҳамда иттифоқчи республикалар компартиялари с'ездларида меҳнаткашларнинг хат, ариза ва шикоятларини маҳаллий партия органларида қараб чиқиш анча яхши йўлга қўйилганлигини ўз ҳисоботларида кўрсатиб ўтдилар. Хат, ариза ва шикоятларни кўриб чиқиш муддатлари қисқартирилди ва уларни ҳисобга олиш ҳамда кўриб чиқиш юзасидан контроль ишлари тартибга солинди. Область, ўлка партия комитетлари ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари секретариат ва бюро мажлисларида хат ва шикоятлар юзасидан кўрилаётган чораларга доир масалаларни тез-тез муҳокама қилабошладилар. Аммо, ҳамма ташкилотлар ҳам меҳнаткашларнинг хат, ариза ва шикоятларини қараб чиқишга тегишинча э'тибор бераётирлар, деб бўлмайди. КПСС Марказий Комитетига ва Марказий Ревизия Комиссиясига юборилган хат, ариза ва шикоятлар анализ қилинганида, шу нарса ма'лум бўлдики, уларда кўтарилган масалаларнинг анчагина қисмини тегишли ташкилотлар ва бошқармалар ўз вақтида ҳал этишлари мумкин эди. Аммо, ана шу ташкилот ва бошқармалардаги айрим ходимлар хатларни, ариза ва шикоятларни ба'зан юзаки қараб чиққанликлари, уларга ўз вақтида жавоб бермаганликлари, хат, ариза ва шикоятларни ба'зан тўғри ҳал этмаганликлари сабабли, совет кишилари ўз шикоятлари блан юқори ташкилотларга, ҳатто КПСС Марказий Комитетигача мурожаат қилишга мажбур бўладилар.

1954 — 1955 йилларда КПСС Марказий Комитетига ва Марказий Ревизия Комиссиясига юборилган барча хат, ариза, шикоятларнинг 25 проценти меҳнат масалаларига, моддий ёрдам, даволаш ва курортга юбориш учун ёрдам бериш блан боғлиқ бўлган масалаларга, социал страхование, ихтиро'чилик ва рационализация масалаларига тааллуқлидир. Ана шу масалаларни ва шуларга ўхшаш бошқа масалаларни касаба союз, хўжалик ва совет ташкилотлари ўз вақтида муваффақиятли суратда ҳал этишлари мумкин эди. Қуйидаги мисол ҳам буни та'кидлайди: 1954 — 1955 йилларда Марказий Комитет министрликлар ва бошқармалардан, бошқа ҳархил ташкилотлардан хат ва шикоятлар юзасидан 145 мингдан ортиқ жавоб олди. Партия Марказий Комитети ва Марказий Ревизия Комиссияси қараб чиқиб, тегишли чоралар кўриш учун мазкур хат ва шикоятларни ана шу ташкилотларга юборган эди. Юқорида айтилган хат ва шикоятлардан салкам 94 мингтаси ёки 65 проценти ижобий ҳал этилди.

Демак, биринчи марта шундай хат ва шикоятларни олган ташкилотлар уларни ўз вақтида э'тибор блан қараб чиққанларида ва ана шу хат ва шикоятлар юзасидан тўғри қарорлар қабул қилганларида, уларни қўшимча равишда қараб чиқиш учун узоқ фурсат талаб этилмаган бўлур эди ва меҳнаткашларнинг ана шу масалалар юзасидан юқори ташкилотларга мурожаат қилишларига эҳтиёж қолмаган бўлур эди.

Бирқанча ревизия комиссияларининг бўлиб ўтган область, ўлка партия конференцияларида ва иттифоқчи республикалар компартиялари с'ездларида қилган ҳисобот докладларида ба'зи партия ва совет ташкилотларининг меҳнаткашлар томонидан юборилган хат ва шикоятларни қараб чиқишга расмиятчилик блан қараганликларига доир кўп мисоллар келтирилди. Бу гап, даставвал, Иваново, Пенза, Тамбов ва бошқа ба'зи партия ташкилотларига тааллуқлидир.

Меҳнаткашларнинг КПСС Марказий Комитетига ва Марказий Ревизия Комиссиясига юборган хатлари, ариза ва шикоятларида айтилганидек, кўпгина министрликлар ва бошқармаларда иш блан келувчиларни қабул қилиш кўнгилдагидек эмас. Меҳнаткашларни одатда улар томонидан қўйилган масалаларни мустақил ҳал этаолмайдиган ходимлар қабул қиладилар. Бирор ариза блан раҳбар ходимнинг қабулига муяссар бўлиш учун кўп вақт сарф қилишга тўғри келади. Бундан ташқари, кўпгина муассасаларда ариза блан келувчи кишиларни қабул қилиш соатлари ишчи ва хизматчилар иш блан банд бўлган вақтга тўғри келтирилади. Шу сабабдан, улар ўзларини қизиқтирган масалаларни ҳал этиш учун қабул вақтида келаолмайдилар.

Масалан, СССР Йўллар министрлиги шикоятлар бюроси мудирининг ҳузурига кириш учун махсус пропуска олиш керак. Ана шу министрликнинг Сиёсий бошқармасига ёки ишчи кадрлари бўлимига махсус пропускасиз кириш иложи йўқ эди, ҳолбуки темир йўл транспортининг кўп ходимлари ана шу бошқарма ва бўлимга кун сайин мурожаат қилиб турадилар. Йўллар министрлигида иш блан келувчиларни қабул қилишдаги бундай аҳвол кейинги вақтларгача давом этиб келди.

Партиямизнинг кўп марта берган кўрсатмаларига бутунлай хилоф бўлган ана шундай нотўғри практикага узил-кесил хотима бериш пайти келганлиги тамомила аёндир. Вазифа — меҳнаткашларнинг хат, ариза ва шикоятларини қараб чиқишда ҳали ҳам мавжуд бўлган камчиликларни йўқотишдан, барча партия, совет, хўжалик ташкилотлари ва бошқа ташкилотларда иш блан келувчиларни қабул қилиш юзасидан қаттиқ тартиб ўрнатишдан иборат.

Шу муносабат блан В. И. Лениннинг меҳнаткашларнинг хат, ариза ва шикоятларини қараб чиқишга қандай муносабатда бўлиш кераклиги тўғрисидаги кўрсатмасини яна бир марта эсга солиб ўтиш зарур. В. И. Ленин совет муассасаларининг ёмон ишлаётганлиги тўғрисида меҳнаткашларнинг шикоятлари ҳақиқатда қуйидан бўладиган контроль, деб такрор-такрор та'кидлаган эди. Ишни шундай ташкил қилиш кераккки, меҳнаткашларнинг энг зарур эҳтиёжларини қондириш тўғрисида ғамхўрлик қилиш, уларнинг сигналларига э'тибор бериш ва бу сигналлар юзасидан дарҳол чора кўриш — барча совет муассасаларининг фаолиятига сингиб кетсин—В. И. Ленин ана шундай талаб қилган эди. В. И. Ленин партияни ишдаги бюрократик методларга қарши доим шафқатсиз кураш олиб боришга чақирди, айрим раҳбарларнинг нодонлиги, манманлигини ва коммунистман, деб мақтанишини қоралади, раҳбарликнинг бюрократик, формал-канцеляриячилик методлари совет ҳокимиятининг табиатига тамомила хилофдир, қоғозбозликка, бўшангликка, мас'улиятсизликка қарши, меҳнаткашларнинг эҳтиёж ва талабларига э'тиборсиз, бепарво қараш каби фактларга қарши доим кураш олиб бориш зарур, деб кўрсатли.

Ўртоқлар! Меҳнаткашларнинг партия органларига юбораётган хат ва шикоятларида айрим партия, совет, хўжалик ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг ишларидаги камчиликлар тўғри кўрсатилади ёки дарҳол ҳал этиш лозим бўлган масалалар кўтарилади. Ана шундай хат ва шикоятлар блан бир қаторда КПСС Марказий Комитети, Марказий Ревизия Комиссияси ва маҳаллий партия органлари бошқа хилдаги хатларни, шу жумладан, анонимкаларни ҳам олиб турадилар. Бундай хат ва анонимкаларнинг авторлари ғаразгўйлик мақсадларини кўзлаб, ҳечқандай айби бўлмаган ходимларни қоралашга уринадилар, ҳархил асоссиз айбларни тўқийдилар, туҳматдан иборат ана шундай уйдирмаларни текшириш учун партия ва совет ташкилотларидаги ходимлардан кўпининг вақтини оладилар.

Бизнинг фикримизча, ана шундай хатларнинг ҳаммасини ҳам қараб чиқиш учун қабул қилабериш керак эмас. Партия ташкилотларининг ва бошқа ташкилотларнинг э'тиборини ташкилотларимиздан ҳарбирининг камчиликларини тўғри танқид қиладиган ва партия, совет, хўжалик ташкилотлари ҳамда бошқа ташкилотларнинг ишларидаги нуқсонларни йўқотишда партия ва давлатга актив ёрдам беришни истайдиган гражданларнинг хат, ариза ва шикоятларини кўриб чиқишга қаратиш лозим. **(Қарсаклар).**

Афсуски, бизда, маҳаллий партия ва совет органлари ишга жойлашишимиз учун бизга ёрдам бермаётир, деган шикоятлар блан партия Марказий Комитетига, Марказий Ревизия Комиссиясига мурожаат қиладиган коммунистлар ҳам бор. Ана шу коммунистлардан кўплари бир вақтлар ўз вазифасини эплайолмаганликлари ва ўз обрўларини тўкканликлари учун раҳбарлик ишидан ёки мас'ул ишлардан озод қилинганликлари ва шунга қарамай, илгари эгаллаган лавозимларини талаб қилаётганликлари, бошқа ишлардан қат'иян бўйин товлаётганликлари текшириш натижасида аниқланмоқда. Бундай кишиларнинг узоқ вақт ишламай бекор юришларига уларнинг ўзлари айблидир. Улар ўзларига алоҳида имтиёзлар берилишини талаб қиладилар ҳамда илгари ўзлари озод қилинган вазифа ҳажми ва характеридаги ишга чақирилишларини кутиб турадилар. Бундай коммунистларга э'тибор бериш пайти келган ва уларнинг нотўғри ҳатти-ҳаракати ҳақидаги масалани ҳарбир айрим ҳолда ана шу коммунистлар учётда турган партия ташкилотларида муҳокама қилиш керак.

III.

Ўртоқлар! Марказий Ревизия Комиссияси КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия Контроль Комитетида ишларнинг қўйилиши блан танишиб чиқди ва партия XIX с'ездидан кейинги даврда Партия Контроль Комитети партия а'золари ва кандидатларининг 44 мингдан ортиқ апелляцияси ва аризасини кўриб чиққанлиги аниқланди.

Аммо, партия XX с'ездига шуни ма'лум қилиш зуруркн, партия XIX с'ездидан кейин КПСС Марказий Комитети Партия Контроль Комитети аппаратида коммунистларнинг персонал ишларини кўп ҳолларда сиртдан қараб чиқиш, айрим ходим томонидан ёки Партия Контроль Комитетининг состави тўла бўлмаган ҳолда қараб чиқиб ҳал этишдан иборат нотўғри практика борлиги очиб ташланди.

Партия Контроль Комитети кейинги икки йил ичида аризаларни ва персонал ишларни қараб чиқиш соҳасидаги ишларини анча яхшилади. Партия Контроль Комитети томонидан илгари йўл қўйилган хатолар тузатилмоқда.

Ҳисобот даврида бизнинг партиямиз партия а'золари ва кандидатларининг партия ҳужжатларини айирбошлаш соҳасида кўп иш қилди. Партия ҳужжатларини партиянинг КПСС XIX с'ездида қабул қилинган янги номига мувофиқ ҳолга келтириш зарурлиги партия ҳужжатларини айирбошлашни талаб этди. Партия ҳужжатларини айирбошлаш коммунистларнинг учётида тегишли тартиб ўрнатишни ҳам ўз олдига мақсад қилиб қўйган эди.

Партия ҳужжатларини айирбошлашга тайёргарлик кўриш ва бу ишни ўтказиш даврида область, ўлка партия комитетлари ҳамда иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари партия хўжалигининг аҳволини текширдилар. Бу чора партиямизга партия ҳужжатларини айирбошлаш ишини ҳаммаерда КПСС Марказий Комитетининг кўрсатмаларига мувофиқ уюшқоқлик блан ўтказиш имконини берди. Лекин шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, ба'зи партия ташкилотларида партия хўжалигида ҳали тегишли тартиб ўрнатилган эмас. Ба'зи партия ташкилотлари коммунистлар олдига зарур талабларни қўймаётирлар, уларда партия билетларини ва кандидатлик карточкаларини сақлаш учун жавобгарлик туйғуларини оширмаётирлар. Бунинг натижасида партия билетлари ва кандидатлик карточкаларини йўқотиш каби ҳоллар кўп учраб туради. Масалан, 1954—1955 йилларда коммунистлар 30 мингга яқин партия ҳужжатини йўқотганлар. Айрим район ва шаҳар партия комитетлари коммунистларнинг партия ҳужжатларини йўқотишлари каби фактлардан тегишли хулосалар чиқариб олмаётирлар ва бу ҳужжатларни қидириб топиш учун чора кўрмаётирлар.

Партия ташкилотларининг вазифаси,— партия хўжалиги масалаларига э'тиборни бундан буён ҳам бўшаштирмасликдан, коммунистлар учёти, партия ҳужжатларини бериш ва сақлаш юзасидан КПСС Марказий Комитети томонидан белгиланган тартибга қаттиқ риоя қилишдан, партия а'золари ва кандидатларининг партия билетлари ва кандидатлик карточкаларини эҳтиёт қилиб сақлаш учун партия олдидаги жавобгарлигини уларга системали равишда тушунтиришдан иборат.

Ўртоқлар! Бизнинг партиямиз ўзининг XX с'ездига Ватанимизнинг экономикаси соҳасида ҳам, халқаро муносабатлар соҳасида ҳам тарихий вазифаларни амалга оширишда янги, буюк муваффақиятлар блан келди.

Бизнинг партиямиз XX с'ездга янада маҳкам жипслашган, марксизм-ленинизм та'лимоти руҳида ғоявий жиҳатдан жуда чиниққан ҳолда келди. Бутун партия, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ интеллигенцияси улуғ Ватанимизни янада яшнатиш ва бутун дун'ёда халқлар ўртасида узоқ давом этадиган тинчликни та'минлаш учун партия XX с'ездининг қарорларини зўр ғайрат ва жанговарлик блан амалга оширадилар. Бунга шак-шубҳа йўқ. **(Гулдурос қарсаклар).**

С'ЕЗД КУНДАЛИГИ

15 февральдаги эрталабки мажлис

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди ўз ишини давом эттирмоқда. Ўртоқ **И. В. Капитонов**нинг раислигида ўтган эрталабки мажлисда Ревизия Комиссиясининг Раиси ўртоқ **П. Г. Москатов** КПСС Марказий Ревизия Комиссиясининг ҳисобот докладини қилди.

Докладчи партия бюджетининг аҳволини характерлаб шуни қайд қиладики, асосий маблағлар партия пропагандаси ва агитация ишларига, партия кадрларини тайёрлаш ва қайта тайёрлашга, партия кутубхоналарини сақлашга сарф қилинмоқда. Жойлардаги қисқа муддатли курсларда ва семинарлардагина йил сайин 50 мингга яқин пропагандист қайтадан тайёрланмоқда. 288 та марксизм-ленинизм кечки университетида 149 минг киши, шу жумладан коммунистлардан 80 минг киши, комсомоллардан 33 минг киши ва партиясиз ўртоқлардан 36 минг киши ўқимоқда. Партиянинг XIX с'ездидан кейин область ва ўлка партия комитетлари ҳузуридаги партия мактабларида ва бир йиллик курсларда, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Олий партия мактабида ва Ижтимоий фанлар академиясида 34 минг партия ходими тайёрланди.

Ўртоқ Москатов, меҳнаткашлардан келадиган хатлар ва шикоятларнинг партия органлари томонидан кўриб чиқилишига тўхталиб, партия органлари бу ишга кўпроқ э'тибор берадиган, бу хатларда ва шикоятларда қўйилган масалаларга сезгирлик блан қараб, уларни анча оператив ҳал этадиган бўлиб қолдилар, деб та'кидлаб кўрсатди.

Сўнгра докладчи та'кидлаб ўтдики, Партия Контроль Комитети коммунистларнинг аризаларини кўриб чиқиш ва шахсий ишларни текшириш соҳасидаги ўз ишини кейинги икки йил ичида анча яхшилади. Партия Контроль Комитети ўз вақтида Марказий Комитет томонидан очиб ташланган камчиликларни, масалан, коммунистларнинг шахсий ишларини сиртдан кўриб чиқиш ҳолларини ва бу ишларни кўришда Комитет а'золарининг ҳаммаси қатнашмаслиги каби ҳолларни бартараф қилди.

Партиямиз, деди провардида ўртоқ Москатов, ўзининг XX с'ездига янада жипслашган ва ғоявий жиҳатдан чиниққан ҳолда келди. Шубҳа йўққи, бутун партиямиз, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ интеллигенцияси улуғ Ватанимизни янада яшнатиш йўлида с'езднинг ҳамма қарорларини активлик блан ва жанговарлик блан амалга оширадилар.

С'езд КПСС Марказий Комитетининг ҳамда Марказий Ревизия Комиссиясининг ҳисобот докладларини муҳокама қилишга ўтади.

Сўз ўртоқ **Е. А. Фурцева**га (Москва шаҳар партия ташкилоти) берилади.

Марказий Комитетнинг раҳбарлиги остида амалга оширилган жуда катта сиёсий ва иқтисодий тадбирлар, дейди у, социалистик тузумни янада мустаҳкамлади, ишчилар синфи блан деҳқонларнинг иттифоқини, СССР халқлари ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлади.

Ўртоқ Фурцева Москва партия ташкилотининг фаолиятини характерлайдиган ёрқин фактларни келтиради. Шаҳар саноати бешинчи бешйиллик план топшириғини муддатидан олдин бажариб, пландан ташқари 18 миллиард сўмликдан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарди. Ишлабчиқариш майдонлари оширилмагани ҳолда саноат ишлабчиқариши даражаси беш йил мобайнида 69 процент кўпайди, меҳнат унумдорлиги эса 47,6 процент ортди.

Пойтахт саноати ҳали катта резервларга эга. Шу сабабли Москва шаҳар партия ташкилоти яқин йиллар ичида мавжуд ишлабчиқариш майдонида саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни тахминан икки баравар кўпайтиришга эришиш вазифасини ўз олдига қўйди. Буни корхоналарда янги, янада мукаммал технологияни қўлланиш ва ишлабчиқаришни яхшироқ ташкил қилиш йўли блан та'минлаш лозим.

Ўртоқ Фурцева ўз нутқида уй-жой қурилиши масалаларига катта э'тибор берди. Ўтган бешйиллик мобайнида Москвада 4.305 минг квадратметр уй-жой қурилди. Бироқ, шаҳарда уй-жой проблемаси ҳали ҳам кескин масала бўлиб қолмоқда. Олтинчи бешйилликда 9 миллион квадратметр уй-жой, 200 та мактаб биноси, 17 минг койкалик касалхоналар, 22 минг ўринли кинотеатр ва бошқа бинолар қуриш мўлжалланади. Пойтахт бинокорлари, архитекторлари ва скульпторлари зиммасига фахрий вазифа — Совет давлатининг ва Коммунистик партиянинг асосчиси Владимир Ильич Ленинга Москвада улуғвор ёдгорлик — Советлар Саройи қуриш вазифаси юкланади.

Шаҳарни обод қилиш юзасидан катта ишлар қилиниши керак. Ставрополь—Москва газопроводи қурилиши алоҳида э'тиборга сазовордир. Бу қурилиш шу йилнинг ўзидаёқ тамомланиши лозим.

Ўртоқ Фурцева сўзининг охирида айтадики, Москва партия ташкилоти XX с'ездга Коммунистик партиянинг ленинчи Марказий Комитети теварагига ҳарқачондагидан кўра маҳкамроқ жипслашган ҳолда келди, пойтахт коммунистлари ва барча меҳнаткашлари олтинчи бешйилликда қўйилган вазифаларни ҳал қилиш учун ўз кучлари ва ғайратларини аямайдилар.

Сўз ўртоқ **А. И. Кириченко**га берилади.

— Марказий Комитетнинг ҳисоботи,— дейди у,—чуқур назарий мазмунга эгадир, унда ҳозирги тарихий шароитда коммунистик қурилишнинг энг муҳим масалалари илмий жиҳатдан асослаб берилган, Марказий Комитетнинг фаолиятига ўз-ўзини танқид нуқтаи назаридан баҳо берилган, ишимиздаги камчиликлар очиб ташланган ва бу камчиликларни бартараф қилиш йўллари кўрсатилган.

XIX с'ездан кейин ўтган вақт ичида партия томонидан қилинган иш якунларига баҳо бериб, ўртоқ Кириченко қайд қиладики, ўтган давр ичида партия блан халқнинг бирлиги янада маҳкам бўлиб қолди, халқимизнинг ишчилар синфи блан деҳқонлар иттифоқи, совет халқлари ўртасидаги буюк дўстлик сингари ажойиб кучлари мустаҳкамланди, хўжаликнинг социалистик системаси яна ҳам барқарор бўлиб қолди, совет кишиларининг моддий фаровонлиги ва маданий савияси ошди.

Ўртоқ Кириченко Совет Украинаси меҳнаткашларининг КПСС XX с'ездини қандай муваффақиятлар блан кутиб олганликлари тўғрисида гапиради. Ҳозирги вақтда мамлакатда ишлаб чиқарилаётган кўмирнинг 32 процентини, чўяннинг қарийб ярмисини, темир рудасининг 60 процентини, пўлат ва прокатнинг 37 процентини Украина бериб турибди. Республика саноат ишлабчиқаришининг бешинчи бешйиллик планда белгиланган даражасига 4 йил ичида эришди.

Украина колхозчилари, механизаторлари ва совхоз ходимлари, дейди ўртоқ Кириченко, КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг топшириқларини ҳамда Партия ва Ҳукуматнинг бошқа ма'лум қарорларини амалга ошираборнб, энг муҳим қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин суратда кўпайтирдилар. Ўтган йил республикада дон, кунгабоқар, сабзавот ва бошқа экинларни етиштириш планлари ошириб бажарилди. Украина колхозлари ва совхозлари қанд лавлаги етиштиришда ҳарқачонгидан кўра яхшироқ натижаларга эришдилар. Дон ялпи ҳосилини кўпайтириш Украинанинг пландан ташқари 160 миллион пуддан ортиқ ғалла топширишига имкон берди.

Ўртоқ Кириченко украин халқи маданиятининг гуллаб-яшнаганлиги ҳақида гапириб, бошқа мисоллар қаторида қуйидаги мисолни келтиради. Ҳозирги вақтда Украинада яшовчи ҳар 10 минг кишидан 180 киши, я'ни ҳарқандай капиталистик мамлакатдагига қараганда кўпроқ киши олий ўқув юртларида ва техникумларда ўқимоқда.

Янги бешйилликда, дейди ўртоқ Кириченко, Украина ССРнинг ишлаб чиқарувчи кучлари янада кенг миқ'ёсда ривожланади. Кўмир чиқариш, чўян ва пўлат эритиш, прокат ва оғир индустриянинг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқариш анча кўпаяди. Бешйиллик мобайнида республикада оғир ва енгил саноатнинг, озиқ-овқат саноатининг янги катта корхоналари, янги электростанциялар барпо этилади. Украинада доннинг ялпи ҳосили 1960 йилда 2,1 миллиард пудга етказилади.

Ўртоқ Кириченко гўшт ва сут етиштиришни кўпайтириш соҳасида республика олдида турган катта вазифалар ҳақида гапиради. Колхоз ва совхозлар чорвачилик маҳсулотлари етиштириш юзасидан Марказий Комитет Пленуми томонидан 1960 йил учун белгиланган топшириқни муддатидан 2—3 йил илгари, я'ни сут ва чўчқа гўшти етиштириш бўйича 1957 йилда, чорвачилик маҳсулотларининг бошқа турлари бўйича эса 1958 йилда бажаришга қарор қилдилар.

Гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришда, дейди ўртоқ Кириченко, ем-хашак ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Шу сабабдан республика колхозлари ва совхозлари бу йил маккажўхори экишни яна тахминан бир миллион гектарга кўпайтириб, бу экин майдонларини 7 миллион гектардан зиёд қилиб кенгайтиришни мўлжалламоқдалар. Ем-хашак етиштириш юзасидан бошқа тадбирлар ҳам белгиланмоқда.

Ўртоқ Кириченко социалистик мусобақани кучайтиришга катта э'тибор берди. У республикалар ўртасида мусобақа ташкил этишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди. Кўп колхозчилар, совхоз ва МТС ходимлари шундай истак билдирмоқдалар. Масалан, Украина энг катта республика бўлган Россия Федерацияси блан энг кўп чорвачилик маҳсулотлари олиш учун мусобақа қилиши мумкин. Турли республикаларнинг областьлари ҳам ўзаро мусобақалашишлари мумкин. Бундай қилиш янги бешйилликда белгиланган катта вазифаларнинг муваффақиятли равишда бажарилишига ёрдам берган бўлур эди.

Шу блан бирга ўртоқ Кириченко қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришида мусобақани ташкил этишда кўпгина жиддий камчиликлар борлигини, кўп ҳолларда шаблон, формализм ва кампаниячиликка йўл қўйилаётганлигини айтиб ўтди. Мусобақа ишига, деб уқтириб ўтди нотиқ, ҳозирги вақтда жиддий э'тибор бериш керак.

Илғорлар тажрибасини ишлабчиқаришга жорий қилишни партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг кўпгина раҳбарлари ҳали ҳам ўзларининг энг муҳим партиявий ва давлат бурчи деб билмаётирлар. Ҳолбуки биз ҳозирги вақтда бусиз ўз хўжалигимизни юксалтираолмаймиз. Ленин талаб этганидек, шунга эришмоқ керакки, яхши намуналар ҳамма жойда кенг равишда қўлланилсин ва албатта жорий қилинсин.

Украина коммунистлари ва бутун украин халқи, деди провардида ўртоқ Кириченко, КПСС Марказий Комитетининг йўлини ва фаолиятини якдиллик блан ма'қуллайдилар. Совет Украинасининг меҳнаткашлари ўз олдиларида улуғвор вазифалар турганлигини чуқур англаганлари ҳолда. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX с'ездининг қарорларини амалга ошириш йўлида шараф блан ишлаш учун ўзларининг куч ва ғайратларини аямайдилар.

Шундан кейин ўртоқ **Ф. Р. Козлов** (Ленинград партия ташкилоти) сўзга чиқади. У, ўтган йилларда КПСС Марказий Комитетининг Пленумларида қабул қилинган қарорларнинг ғоят катта аҳамияти тўғрисида гапиради. Партия оғир саноатни бутун чоралар блан ривожлантириш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилди. Партия Марказий Комитети иқтисодий назариядаги бузишларни ўз вақтида очиб ташлади ва оғир саноатни ривожлантириш сур'атларини сусайтиришни таклиф этган шўри қурғур экономистларга зарба берди.

Ленинградлилар, дейди сўнгра нотиқ, партия томонидан қўйилган вазифаларни ҳал этиш йўлида зўр ғайрат блан меҳнат қилдилар. Ленинград шаҳри ва областининг саноати бешинчи бешйиллик планни муваффақиятли равишда бажарди. Шу вақт ичида ялпи маҳсулотнинг умумий ҳажми 87 процент ортди. Корхоналарда илғор техниканинг энг яхши намуналари қаторида турган юзларча приборлар ва механизмлар яратилди ва ўзлаштирилди.

Ўртоқ Козлов Ленинград саноатини янада ривожлантириш масаласига тўхталиб, Ленинград саноатининг энг муҳим тармоқлари профилини янада аниқ белгилаш зарурлигини айтади. Унинг фикрича, Ленинградда кўп металл сарфлашни талаб қиладиган, нисбатан оддий буюмлар ишлаб чиқаришни ривожлантириш мақсадга мувофиқ эмас; министрликлар корхоналарни ихтисослашган ҳолда сақлаб қолиш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим.

Ўртоқ **Н. С. Патоличев** (Белоруссия партия ташкилоти) айтадики, мамлакатимизнинг сиёсий, иқтисодий ва маданий ривожланиш натижалари унинг коммунизм сари олға қараб янги катта қадам қўйганлигини кўрсатади. Биз бу муваффақиятларга партия Марказий Комитетининг ленинча принципиаллик ва коллективчилик блан ҳормай-толмай иш олиб борганлиги туфайли эришдик. Биз, коммунистлар партиянинг бу йўлини ҳартомонлама қўллаб-қувватлаймиз, ма'қуллаймиз ва ленинчи Марказий Комитетимизнинг партияга ва Совет давлатига раҳбарлик қилишдаги катта ва мураккаб ишини бундан буён ҳам ҳозиргидек принципиал ва коллегиал суратда олиб боришини истаймиз.

Белоруссия партия ташкилоти ўз сафларини мустаҳкамлаш ва жипслаштириш, хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик қилиш даражасини ошириш йўлида катта иш олиб борди ва ма'лум натижаларга эришди. Саноат бешйиллик планини муддатидан илгари бажарди. Маҳсулот ишлаб чиқариш бешйиллик мобайнида икки баравардан зиёд кўпайди. Машинасозлик ва станоксозлик кенг ривож топди.

Картошка, сабзавот, сут, гўшт ва айниқса зиғир етиштириш анча кўпайди. Колхозларда гўшт ва сут етиштиришни икки баравар ошириш тўғрисида бешйиллик планда белгиланган топшириқларни республика тахминан икки йил ичида бажаради. Нотиқ қишлоқ хўжалик артельлари экономикасининг ўсиши тўғрисида характерли ма'лумотлар келтиради: 1955 йилда Белоруссияда 650 колхоз 1 миллион сўмдан 2 миллион сўмгача, 110 колхоз 2 миллион сўмдан 3 миллион сўмгача, 64 колхоз 3 миллион сўмдан 5 миллион сўмгача ва 12 колхоз 5 миллион сўмдан 16 миллион сўмгача пул даромади олган.

Ўртоқ Патоличев СССР Госплани ва Қишлоқ хўжалик министрлигининг иши тўғрисида бирқанча танқидий мулоҳазаларни баён қилиб ўтади. Госплан ва СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги халқ хўжалигининг айрим тормоқларини ривожлантиришни планлаштириш вақтида мамлакатимиздаги турли районларнинг хусусиятларини яхши ҳисобга олмайдилар.

— XIX ва XX с'ездлар ўртасида ўтган вақт ичида, — дейди ўртоқ **Я. Э. Калнберзин** (Латвия партия ташкилоти),— Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ғоявий жиҳатдан янада чиниқди ва мустаҳкамланди. Совет халқи олдига қўйилган ҳамма вазифаларни ҳал этишда партия ташкилотларининг ташкилотчилик роли ошди.

Ўртоқ Калнберзин айтадики, Латвия Компартияси Марказий Комитети асосий э'тиборни оғир индустрияни ривожлантиришга қаратмоқда. Беш йил мобайнида республикада саноат ишлабчиқариши умуман 90 процент ўсгани ҳолда, оғир саноатнинг ишлабчиқариш ҳажми икки баравар, машинасозликнинг ишлабчиқариш ҳажми эса 2,7 баравар ўсди. Енгил саноат ҳам тез сур'атлар блан ривожланиб бормоқда. Ўтган бешйиллик ичида республикада 73 та янги корхона қурилди.

Латвияда колхоз тузуми анча мустаҳкамланди, колхозчиларнинг даромади ошди, кўпгина хўжаликлар юксак кўрсаткичларга эришдилар. Лекин шу блан бирга қишлоқ хўжалигининг ба'зи тормоқлари орқада қолмоқда. Латвия Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети қишлоқ хўжалигига айрим районларнинг ва колхозларнинг хусусиятларини чуқур ўрганмасдан раҳбарлик қилдилар.

Ўртоқ Калнберзин республика қишлоқ хўжалигини юксалтириш соҳасида кўрилаётган тадбирлар ҳақида гапиради. У иттифоқ министрликларининг ба'зиларини Латвия республикасига мелиорация техникаси воситаларини етказиб бериш планини бажармаганликлари учун танқид қилади.

Сўз **Н. В. Киселев**га (Ростов партия ташкилоти) берилади.

У, область саноатининг ривожланишига тўхталади. Область саноатида ҳозирги вақтда 1950 йилдагига нисбатан икки баравар кўпроқ, ва урушдан илгариги 1940 йилдагига нисбатан уч ярим баравар кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Шу блан бирга жиддий камчиликлар ҳам бор. Область корхоналаридан 90 таси 1955 йилги давлат планини бажармади. Янги заводлар қурилиши жуда узоққа чўзилмоқда. Шу муносабат блан ўртоқ Киселев Кемасозлик ва Радиотехника саноати министрликларининг фаолиятини танқид қилади.

Сўнгра ўртоқ Киселев кўрсатиб ўтдики, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида ўртоқ Н. С. Хрушчев ўз докладида айтиб ўтган камчиликлар Ростов областида ҳам бор. У, қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш йўлида амалга оширилаётган тадбирлар ҳақида сўзлаб берди. Жумладан, областьда энг серҳосил экин бўлиб чиққан маккажўхори экин майдонлари кенгайтирилади, ирригация ишлари амалга оширилади.

Ростов область партия ташкилоти, деди ўртоқ Киселев, областьдаги барча колхоз ва совхозларнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан бешйиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажаришларига эришиш учун зўр бериб иш олиб боради.

Ўртоқ **Н. А. Муҳиддинов** (Ўзбекистон партия ташкилоти) айтадики, Ўзбекистон республикаси КПСС Марказий Комитетининг раҳбарлиги остида, улуғ рус халқининг ва СССРдаги бошқа халқларнинг ғоят катта ёрдами блан экономика ва маданиятнинг мислсиз юксалишига эришди. Партиянинг доно ленинча миллий сиёсати туфайли Ўзбекистон қолоқ чекка ўлкадан совет ҳокимияти йилларида ҳартомонлама ривожланган саноатга ва коллектив қишлоқ хўжалигига эга бўлган илғор социалистик республикага айланди. Саноат ишчилари ва миллий техника интеллигенцияси кўп сонли кадрларининг вужудга келтирилганлиги ўзбек халқининг жуда катта ютуғидир. Ўзбекистонда тўла олий ма'лумотга ва махсус ўрта ма'лумотга эга бўлган 112 минг мутахассис бор.

Партия мамлакат олдига аҳоли жон бошига ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг миқдори жиҳатидан энг тараққий этган капиталистик мамлакатларга етиб олиш ва улардан ўзиб кетиш вазифасини қўйди. Ўзбек халқи даставвал, пахта етиштиришни кўпайтиришни ўзининг бурчи деб билади. Республика сув хўжалигини ривожлантириш ва яхшилаш, 1958 йилда ҳамма майдонларда пахта етиштириш ва пахта териш ишларини комплекс механизациялашни туғаллаш, қолоқ хўжаликларни илғорлар қаторига чиқариш, сув етишмаслиги натижасида фойдаланилмаётган Мирзачўл ерларини ўзлаштириш ана шу вазифани амалга оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлиши лозим. Бу масалаларнинг ҳаммасини муваффақият блан ҳал этиш ҳозирги вақтда республика партия ташкилотларининг асосий вазифасидир.

Ўртоқ Муҳиддинов сўзининг охирида СССР Фанлар Академиясини, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясини ва СССР Қишлоқ хўжалик министрлигини пахтачиликни янада ривожлантириш ишида республикага етарлик ёрдам бермаётганликлари учун танқид қилди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди

15 февраль кечки мажлис

С'езднинг ўртоқ **Н. А. Муҳиддинов** раислигида ўтган кечки мажлисида КПСС Марказий Комитети, КПСС Марказий Ревизия Комиссиясининг ҳисобот докладларини муҳокама қилиш давом этди.

Ўртоқ **И. П. Бойцов** (Ставрополь партия ташкилоти) ўз нутқида айтдики, КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот доклади XIX с'ездан кейинги даврда совет халқининг партия раҳбарлиги остида қилган буюк ишларини ҳартомонлама баён қилади, мамлакатимизнинг меҳнаткашларини олтинчи бешйиллик улуғвор вазифаларини муваффақиятли суратда амалга оширишга илҳомлантиради. Нотиқ XX с'езд партия Марказий Комитетининг ички сиёсат соҳасидаги, шунингдек ташқи сиёсат соҳасидаги ишларини тўла ма'қуллайди, деб ишонч билдирди.

Нотиқ ўз нутқида Ставропольнинг экономикасига доир масалаларга кўпроқ тўхталиб ўтди. Ставрополь ўлкасида саноатнинг янги тормоқлари, шу жумладан нефть ва газ саноати ривожланади. Бу ўлкада табиий газдан ўғитлар ишлаб чиқариш учун арзон хомаш'ё сифатида фойдаланилади; табиий газ Москвага ва бошқа бирқанча шаҳарларга юборилади.

Ўлка партия ташкилоти қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш соҳасида кўп иш қилди. Ўртоқ Бойцов кўп тормоқли йирик хўжаликларнинг эришган муваффақиятлари тўғрисида, чорвачиликни, жумладан ўлканинг экономикасида муҳим роль ўйнаётган қўйчиликни ривожлантириш тўғрисида гапиради. Ўртоқ Бойцов қишлоқ хўжалик фани ютуқларини ва илғорларнинг тажрибаларини жорий қилиш чорва молларнинг маҳсулдорлигини анча ошириш имконини берганлигини та'кидлайди. Беш йил ичида ўлкада жун тайёрлаш 1955 йилдагига нисбатан қарийб икки баравар ортади.

Ўртоқ **Д. Т. Шепиловга** сўз берилади. Марказий Комитетнинг XX с'ездга ҳисобот докладида, деди ўртоқ Шепилов, ҳозирги халқаро вазият марксча-ленинча ҳартомонлама чуқур анализ қилинди. Докладда бир-бирига зид бўлган икки системанинг, я'ни социалистик система блан капиталистик системанинг қонунлари жуда яққол ва жуда аниқ характерлаб берилди. Тарихий тараққиётнинг бутун бориши улуғ Лениннинг ҳозирги давр капиталистик системанинг емирилиш ва ҳалок бўлиш даври, янги, социалистик системанинг қарор топиш ва мавж уриб яшнаш даври эканлиги тўғрисидаги қоидаси тамомила тўғри эканлигини тасдиқлади. Социализм ўсиб мустаҳкамланиб бораётган жаҳон системасига айланди.

Ўртоқ Шепилов ҳозирги замон капитализмига чириб ўлиб борувчи капитализм деб берилган илмий баҳони фактларга хилоф суратда рад этишга ва капитализмни соғлом ҳамда яшнаб турувчи система, деб тасвирлашга уринаётган буржуа идеологларини фош қилди. Нотиқ келтирган фактлар капиталистларнинг зўр бериб қуролланишни кучайтириш ва экономикани милитарлаштириш йўли блангина хўжалик конюнктурасини вақтинча тутиб туришга муваффақ бўлаётганликларини кўрсатади. Нотиқ мустамлака мамлакатлардаги халқларнинг мушкул аҳволи тўғрисида, бу мамлакатлардаги халқларнинг ўз озодлиги ҳамда мустақиллиги учун кураши кучайиб бораётганлиги ҳақида гапиради.

— Тарихий тараққиётнинг бутун бориши, — дейди ўртоқ Шепилов,—социалистик ижтимоий системанинг капиталистик системадан шубҳасиз устунлигини кўрсатади. Ана шу устунлик саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг тез сур'атлар блан ортиб бораётганлигида, ишлаб чиқарувчи кучларнинг мавж уриб ривожланаётганлигида, эксплуатациянинг ва текинхўрларча исте'мол қилишнинг тугатилганлигида, иқтисодий кризисларнинг вз жамоат бойликларини талон-торож қилишнинг йўқ қилинганлигида ўз ифодасини топади. Социалистик система шундай бир тартибки, унда киши ва унинг эҳтиёжлари ҳамда халқ бахт-саодати ижтимоий ишлабчиқаришнинг мақсадидир.

Ўртоқ Шепилов социализм ғояларининг Ғарб ва Шарқдаги юз миллионларча кишиларни ўзига жазб этишдан иборат буюк кучи тўғрисида гапиради. Барча мамлакатлардаги оддий кишилар яхши ҳаёт барпо қилишга бўлган барча умидларини социализм идеялари блан боғламоқдалар. Социализм катта ва кичик барча халқларнинг тинчлик ва дўстлик байроғи бўлиб майдонга чиқмоқда.

Ўртоқ Шепилов ўз нутқининг охирги қисмида идеология ишларига тўхталиб ўтди. Идеология соҳасида муносиб ходим бўлиш—хўжалик ва маданий қурилишда янгидан-янги муваффақиятларга эришиш, совет кишиларининг социалистик онглилигини ўстириш демакдир. Шу муносабат блан нотиқ илғор иш тажрибаларини пропаганда қилиш ва оммалаштириш вазифасини давлат нуқтаий назаридан янгича ташкил этиш кераклигини алоҳида та'кидлайди.

Бизнинг партиямиз, деди сўзининг охирида ўртоқ Шепилов, идеология соҳасида ишловчи барча ходимлардан буржуз дун'ёқарашига қарши, ғоясизлик ва маслаксизликка қарши, буржуа идеологиясининг ҳарқандай кўринишларига қарши зўр ихтирос блан шафқатсиз кураш олиб боришни талаб этади. Идеология соҳасидаги ишимиз чинакам ижодий иш бўлиши керак.

Л. И. Брежнев (Қозоғистон партия ташкилоти) айтадики, XIX с'ездан буён ўтган уч йилдан ортиқ даврда буюк ижодий ишлар амалга оширилди ва тарихий жиҳатдан жуда катта аҳамиятта эга бўлган воқиалар бўлди. Марказий Комитет ленинизм байроғини баланд кўтарди ва партиямиз ҳамда халқимизнинг сафларини ленинизм байроғи теварагига янада маҳкам жипслаштирди. КПСС Марказий Комитети саноат, қишлоқ хўжалиги соҳасида жуда катта тадбирларни ишлаб чиқди ва мамлакат олдида турган вазифаларнинг муваффақиятли бажарилишини ҳал этди.

Нотиқ республика халқ хўжалигининг қандай ривожланганлигини характерлаб, қишлоқ хўжалиги соҳасидаги энг катта тадбирлардан бирига — қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш масаласига асосий э'тиборни қаратади. Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш соҳасидаги ишлар ҳамма томонидан ма'қулланди ва умумхалқ ишига айланди. Қозоғистонда 18 миллион гектар қўриқ ер очилди. Бунинг натижасида бу йил экин майдонлари 27 миллион гектарни ташкил этади, я'ни 1953 йилдагига нисбатан қарийб уч баравар кўпаяди. Бу йил дон етиштириш 1.400 миллион пудгача, ғалла топшириш эса 600 миллион пудгача ортади.

Нотиқ яна айтадики, Қозоғистонда чорвачиликни ривожлантириш соҳасидаги ишлар ҳали ҳам қониқарсиз аҳволда қолмоқда. Ҳозир республика партия ташкилоти мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш соҳасида иш олиб бормоқда, чунки ем-хашакнинг етишмаётганлиги чорвачиликни ривожлантиришга халақит бераётган асосий сабаблардан биридир. Даладаги хашакни йиғиштириб олиш кенгайтирилмоқда, силос бостириш кўпаймоқда. Жуда катта ёзги ва қишки яйловларга сув бериш ва уларни ўзлаштириш муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Ўртоқ Брежнев республикада қимматли металлари бўлган конлардан руда чиқадиган корхоналарни тезликда ривожлантириш учун зарур чораларни кўрмаётган иттифоқ қора ва рангли металлургия министрликларини танқид қилади.

Ўртоқ **А. М. Школьников** (Воронеж партия ташкилоти) ўз нутқини областьнинг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш масалаларига бағишлади. Ўтган йил март ойида, деди у, партия Марказий Комитетининг қарорига мувофиқ, Воронежда Марказий Қоратупроқ зонаси қишлоқ хўжалиги ходимларининг кенгаши ўтказилди. Бу кенгашда Никита Сергеевич Хрушчев қатнашди. Кенгаш қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги камчиликларни билиб олишимизга, резервларни тўла аниқлаб олишимизга ва дон, техника экинлари ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш юзасидан амалий тадбирлар ишлаб чиқишимизга ёрдам берди.

Область қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари белгиланган тадбирларни амалга ошираборив, ўтган йили ба'зи ижобий натижаларга эришдилар. Дон, қанд лавлаги, кунгабоқар экинларининг ялпи ҳосили кўпайди. Маккажўхори дон етиштиришни кескин суратда кўпайтиришда катта роль ўйнади. 285 минг гектар ерга маккажўхори экилди. Бу эса ўтган қишлоқ хўжалик йилида сут соғиб олишни икки баравардан зиёд ошириш ва ем-хашак базасини мустаҳкамлаш имконини берди.

Областьнинг колхоз ва совхозлари ўзларининг барча резервларини қараб чиқиб, бу йил давлатга топшириладиган ва сотиладиган гўшт миқдорини ўтган йилдагига нисбатан икки баравар оширишга қарор бердилар.

Ўртоқ Школьников сўзининг охирида областьда гўшт, сут ва қанд лавлагини қайта ишлаш базаларини кенгайтириш масаласини ўртага қўйди.

С'ездда Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг а'зоси **Чжу Дэ** нутқ сўзлади. Делегатлар Чжу Дэни қарсаклар блан кутиб олдилар. Чжу Дэ с'ездга Хитой Коммунистик партиясининг тўққиз миллионли а'зоси номидан ва ўз мамлакатида яшовчи олти юз миллионли аҳоли номидан қардошлик саломи топширади.

КПСС XX с'ездида қилинган докладлар ва сўзланган нутқлар, деди у, Совет Иттифоқининг коммунизм қурилишида ва бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлаш ишида жуда катта муваффақиятларга эришганлигини яққол кўрсатади. Хитой халқи совет халқининг бешинчи бешйиллик планни муддатидан илгари — 4 йилу 4 ой ичида бажарганлигини зўр қониқиш блан та'кидламоқда. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати ўзининг тинчликсевар ташқи сиёсати блан халқаро кескинликни юмшатиш ишига, мамлакатлар ўртасида тинч-тотув бўлиб яшашни ва дўстона ҳамкорликни ривожлантириш ишига жуда катта ҳисса қўшди. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг олтинчи бешйиллик плани юзасидан Директивалар проекти СССРда коммунизм қурилишининг улуғвор перспективаларини бутун дун'ёга кўрсатиб берди. Хитой халқи совет халқининг олтинчи бешйиллик планни муддатидан илгари бажарибгина қолмай, балки ошириб бажаражагига ҳам маҳкам ишонади.

Ўртоқ Чжу Дэ Хитой Коммунистик партияси ва олти юз миллионли хитой халқи ўз мамлакатида социализм қуриш учун қандай кураш олиб бораётганлиги тўғрисида гапиради. Хитойнинг биринчи бешйиллик плани, деди ўртоқ Чжу Дэ, шубҳасиз муддатидан илгари бажарилади ва ошириб бажарилади. Бу ишларнинг ҳаммаси Совет Иттифоқи томонидан Хитойга кўрсатилаётган ҳартомонлама самимий ёрдам блан чамбарчас боғланган.

Ўртоқ Чжу Дэ сўзининг охирида Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг КПСС XX с'ездига аталган ва ўртоқ Мао Цзэ-дун имзолаган табригини ўқиб берди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси мустаҳкам бўлаборган сари, Совет Иттифоқи барча соҳаларда катта ғалабаларга эришаборган сари Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг енгилмас кучқудрати, — дейилади табрикномада,—тобора яққол кўринмоқда. КПСС дун'ёнинг барча мамлакатларидаги коммунистик партиялар учун буюк намуна кўрсатиб келди, ҳозир ҳам кўрсатмоқда ва бундан кейин ҳам кўрсатади. КПСС жаҳон революцион ва ишчилар ҳаракатининг биринчи «зарбдор бригадаси»дир. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди СССРда коммунизм қуриш ишига, бутун дун'ёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш ишига буюк ижодий ҳисса қўшади.

Табрикноманинг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, КПСС ленинчи Марказий Комитети шарафига, Хитой ва СССР халқларининг абадий бузилмас дўстлиги шарафига, ғолиб ва қудратли коммунизм шарафига табрик сўзлари айтилган сўнгги сатрларини делегатлар ва меҳмонлар гулдурос қарсаклар блан кутиб оладилар; ҳамма ўрнидан туради.

Шу блан кечки мажлис ёпилади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX с'езди 16 февральда ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

☆ ☆ ☆

С'ездда меҳмон сифатида 55 та қардош коммунистик партияларнинг ва ишчи партияларнинг делегациялари қатнашмоқда:

Хитой Компартиясидан: Чжу Дэ, Дэн Сяо-пин, Тань Чжэнь-линь, Ван Цзя-сян, Лю Сяо ўртоқлар;

Польша бирлашган ишчи партиясидан: Б. Берут, Ю. Циранкевич, А. Завадский, Я. Берман, Е. Моравский ўртоқлар;

Чехословакия Компартиясидан: А. Новотний, А. Запотоцкий, В. Широкий, З. Фирлингер, Р. Барак ўртоқлар;

Франция Компартиясидан: М. Торез, Ж. Дюкло, Ж. Коньо, П. Дуаз ўртоқлар;

Италия Компартиясидан: П. Тольятти, М. Скоччимарро, Р. Монтаньяна, А. Бульяни, С. Каччапуоти, П. Буфалини ўртоқлар;

Германия Бирлашган социалистик партиясидан: В. Ульбрихт, О. Гротеволь, К. Ширдеван, Х. Нейман ўртоқлар;

Венгрия меҳнаткашлар партиясидан: М. Ракоши, И. Ковач, Б. Салаи ўртоқлар;

Румыния ишчи партиясидан: Г. Георгиу-Деж, И. Кишиневский, М. Константинеску, П. Борила ўртоқлар;

Болгария Компартиясидан: В. Червенков, А. Югов, Р. Дамянов, Д. Ганев, Т. Звездов ўртоқлар;

Албания меҳнат партиясидан: А. Хўжа, М. Шеху, Г. Нуши, П. Конди, Ф. Пачрами ўртоқлар;

Корея меҳнат партиясидан: Цой Ен Ген, Ли Хе Сун, Хэ Бин, Ли Сан Чо ўртоқлар;

Вьетнам меҳнаткашлар партиясидан: Чионг Тинь (Труонг Шин), Ле Дик Тхо ўртоқлар;

Индонезия Компартиясидан: ўртоқ Д. Н. Айдит;

Мўғулистон халқ-революцион партиясидан: Ю. Цеденбал, Д. Дамба, Д. Тумур-Очир ўртоқлар;

Ҳиндистон Компартиясидан: ўртоқ Аджой Кумар Гхош;

Финляндия Компартиясидан: М. Сувanto, М. Мальмберг ўртоқлар;

Испания Компартиясидан: ўртоқ Д. Ибаррури ва партиянинг бошқа 4 вакили;

Буюк Британия Компартиясидан: Г. Поллит, П. Датт, Д. Мэтьюз ўртоқлар;

Германия Компартиясидан: ўртоқ М. Рейман ва партиянинг бошқа 2 вакили;

Австрия Компартиясидан: И. Копленинг, Ф. Фюрнберг, Ф. Хоннер ўртоқлар;

Аргентина Компартиясидан: В. Кодовилья, В. Дорральде, Р. Гиольди ўртоқлар;

Сурия ва Ливан Компартиясидан: Х. Багдаш, Н. Шауи, Ю. Фейсал, А. Мадоян, С. Савая ўртоқлар;

Швеция Компартиясидан: Х. Хагберг, Ф. Лагер, Б. Херманссон ўртоқлар;

Мексика Компартиясидан: Д. Энсина, П. Х. Энкарнасион, М. Террасас ўртоқлар;

Дания Компартиясидан: А. Ларсен, И. Нерлюнд ўртоқлар;

Норвегия Компартиясидан: Э. Левлиен, Ю. Липпе, Р. Ларсен ўртоқлар;

Триест Компартиясидан: ўртоқ В. Видали;

Голландия Компартиясидан: П. де Гроот, Х. Хукстра ўртоқлар;

Бельгия Компартиясидан: Э. Бюрнель, А. де Конинк, Б. Вольштейн ўртоқлар;

Канада ишчи прогрессив партиясидан: Т. Бак, С. Райерсон ўртоқлар;

Исландия бирлашган социалистик партиясидан: К. Андрессон, З. Торбьярнарсон ўртоқлар;

Швейцария меҳнат партиясидан: Э. Воог, А. Мюре ўртоқлар;

Люксембург Компартиясидан: Д. Урбани, Ж. Гоффман ўртоқлар;

Исроил Компартиясидан: С. Микунис, Э. Хабиби ўртоқлар;

Уругвай Компартиясидан: Р. Арисменди, Э. Пасторино, Г. Сапин ўртоқлар.

С'ездда Бразилия, Япония, Венесуэла, Чили, Боливия, Куба, Коста-Рика, Колумбия, Австралия ва бошқа мамлакатлар коммунистик ва ишчи партияларининг вакиллари ҳам қатнашмоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС Марказий Комитети ва Ўртоқ П. Г. Москатовнинг КПСС Марказий Ревизия комиссияси ҳисобот докладлари юзасидан музокаралар

Ўртоқ А. И. КИРИЧЕНКО нутқи

Ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетининг ҳисоботида Совет Иттифоқининг ички ва халқаро аҳволи марксча-ленинча чуқур анализ қилинди, совет халқининг Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети раҳбарлиги остида эришган буюк тарихий ғалабаларининг якунлари тўпланди.

Марказий Комитетнинг ҳисоботи чуқур назарий мазмунга эгадир. Бу ҳисоботда ҳозирги тарихий шароитларда коммунистик қурилишнинг энг муҳим масалалари илмий жиҳатдан асослаб берилди, Марказий Комитетнинг фаолиятига танқидий баҳо берилди, ишимиздаги камчиликлар очиб ташланди ва бу камчиликларни йўқотиш йўллари кўрсатилди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот докладида Совет давлати ҳаёти ва тараққиётининг барча асосий томонларини ёритиб берди, мамлакатимизда коммунизм ғалабаси учун курашнинг бундан кейинги программасини —ҳақиқатан ҳам катта, ҳақиқатан ҳам улуғвор программани чизиб берди.

Совет халқи партиямиз томонидан қилинган ишларнинг якунлари тўғрисида фикр юритиб, Коммунистик партия Марказий Комитет бошчилигида бизнинг Ватанимизни оғишмай Ленин йўлидан олиб бораётганлигини, коммунизм қуриш программасини амалга ошириш учун ўзининг бутун революцион ғайрати, иродаси ва ташкилотчилик қобилиятини бағишлаётганлигини кўриб турибди ва бунга кун сайин ишонч ҳосил қилмоқда.

Коммунистик партия ва Совет давлатига асос солган Владимир Ильич Ленин Совет Иттифоқининг хўжалик қурилишидаги муваффақиятлар провардида, коммунизм учун олиб бораётган курашимизнинг оқибатини белгилайди, деб кўрсатган эди. Ильич бундай деган эди: «Бутун дун'ё миқ'ёсида кураш шу соҳага кўчирилди. Агар биз бу вазифани ҳал қилсак, — у вақтда халқаро миқ'ёсда албатта ва узилкесил ғалаба қозонган бўламиз. Мана шунинг учун ҳам хўжалик қурилиши масалалари бизнинг учун жуда катта аҳамият қозонади» (Асарлар, 32 том, 486 бет).

XIX с'ездан кейинги давр буюк хўжалик вазифаларининг, коммунистик қурилиш вазифаларининг қўйилиши ва изчиллик блан амалга оширилиши жиҳатидан алоҳида аҳамиятга эгадир.

Партиямиз Марказий Комитетининг саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилиш соҳасида ва халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида чиқарган ма'лум муҳим қарорлари ана шу вазифаларни муваффақиятли ҳал этишда жуда катта аҳамиятга эга бўлди.

Ҳисобот докладида мамлакатимизнинг социалистик экономика ва маданиятни янада юксалтириш соҳасида эришган ажойиб муваффақиятлари кўрсатиб берилди. Агар қишлоқ хўжалиги тўғрисида гапирадиган бўлсак, неча ўн миллион гектар қўриқ ва бўз ерлар халқимизга биринчи марта хизмат қилиб, катта фойда келтираётганлигини ва кейинги икки-уч йил ичида дон, гўшт, сут, ёғ ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришни кўпайтиришда олға қараб катта қадам қўйилганлигини та'кидлаб ўтиш айниқса муҳимдир.

Ҳисобот даврида партиямизнинг идеология соҳасидаги ишлари ҳам янада кучайди. Марказий Комитет марксча-ленинча назариянинг поклиги учун, социалистик идеология позицияларини мустаҳкамлаш учун оғишмай кураш олиб борди ва кураш олиб бормоқда, коммунистларни ва барча меҳнаткашларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқда.

Марказий Комитет ўз ишида марксизм-ленинизмнинг буюк меросига таяниб, фан ва практиканинг янги далилларини, янги тарихий шароитларни, партиямиз томонидан ва барча мамлакатлардаги қардош коммунистик партиялар томонидан тўпланган тажрибани ҳисобга олиб, марксча-ленинча назарияни ривожлантирмоқда ва бойитмоқда, энг мураккаб ички ва халқаро проблемаларни дадиллик ва қат'ият блан майдонга қўймоқда ва ҳал этмоқда.

Агар ана шу ма'нода Марказий Комитетнинг ҳисобот докладини кўздан кечирадиган бўлсак, марксизм-ленинизмни ижодий қўлланиш ҳаётий муҳим масалаларни — икки системанинг тинч-тотув бўлиб яшаши ҳақидаги, ҳозирги даврда урушларнинг олдини олиш имкониятлари тўғрисидаги масалаларни, турли мамлакатларнинг социализмга ўтиш формалари ҳақидаги масалаларни ва жаҳон ишчилар ҳаракати ҳамда коммунистик ҳаракат учун ғоят муҳим бўлган бошқа бирқанча масалаларни назарий жиҳатдан янада чуқур ишлаб чиқишда ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Марказий Комитетнинг партия XX с'ездига ҳисобот докладидаги қоидалар, с'езднинг қарорлари, Марказий Комитетнинг январь, июль Пленумлари ва бошқа Пленумлари қарорлари ижодий марксизм-ленинизм ҳазинасига коммунистик қурилиш практикасига доир масалаларни назарий жиҳатдан чуқур умумлаштириш намунаси бўлиб, назарий ва иқтисодий жиҳатдан ғоят муҳим программа ҳужжатлар бўлиб киради.

КПСС XIX с'езди блан XX с'езди ўртасидаги даврда партия блан халқ янада маҳкам жипслашди, Ватанимизнинг ишчилар синфи блан деҳқонлар иттифоқи кабн, совет халқларининг улуғ дўстлиги каби ажойиб кучлари янада кўпроқ мустаҳкамланди, социалистик хўжалик системаси янада кўпроқ мустаҳкамланди, кишиларнинг моддий ва маданий турмуш даражаси юксалди.

Бизнинг партиямиз омма блан ўз алоқасини доим мустаҳкамлаб, совет халқи англаган, истаган ва амалга ошириш учун интилаётган нарсаларни аниқ ифода этади. Олтинчи бешйиллик план юзасидан Директивалар проекти совет халқи иродасининг, унинг туб манфаатлари ва интилишларининг янги ифодаси бўлди. Бу тарихий программа Совет мамлакатининг, ундаги барча миллий республикаларнинг экономикаси ва маданиятини янада мавж уриб юксалтиришни та'минлайди.

Ўртоқлар! Кейинги йилларда бизнинг партиямиз ўз сафларининг бирлигини янада кўпроқ мустаҳкамлаганлигини, бош йўл учун курашда ўзининг жанговарлик қобилиятини оширганлигини кўриб турибмиз ва буни зўр мамнуният блан қайд қиламиз, партия раҳбарлигининг Ленин томонидан ишлаб чиқилган принциплари қат'ият ва изчиллик блан амалга оширилаётганлигини кўриб турибмиз.

Марказий Комитет ўзининг ҳартомонлама кенг фаолиятида коллектив раҳбарлик принципини оғишмай амалга ошириб келди. Бу эса Марказий Комитетимизга энг муҳим ва энг зарур вазифаларни ўз вақтида ва тўғри белгилаш ҳамда партия ва халқнинг куч-ғайратини ана шу вазифаларни бажаришга сафарбар қилиш имконини берди.

Марказий Комитетнинг ташкилотчилик роли ўсди. Марказий Комитет ишлаб чиқилган сиёсий йўлни қунт ва зўр ғайрат блан амалга оширилган ташкилий ишлар блан мустаҳкамлади. Ўртоқлар, шуни очиқ айтиш керакки, партиямизнинг, совет ва хўжалик органларининг ҳамма звеноларида ташкилий ишларни юксак даражага кўтариш асосий масалаларни ҳал этган пайтда Марказий Комитет фаолиятининг энг муҳим ричагларидан бири бўлди.

Марказий Комитет ташқи сиёсатимизни амалга оширишдаги ленинча принципларнинг тантанаси учун курашда ҳам зўр ғайрат ва активлик кўрсатди. Ташқи сиёсатга доир ғоят муҳим кўпгина масалалар жуда яхши ҳал этилди. Мен бунда Совет Иттифоқи блан Югославия ўртасидаги ғайритабиий, соғлом бўлмаган муносабатларнинг тугатилганлигини, шунингдек бошқа бирқанча ма'лум масалаларни кўзда тутаман.

Улуғ совет халқи вакилларининг Ҳиндистонга, Бирмага ва Афғонистонга қилган сафарлари тинчлик ҳамда халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш ишига порлоқ саҳифа бўлиб киради. Н. С. Хрушчев ва Н. А. Булганин ўртоқлар Ҳиндистонда, Бирмада ва Афғонистонда прогрессив инсоният тақдири учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган проблемалар тўғрисида юз мингларча, ўн миллионларча кишилар блан очиқ гаплашдилар. Давлат арбобларининг ана шундай проблемалар тўғрисида юз мингларча ва ўн миллионларча кишилар блан очиқ гаплашганлигини кўрсатадиган мисоллар тарихий даврларнинг бирортасида ҳам бўлган эмас. **(Қарсаклар).**

Халқаро вазиятнинг мураккаб шароитларида қисқа вақт ичида бизнинг партиямиз ва ҳукуматимиз тинчлик ва халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш ишига, Совет Иттифоқи ва Хитой Халқ Республикаси бошчилигидаги социалистик лагерьнинг қудратини янада мустаҳкамлаш ишига жуда катта ҳисса қўшдилар.

Коммунизм бутун инсониятнинг кун тартибига қўйилди. Социализм бир мамлакат кетидан иккинчи мамлакатда ғалаба қозонмоқда. Лениннинг барча миллатлар социализмга келадилар, капитализм эса ҳалок бўлади ва капитализмни ҳечқандай куч ҳалокатдан қутқазиб қолаолмайди, деб донишмандларча айтган сўзлари амалга ошмоқда.

Ўртоқлар, украин халқи, Украина Коммунистик партияси КПССнинг XX с'ездини КПСС Марказий Комитети теварагига ўз сафларини янада маҳкам жипслаштирган ҳолда, марксизм-ленинизм идеяларига содиқ бўлиб, ўз Ватани учун юксак ватанпарварлик туйғулари блан фахрланиб ва буюк социалистик ишлар учун Коммунистик партиядан ғоят миннатдор бўлган ҳолда кутиб олдилар. Совет Украинасининг меҳнаткашлари партия с'ездига хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида янгидан-янги муваффақиятлар блан келдилар.

Украина Коммунистик партияси ва украин халқининг кейинги йилларда эришган муваффақиятлари ҳаммага ма'лум, шу сабабдан мен Украина ССР иқтисодий ва маданий тараққиётининг айрим томонларигагина тўхталиб ўтмоқчиман.

Украина йирик саноат, хомаш'ё ва энергетика ресурсларига эга бўлиб, Совет Иттифоқининг экономикасида катта ўрин тутади. Ҳозирги вақтда Украина Совет Иттифоқида қазиб чиқарилаётган кўмирнинг 32 процентини, чўяннинг қарийб ярмини, пўлат ва прокатнинг 37 процентини, темир рудасининг қарийб 60 процентини, Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилаётган машиналарнинг тўртдан бир қисмидан кўпроғини ишлаб чиқармоқда.

Ҳозирги вақтда Донбасс шахтёрлари 1913 йилдагига қараганда беш баравардан зиёд кўмир қазиб чиқармоқдалар. Шу давр ичида чўян ишлаб чиқариш қарийб олти баравар, пўлат ва прокат ишлаб чиқариш эса олти баравардан кўпроқ ортди. Республикада машинасозлик ва металл ишлаш саноати кенг ривожланди; ана шу саноат тормоқлари ишлаб чиқараётган маҳсулотларни бирга қўшиб ҳисоблаганда, бу маҳсулотлар революциядан илгариги даражага нисбатан 96 процент кўпайди.

Саноат ишлабчиқаришининг бешинчи бешйилликда белгиланган планини Украина ССР муддатидан илгари — 4 йилда бажарди.

Ўтган бешйилликлар даврида 142 кўмир шахтаси, 37 домна ва мартен печи, 18 прокат ва труба стани, 7 машинасозлик заводи, бирқанча йирик электростанциялар ва кўпгина бошқа корхоналар ишга туширилди.

Украинада йирик энергетика базаси вужудга келтирилди. Ҳозирги вақтда республикада ишлаб чиқарилаётган электр қуввати 1913 йилда бутун чор Россиясида ишлаб чиқарилган электр қувватидан 15 баравар ортиқдир.

Оғир индустрияни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар енгил ва озиқ-овқат саноатини янада юксалтириш учун шароит вужудга келтирди.

Украинада саноат, уй-жой ва социал-маданий қурилиш тобора кенгаймоқда. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг ма'лум қарорлари қурилиш ишларини яхши йўлга қўйишда катта роль ўйнади. Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўз докладида қурилиш ишларини ортиқча сарфларга йўл қўймай, тежамли қилиб олиб бориш кераклиги тўғрисида гапирди. Шу тўғрида бир мисол келтирмоқчиман. Бизнинг Украинада қурилиш об'ектлари тўғрисидаги проект ҳужжатларидан бир қисминигина қайтадан кўриб чиқиш натижасида турли жимжима безаклар ва ҳашамлар учун 1,6 миллиард сўмлик ортиқча сарфлар мўлжалланганлиги аниқланди ва бундай ортиқчаликларга чек қўйилди. Ана шу маблағларга типовой проектлар бўйича тахминан 450 мактаб биноси ёки 1 миллион квадратметрдан ортиқ ҳажмдаги уй-жой бинолари қуриш мумкин.

Қурилиш ташкилотларининг йириклаштирилиши яхши натижа берди.

Украина колхозчилари, механизаторлари, совхоз ходимлари КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг топшириқларини ва Партия ҳамда Ҳукуматнинг бошқа ма'лум қарорларини амалга ошираборив, энг муҳим қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин суратда кўпайтирдилар. Ўтган йили республикада дон, кунгабоқар, сабзавот ва бошқа экинларни етиштириш планлари ошириб бажарилди.

Маккажўхорининг афзалликлари ҳозир ҳаммага ма'лум. Маккажўхори Украинада асосий дон экинларининг бири бўлиб қолди. Маккажўхори майдонларини анча кенгайтириш натижасида республикада ялпи дон ҳосили ва чорвачилик учун керакли ем-хашак запаслари кўп миқдорда ортди.

Украинадаги колхоз ва совхозлар қанд лавлаги етиштиришда ҳарқачонгидан кўра яхшироқ натижаларга эришдилар. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 202 центнердан қанд лавлаги олинди. Демак, ҳар гектар ердан олинган қанд лавлагидан 156 пуд қанд тайёрлаш мумкин. Ўтган йили эса республикада 1 миллион 92 минг гектар ерга қанд лавлаги экилди.

Украинада маккажўхори ва қанд лавлаги майдонларини яна кенгайтириш мўлжалланади.

Ялпи дон ҳосилининг кўпайтирилиши Украина колхоз ва совхозларининг ғалла тайёрлаш давлат планларини тўла бажарибгина қолмай, балки анча ошириб бажаришлари учун ҳам имконият туғдирди. Украина пландан ташқари 160 миллион пуддан кўпроқ ғалла топширди. Давлатга буғдойнинг ўзидангина 396 миллион пуд топширилди. Давлатга кунгабоқар, зиғир, конопля, мева, сабзавот, эфир мойли экинлар ва бошқа экинлар топшириш планлари ҳам анча ошириб бажарилди.

Чорвачиликнинг қолоқлигини тугатиш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш соҳасида дастлабки сезиларлик муваффақиятларга эришилди. 1955 йилда колхоз ва совхозлар сут, гўшт, жун, тухум тайёрлаш ва закупка қилиш планини ошириб бажардилар. Ана шу маҳсулотлар давлатга ўтган йиллардагидан кўпроқ топширилди.

Колхозчиларнинг меҳнат кунлари юзасидан тўланадиган натура ва пул ҳақининг миқдори кўпайди.

Республикадаги ишлаб чиқарувчи кучларнинг тез ривожланиши натижасида бутун украин халқининг моддий фаровонлиги ва маданий савияси тўхтовсиз юксалиб бормоқда. Халқимиз тобора яхши ҳаёт кечирмоқда.

Ҳозирги вақтда республикадаги умумий та'лим мактабларида, ўрта ўқув юртлари ва махсус ўқув юртларида ҳамда олий ўқув юртларида 7 миллионга яқин киши ўқимоқда. Ҳозирги вақтда Украинада ҳар 10 минг кишидан 180 киши олий ўқув юртлари ва техникумларда ўқимоқда. Бу миқдор ҳарқандай капиталистик мамлакатдагидан ортиқдир.

Кўпдан-кўп халқ интеллигенцияси кадрларининг вужудга келтирилганлиги маданий революциянинг буюк ғалабасидир. Украина совет адабиёти ва сан'ати муваффақиятли суратда юксалмоқда.

Украина Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси, ишчи ва деҳқонлар ҳокимиятининг барпо қилинганлиги натижасида, озод, суверен давлат сифатида барча совет социалистик республикаларидаги қардош халқлар блан иттифоқ ва дўст бўлиб яшаётганлиги туфайли, бизнинг мамлакатимизда Коммунистик партиянинг ленинча миллий сиёсати тантана қилганлиги натижасида ана шундай мамлакатга айланди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ҳисобот докладида айтдики, бизнинг партиямиз барча иттифоқчи республикаларнинг миллий экономикасини ўстириш ва ривожлантириш учун, уларнинг шаклан миллий, мазмунан социалистик маданиятини янада барқ уриб яшнатиш учун бутун чораларни кўрди ва кўради.

Украин халқи ўз ижодий меҳнатида КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг буюк ёрдамига доим таяниб иш кўрмоқда.

(ОХИРИ ОЛТИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ А. И. КИРИЧЕНКО нутқининг охири

(БОШИ БЕШИНЧИ БЕТДА)

В. И. Ленин тинч қурилишга ўтиш арафасида — 1921 йилда Умумукраина Советлар с'ездига юборган табрикномасида бундай деган эди: Украина ишчилари ва меҳнаткаш деҳқонлари «...душманларнинг ҳарқандай қаршиликларига ва ҳийла-найрангларига қарамай, Украина республикасини мустаҳкамлайдилар» (32 том, 149 бет). В. И. Лениннинг донишмандларча айтган ана шу сўзлари эндиликда амалга оширилди, деб зўр ишонч блан айтиш мумкин.

Украинанинг хўжалик, сиёсий ва маданий жиҳатдан мавж уриб ўсганлиги партиянинг халқлар дўстлиги тўғрисидаги идеяларининг улуғворлигини акс эттиради. Бундан қарийб қирқ йил илгари Ленин Украина ишчилари ва деҳқонларига ёзган мактубида Россия ва Украинанинг коммунистлари ҳамда барча меҳнаткашларига мустаҳкам дўст бўлиб яшашни, «...ва турли миллат ишчи ва деҳқонларининг... чинакам мустаҳкам иттифоқи намунасини бутун дун'ё меҳнаткашларига кўрсатиш» ни васият қилган эди. (30 том, 320 бет). Россия Федерацияси каби ва мамлакатимиздаги барча халқлар каби Украина коммунистлари, Украинанинг барча меҳнаткашлари ҳам Лениннинг ана шу васиятини муқаддас билиб бажариб келмоқдалар. СССР халқлари ўртасидаги дўстлик тош-метиндек мустаҳкамдир. Бу дўстлик бутун дун'ё меҳнаткашлари учун муносиб намунадир. **(Қарсаклар).**

Украин халқининг барча совет халқлари блан қардошларча иттифоқи ва мустаҳкам дўстлиги, Совет Украинаси экономикаси ва маданиятининг мавж уриб юксалаётганлиги ҳаркимга ҳам ёқабермайди, албатта. Мен бунда, даставвал, украин халқининг чет эллардаги душманлари тўғрисида гапирмоқчиман. Улар Совет Украинаси империалист босқинчилар ва уларнинг малайлари — украин буржуа миллатчилари талон-торож қилаолмайдиган бир мамлакат бўлиб қолганлигига асло тоқат қилаолмаётирлар. Украина буржуа миллатчилари халқнинг қаҳр-газабидан қўрқиб, ба'зи капиталистик мамлакатларда ўзларига бошпана топдилар.

Ҳали яқиндагина Нью-Йоркда ёлғон, туҳмат ва энг разил уйдирмалардан иборат «XX аср Украинаси» деган китобча босиб чиқарилган. Китобчада 1951 йилда Украина саноати 1912 йил даражасига зўр-базўр етиб олган ва фақат ярим фабрикатларгина ишлаб чиқармоқда, Днепрогэс эса Украина учун фақат пропаганда символидир, чунки Днепрогэс ишлаб чиқараётган бутун электр қуввати Москвага берилмоқда, деб ёзилган. **(Залда жонланиш).**

Бу разил гапларни айтган киши Колумбия университетининг профессори, Американинг сийқа разведкачиси, Совет Иттифоқига бўҳтонлар тўқишни ўзига касб қилиб олган Кларенс Мэннинг номли бир кишидир. Кўриб турибсизки, у ўзи тўқиган ёлғонларга маҳлиё бўлиб кетиб, ҳатто Днепрогэсдан Москвага электр қуввати юборадиган линия ҳам қурибди, ваҳоланки, бундай линия аслда йўқ бир нарса экани ҳаммага ма'лумдир. Ҳеч шубҳасиз, бу сохтагарнинг ўзи э'тиборга заррача сазовор эмас, биз ундан рост гапни кутмаймиз ҳам. Чўчқа ҳарқанча чийилласа ҳам, барибир булбул бўлолмайди **(кулги, қарсаклар).**

Лекин унинг дарғазаб бўлиб украин халқига вакиллаётганлигининг сабаби нима? Бунинг сабаби шу эканки, у ўз хўжайинларининг заказларини бажариб, ўз қалбаки китобчасининг охирида Америка империализмининг Ғарбдаги шерикларини Украинани Совет Иттифоқидан ажратиб олишга чақиради.

Украинларда, «Ит ойга қараб ҳарқанча ҳурса ҳам, барибир бу блан ойнинг ҳусни камаймайди» деган мақол бор **(кулги).** Украин халқи шуни яхши биладики, у фақат Совет ҳокимияти байроғи остидагина эркинлик ва мустақиллик олди. У совет республикалари оиласида турганида енгилмайди, душманларнинг ҳечқандай кирдикорлари унинг учун писанд эмас.

Украина меҳнаткашлари шуни ҳам яхши биладиларки, яқин келгусида Украина халқ хўжалиги, фани ва маданияти янада юқори босқичга кўтарилади. Улар бу келажакни олтинчи бешйиллик планларида, мамлакатимизда коммунизм қуришнинг улуғ планларида аниқ кўриб турибдилар.

Янги бешйилликда Украина ССРнинг ишлабчиқарувчи кучлари янада кенг миқ'ёсда ривожланади. Кўмир чиқариш, чўян, пўлат қуйиш, прокат, машиналар ҳамда оғир индустриянинг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқариш анча ортади. Бешйиллик мобайнида республика оғир, енгил саноатларнинг ва озиқ-овқат саноатининг янги катта корхоналари блан, янги электр станциялар блан бойийди. Украинада ғалланинг ялпи ҳосили 1960 йилда 2,1 миллиард пудга етказилади. Қанд лавлаги, сабзавот, картошка ва қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларини етиштириш анча кўпаяди.

Гўшт ва сут етиштиришни кўпайтириш соҳасида республикамиз олдида айниқса катта вазифалар турибди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг ҳисобот докладида чорвачиликни янада ривожлантириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни ва тайёрлашни янада кўпайтириш вазифаси кейинги вақтларда партия олдида турган энг қийин ва шу блан бир вақтда асло кечиктириб бўлмайдиган вазифалардан бири эканлигини уқтириб ўтди.

Украинада бу масала қандай ҳал қилинаётганлиги тўғрисида бир мунча муфассалроқ тўхталиб ўтмоқчиман. Республика колхозлари ва совхозлари КПСС Марказий Комитети январь Пленуми қарорларини бажариш тадбирларини партия ташкилоти раҳбарлиги остида ишлаб чиқаётганларида ўз имкониятларини, бор резервларини ҳисобга олиб, Пленум томонидан республика учун чорвачилик маҳсулоти етиштириш юзасидан 1960 йилга белгиланган миқдорни муддатидан 2—3 йил олдин бажаришга, я'ни сут ва чўчқа гўшти етиштириш соҳасида белгиланган миқдорни 1957 йилнинг ўзидаёқ бажаришга, чорвачилик маҳсулотининг бошқа турлари бўйича белгиланган миқдорни 1958 йилда бажаришга қарор қилдилар. Биз ҳам бу топшириқларни янги бешйилликка киритдик. Бу топшириқларнинг нақадар катта ва мас'улиятли эканлигини қуйидаги ма'лумотлардан кўриш мумкин. 1960 йилда Украина бутун Совет Иттифоқида етиштириладиган гўштнинг тахминан 25 процентини, чўчқа гўштининг қарийб 30 процентини ва сутнинг 23 процентини етказиб беради.

Умуман бутун мамлакатда бешйилликнинг охирида гўшт етиштиришни икки баравар кўпайтириш мўлжалланган бўлса, Украина колхозлари ва совхозлари 1956 йилнинг ўзидаёқ ўтган йилга нисбатан гўшт етиштиришни 2 баравар кўпайтирадилар, чўчқа гўшти етиштириш эса уч баравар кўпайтирилади. **(Қарсаклар).**

Республика колхозларида ва совхозларида бешйилликнинг охирида 1955 йилдагига нисбатан гўшт етиштириш 3,1 баравар кўпаяди, чўчқа гўшти етиштириш эса 4,4 баравар, шу жумладан колхозларда қарийб 6 баравар кўпаяди.

Гўшт етиштиришни мана шундай кескин ва тез кўпайтиришга, ўртоқ Н. С. Хрушчев ҳисобот докладида кўрсатиб ўтганидек, фақат чўчқачиликни ривожлантириш йўли блангина эришиш мумкин. Бу жуда тўғри йўлдир, чунки чорвачиликнинг бу тармоғи гўштни энг тез етиштириб берадиган тармоқдир.

Республика колхозлари ва совхозлари илгарилари йилига тахминан 2 миллион чўчқани боқиб семиртириб келган бўлсалар, ҳозирги 1956 йилда колхозлар, совхозлар ва бошқа давлат хўжаликлари 8 миллионга яқин чўчқани боқиб семиртирадилар.

Лекин бунинг учун бизда зарур миқдорда чўчқа етишмайди. Шу сабабли 1956 йилда бир миллион асосий урғочи чўчқадан ташқари бир марта болалатиш учун камида 700 минг урғочи чўчқадан фойдаланилади, бунинг натижасида 14 миллион чўчқа боласи олиш мумкин бўлади. Шу блан бирга республика колхозлари ва совхозлари урғочи чўчқаларни қиш-кўкламда болалатиш усулини жорий қилиш блан йилнинг биринчи ярмида камида 70 процент урғочи чўчқани болалатиб оладилар. Бу чўчқа болалари ёзги арзон озуқалар блан боқиб ўстирилади, ҳосил йиғиб-териб олингандан кейин эса семиртирилиб давлатга топширилади.

Ҳозирги вақтда кўпгина колхозларда ва совхозларда чўчқаларни боқиб семиртириш учун керакли бинолар етишмайди. Шу сабабли ҳозирдан бошлаб республикада шийпонсимон чўчқахоналар қуриш кенг авж олдириб юборилди, бу чўчқахоналарнинг олдида чўчқаларни озиқлантирадиган майдончалар бўлади. Бу эса чўчқаларни кўплаб боқиб семиртиришга ва чўчқа гўшти етиштиришни анча арзонлаштиришга имкон беради.

Ҳамма колхозларда, совхозларда ва ёрдамчи хўжаликларда шу планларнинг ҳеч сўзсиз бажарилишини та'минлайдиган тадбирлар ишлаб чиқилди, шунингдек ҳар ойда қайси чўчқаларни боқиб семиртиришга ажратиш, уларни семирганларидан кейин давлатга гўшт ўрнида топшириш планлари ҳам ишлаб чиқилди.

Чўчқа гўшти етиштиришни кўпайтириш блан бирқаторда қора молларни, қўйларни ўстириш, ҳайдаб қўйиб ва қўлда боқиб семиртириш, шунингдек паррандаларни, шу жумладан сув паррандаларини гўшт учун боқиб ўстириш ишлари ҳам яхшиланади. Олтинчи бешйилликда республика колхозларида ва совхозларида механизациялаштирилган паррандачилик фермалари ҳамда паррандаларни катакда боқадиган паррандачилик фабрикаларини кўп миқдорда қуриш мўлжалланди. Бу фермаларни ва фабрикаларни қуриш кенг авж олиб кетди, шу йилнинг ўзидаёқ 200 тадан кўпроқ мана шундай ферма ва фабрика қурилади.

Украина партия ташкилотлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари сут етиштиришни яна анча кўпайтириш соҳасида колхозларда, МТСларда ва совхозларда катта иш олиб бормоқдалар. 1955 йилда сут соғиб олиш плани ошириб бажарилди. Республика колхозларида ҳарбир сигирдан соғиб олинган сутнинг ўртача миқдори 1954 йилдагига нисбатан 217 килограмм кўпайди, етиштирилган сутнинг умумий миқдори эса 919 минг тонна ёки 38 процент кўпайди. 1956 йилда сут етиштиришни янада кўпайтириш мўлжалланмоқда. Колхозларда ўтган йилдагига қараганда 1,5 баравар кўп сут олинади. Бу ишда ҳозирнинг ўзидаёқ дастлабки натижалар қўлга киритилди. Янги хўжалик йилининг ўтган тўрт ойи ичида республика колхозларида етиштирилган ялпи сутнинг миқдори ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан икки баравар кўпайди, ҳарбир соғин сигирдан олинган сутнинг миқдори эса 158 килограмм кўпайди. Шу даврда яроқли қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда республика колхозларида 22,5 центнердан сут олинди.

Ма'лумки, гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришда ем-хашак ҳал қилувчи роль ўйнайди. Шу сабабли республика колхозлари ва совхозлари 1956 йилда маккажўхори экишни тахминан яна 1 миллион гектар кўпайтириб, маккажўхори экиладиган майдонни 7 миллион гектардан ҳам ошириб юборишни мўлжалламоқдалар. Ем-хашак етиштириш соҳасида бошқа тадбирлар ҳам белгиланмоқда.

Украина компартиясининг XIX с'езди, колхозчиларнинг, МТС ва совхоз ходимларининг йиғилишлари, партия активларининг йиғилишлари, шунингдек қишлоқ хўжалик илғорларининг республика кенгаши Директивалар проектини муҳокама қилиб, гўшт ва сут етиштиришнинг бу планларини муддатидан олдин бажаришга ўзларининг якдиллик блан интилаётганликларини изҳор қилдилар.

Бунинг учун республика колхозлари ва совхозлари чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг илгари тузиб қўйган планларини қайтадан кўриб чиқмоқдалар, қўшимча резервларни ва имкониятларни қидириб топмоқдалар, социалистик мусобақа шартномаларини бошқатдан тузмоқдалар. Республикамизнинг ажойиб меҳнаткашлари бўлган чорвадорлар гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришга зўр ғайрат блан киришдилар. Бошқа республикаларда бўлгани каби, бизнинг республикамизда ҳам барча областьлар, районлар, колхозлар, МТСлар ва совхозлар ғалла, гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш учун ўзаро мусобақа қилмоқдалар.

Кези келганда бир нарсага э'тиборни жалб қилиб ўтмоқчиман. Нега республикаларимиз, бир-бирлари блан мусобақа қилишмайдилар, ба'зи республикалар мусобақа қилишаётган бўлсалар ҳам, лекин бунинг натижалари э'лон қилинмаётир. Украинадаги жуда кўп колхозчилар, совхоз ва МТС ходимлари республикалар ўртасида мусобақа ташкил қилинсин, деган фикрни айтдилар.

Хрушчев. Сизлар қайси республика блан мусобақалашишни хоҳлайсизлар?

Кириченко. Саволингизга жавоб бераман—Украина энг катта республика бўлган Россия Федерацияси блан мусобақалашишни хоҳлайди. **(Қарсаклар).** Бунинг уддасидан чиқаолмаймизми? Биз биринчи навбатда, менинг фикримча, яроқли қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар 100 гектарига ҳисоблаганда чорвачилик маҳсулотини, жумладан сутни энг кўп миқдорда олиш учун мусобақалашишимиз мумкин. Ма'лумки, гўшт етиштиришни кескин равишда кўпайтирмоқ учун РСФСР областьларида жуда яхши шароит бор!

Хрушчев. Тўғри.

Кириченко. Гўшт етиштириш соҳасида РСФСРнинг Украина ССР блан мусобақа қилиши қийинроқ бўлади, чунки бизда яхши ем-хашак базаси бор.

Турли республикаларнинг областьлари ўзаро мусобақа қилсалар яхши бўлур эди. Менинг фикримча, бундан мамлакатга фақат фойда етган бўлур эди. Мусобақага бошқа республикалар ҳам қўшилиши мумкин бўлур эди. Бу эса янги бешйилликда мўлжалланган катта вазифаларни муваффақиятли бажаришга кўп даражада ёрдам берган бўлур эди.

Хрушчев. Тўғри.

Кириченко. Ўртоқлар! Коммунистик партия ва Совет давлати олдида жуда катта вазифалар турипти. Бу вазифаларни муваффақиятли ҳал қилмоқ учун ҳамма резервлардан фойдаланишимиз, барча меҳнаткашларни, бутун халқимизни сафарбар қилишимиз, оммавий социалистик мусобақани авж олдириб юборишимиз зарур. Мусобақанинг аҳамияти жуда катта. Владимир Ильич Ленин мусобақа совет жамиятининг қудратли ҳаракатлантирувчи кучи эканлигини кашф қилган эди. Бу куч мусобақани «ҳақиқатан **кенг,** ҳақиқатан **оммавий** кўламда ишлатиш учун, меҳнаткашларнинг ҳақиқатан кўпчилигини шундай иш майдонига тортиш учун... имкон берадики, улар бу иш майдонида ўзларини кўрсата оладилар, ўзларининг лаёқатларини ўстираоладилар, талантларини юзага чиқара оладилар...» (26 том, 416 бет).

Украина коммунистик партияси ғалла, чорвачилик маҳсулотлари ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун социалистик мусобақани ривожлантириш блан жиддий шуғулланиб, ўтган йил бирмунча натижаларга эришди. Минглаб колхозлар ўз ишларини анча яхшиладилар, колхоз ишлабчиқаришининг ўн минглаб янги илғорлари етишиб чиқди.

Шу блан бир вақтда биз қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришида социалистик мусобақани ташкил этиш масалаларини ўрганган вақтимизда, бу катта оммавий ҳаракатда кўпгина жиддий камчиликларни очиб ташладик. Мен шу камчиликлар тўғрисида гапириб ўтмоқчиман, чунки бу камчиликлар бошқа жойларда ҳам борга ўхшайди.

Булар қандай камчиликлар? Кўп ҳолларда мусобақа расмиятчиликка айланиб кетмоқда, уни ташкил этишда шаблонга, формализмга, кампаниябозликка ва кераксиз шовқин-суронга, митингбозликка кўп йўл қўйилмоқда, мен бу ишда бориб турган войсақилик кўп, жуда кўп десам хато қилмаган бўламан. Кўпинча конкрет реал имкониятларни, резервлардан фойдаланишни ҳисобга олмасдан, расмий равишдагина мажбуриятлар қабул қилинади. Энг катта камчилик шуки, бажарилишига ҳечкимнинг кўзи етмайдиган, ғоят ошириб юборилган мажбуриятларни олиш ҳоллари жуда ва жуда кўп учрайди. Бу камчилик оммавий тус олиб кетди. Бунинг сабаби шуки, якка ёки коллектив мажбуриятлар, айниқса оширилган мажбуриятлар олинган вақтда, Н. С. Хрушчев ўз докладида қайд қилиб ўтганидек, партия, совет органларининг раҳбарлари, газеталар катта-катта мажбурият олганларни кўкка кўтариб мақтайверадилар. Бу эса шундай мажбуриятларни олган кишилар учун манфаатли ва қулай бўлиб чиқади, чунки бу кишилар гарчи бир оз вақт бўлса ҳам, ҳар ҳолда ном чиқариб қоладилар, партия ва совет раҳбарлари ҳам шу туфайли осойишта бўлиб ва тинчиб қоладилар, ҳечким уларни «юқоридан» безовта қилмайди, мажбуриятни бирмунча камайтириб юборибсизлар, куч талаб қилмайдиган мажбурият олибсизлар, деб уларни ҳечким танқид қилмайди, аксинча, бундай раҳбарларни кўкка кўтариб мақтайверадилар. Кези келганда шуни айтиш керакки, жойларда районлар ва колхозларнинг ба'зи раҳбарлари бундан яхши фойдаланадилар.

Биз республикамизда текшириб чиқиб шуни аниқладикки, бирқанча районлар, колхозлар, бригадалар, звенолар кўп йиллардан бери катта-катта мажбуриятлар олаётган бўлсалар ҳам, аммо бу мажбуриятларни сра бажармаганлар, ҳечким улардан бунинг сабабини тузуккина суриштириб ҳам кўрмаган.

Одатда, мусобақада мажбуриятлар бирданига бутун йил учун қабул қилинади, бу эса мусобақанинг боришига кун сайин та'сир қилмасдан, йилнинг охирини кутишга баҳона бўлади, йил тамом бўлгандан кейингина мажбуриятларнинг натижалари ҳисобга олинади.

Биз бу камчиликни ҳам тузатаётирмиз. Ҳозир бир йиллик қилиб олинаётган мажбуриятлар конкрет мажбуриятлар бўлмоқда, бу мажбуриятлар айрим иш процессларини, иш даврларини — ўн кунлик, ҳафталик ва шунинг сингари муддатларни ўз ичига олади, я'ни ишнинг ҳарқайси тури бўйича айрим-айрим мажбурият олинади. Масалан, сут соғувчи, ҳарбир сигирдан бир йил ичида фалон килограмм сут соғиб бераман, деб мажбурият олганида, январьда, февральда, майда ва ундан кейинги ойларнинг ҳар қайсисида ёки ҳатто ҳар ўн кунда, шароитни ва ем-хашак ресурсларини ҳисобга олиб, қанча сут соғиб беришини кўрсатиб қўяди. Бу эса жамоатчиликнинг мажбурият қандай бажарилаётганлигини контроль қилиб туришига ва шунга мувофиқ унинг натижаларига та'сир ўтказиб туришига имконият беради ва шу блан бирга мусобақа қилувчиларнинг ўзлари ҳам мусобақанинг боришини кузатиб туриш, камчиликларни ўз вақтида йўқотиш имкониятига эга бўладилар. Бундай тартиб одамларни интизомли бўлишга, олинган мажбуриятларни ҳеч сўзсиз бажаришга ўргатади.

Шу вақтгача бизда одатда кучлилар кучлилар блан, кучсизлар кучсизлар блан мусобақа қилар, илғор область илғор область блан мусобақа қилар, илғор район мусобақа қилишмоқ учун ўзи блан тенглашадиган районни танлаб олар эди. Колхозлар ҳам шу тариқа мусобақа қилар эдилар. Мусобақалашмоқ учун ўзларига заифроқ, «камбағалроқ» шерик қидирадиган колхоз раҳбарлари, район раҳбарлари ва ҳатто область раҳбарлари ҳам бўлар эди, улар мана шундай ўзларидан кучсизроқ шерик блан шартнома тузиб, «Биз уни бопламиз, биз уни орқада қолдириб кетамиз» деб олдиндан керилиб юрар эдилар. Бунақа шерикни, аслини олганда, орқада қолдиришнинг ҳам ҳожати бўлмас эди, чунки у бечора азалда орқада қолиб келган бўлар эди, уни олдинга чиқариб олиш керак эди. **(Кулги).** Бу масалалар ҳам энди кўриб чиқилди, йўл қўйилган хатолар тузатилмоқда.

Одатда социалистик мусобақа мажбуриятларида шу вақтгача маҳсулот таннархининг кўрсаткичлари бутунлай тилга олинмас эди. Мусобақа шартларида фақат маҳсулотнинг ялпи миқдоригина кўрсатилар эди. Бу эса бутунлай нотўғридир. Ҳозирги вақтда Украина партия ташкилотлари ҳарбир мусобақа шартномасида, ҳарбир мажбуриятда маҳсулот единицасини ишлабчиқаришга қанча меҳнат куни сарфлашни кўрсатишга эришмоқдалар.

Мусобақада ғолиб бўлиб чиққанларни белгилашда кўпинча хатога йўл қўйилмоқда. Ба'зан шундай бўлади — икки колхоз ёки район бир-бири блан мусобақа қилади, уларнинг иккови йилни ёмон натижалар блан якунлайдилар, уларнинг ҳечбири мажбуриятларни бажариш уёқда турсин, ҳатто планларини ҳам бажармайдилар, лекин шундай бўлса ҳам уларнинг бири бирмунча яхшироқ натижага эришган бўлади, шунда ҳам уни мусобақада «ғолиб» бўлиб чиққанлар қаторига қўшиб қўядилар. Демак иш барбод қилинган бўлса ҳам, ҳар ҳолда шуларнинг бири ғолиб бўлиб чиқади. **(Кулги).**

Энди биз шундай қоида белгиладик: белгиланган планни тўла ёки ошириб бажарган ва ўз социалистик мажбуриятларини бажаришда энг яхши кўрсаткичларга эришган колхоз, совхоз ёки районгина мусобақада ғолиб бўлиб чиққан, деб ҳисобланади.

Мусобақани ташкил қилишдаги камчиликларни мусобақалашувчиларга мажбуриятларни бажаришда зарур ёрдам кўрсатиш йўли блан, мусобақага парвосиз қараётган раҳбарларни ва мусобақада қатнашиб, ўз мажбуриятларини бажармаётганларни йиғилишларда ва матбуотда танқид қилиш йўли блан тузатмоқдамиз. Социалистик мусобақани ташкил этишда йўл қўйилган камчиликларни тузатиш ишлари ҳозир ҳамма жойда олиб борилмоқда. Зарур ҳолларда мусобақа шартномалари бошқатдан тузилмоқда. Энди Украина компартиясининг Марказий Комитети министрлардан, бошқармаларнинг раҳбарларидан, область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарьларидан мусобақани ташкил қилиш масалалари блан шахсан шуғулланишни, мажбуриятларни бажаришда ёрдам беришни, олдинда бораётганларни рағбатлантиришни, илғорларнинг тажрибаларини ёйишни, кейинда қолаётганларни олдингилар қаторига етказиб олишни талаб қилаётир.

Мусобақа оммавий, чинакам умумхалқ ҳаракатидир, бундай ишда мусобақанинг та'сирчанлигини ва катта ижодий кучини камайтирадиган бюрократизмга, формализмга ва бошқа катта камчиликларга ҳамда бузишларга тоқат қилиб бўлмайди. Бизнинг фикримизча, ҳозирги вақтда мусобақа ишига кўпроқ, жиддийроқ э'тибор бериш керак, чунки мусобақа олдимизда турган вазифаларни бажаришда жуда катта роль ўйнайди.

Илғорлар тажрибасини социалистик қурилишда қўлланишнинг аҳамияти ҳаммага ма'лум. Ҳисобот докладида ҳам бу тўғрида гапирилди. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, бутун халқимиз бешйилликларни бажариш вақтида илғорлар тажрибасидан кенг фойдаландилар.

Давлат янги, илғор ташаббусларнинг ҳаммасини масалан қишлоқ хўжалигидаги янги, илғор ташаббусларни пропаганда қилмоқ учун кўп маблағ сарфламоқда. Ўзингиз ўйлаб қаранг: миллион-миллион нусхаларда китоблар, брошюралар нашр қилинмоқда, юзлаб кинофильмлар чиқарилмоқда, жуда кўп лекциялар, докладлар ўқилмоқда, илғорларнинг иш методлари газеталар ва журналларда ёзилиб, халққа кенг ма'лум қилинмоқда. Илғор колхозларга кўп экскурсиялар ташкил қилинмоқда, конференциялар, семинарлар ўтказилмоқда ва илғорлар шу конференцияларда, семинарларда ўзларининг илғорлик тажрибаларини гапириб бермоқдалар. Илғорлар тажрибасини пропаганда қилмоқ учун ажойиб Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасини қурдик.

Давлат томонидан илғорлар тажрибасини пропганда қилмоқ учун сарфланаётган катта харажатлар, ҳеч сўзсиз, ўзини қопламоқда. Лекин, ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек иш қилинаётир, деб бўладими? Афсуски, сра ва сра бундай деб бўлмайди. Кўпгина область ва район раҳбарлари, колхоз раислари, бригадирлар, звено бошлиқлари илғорларнинг олдига борадилар, фильмларни кўрадилар, лекцияларни эшитадилар, қишлоқ хўжалик виставкаларини бориб кўрадилар, аммо уларнинг иши эскича қолаверади, илғорларнинг методлари татбиқ қилинмайди.

Кўпинча бизда практикада нимани кўрамиз? Районда мақтаса арзигундек икки-уч илғор колхоз бўлади, аммо уларнинг атрофидаги колхозлар орқада қолаверадилар, ўз хўжаликларини секинлик блан юксалтирадилар. Яна бунинг устига кўп колхозларда ўн йиллардан бери илғорлик номини кўтариб юрган звенолар, бригадалар бор-у, аммо колхоз илгари қандай қолоқ бўлса, шу қолоқлигича қолиб келмоқда. Афсуски, районлардаги ба'зи раҳбарлар буни кўратуриб, пинакларини ҳам бузмайдилар. Улар йил сайин ҳамма кенгашларда, мажлисларда, пленумларда, с'ездларда, конференцияларда ўзлари билиб олган илғор колхозларнинг номини айта берадилар, ўзлари билиб олган илғорларнинг фамилияларини такрорлайверадилар.

Партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг кўпгина раҳбарлари илғорлар тажрибасини ишлабчиқаришга жорий қилиш ишини ҳали шу вақтгача партия ва давлатнинг энг муҳим вазифаси деб билмаётирлар. Ваҳоланки, шундай қилинмаса, эндиликда биз хўжалигимизни юксалтираолмаймиз.

Шунга эришмоқ кераккИ, Ленин талаб қилганидек, ўрнак бўладиган намуналардан ибрат олиш ҳамма жойда кенг ёйилиши ва албатта қилинадиган иш бўлиб қолиши лозим. Ихтиёрий иш эмас, балки албатта қилиниши лозим бўлган иш бўлиб қолиши керак. Илғорлар тажрибасини жорий қилишга беparволик блан қараётган раҳбарларни илғор иш усулларини ва методларини татбиқ этишга мажбур қилиш керак. Давлат манфаатлари шуни талаб қилади.

Бизнинг республикамизда ҳам илғорларнинг тажрибаларини жорий қилиш ишида мана шундай ва бошқа шу сингари камчиликлар бор. Ҳозир биз шу камчиликларни тугатишга жиддий киришдик.

Илғорлар тажрибасини ишлабчиқаришга жорий қилиш масалалари Украина Коммунистик партиясининг яқинда бўлиб ўтган XIX с'езди ишида ўз ифодасини топди. С'езд республика партия, совет, хўжалик ташкилотлари олдига жуда муҳим вазифани — 1956 йилни илғорлар тажрибасини қишлоқ хўжалигига оммавий жорий қилиш йилига айлантириш вазифасини қўйди. Конкрет қилиб айтганда, бу вазифа шундан иборатки, модомики, районда илғор колхозлар бор экан, (бизда бундай колхозлар ҳарбир районда бор), район раҳбарлари шу колхозлар ишидаги илғорлик методларини ва усулларини райондаги барча қишлоқ хўжалик артельларига албатта кўчиришлари лозим. Районларда, МТСларда, колхозларда илғор звенолар, трактор бригадалари, далачилик бригадалари ва чорвачилик фермалари бор. Уларнинг иш тажрибаларини жорий қилиб, ҳамма колхозларни, МТСларни, бригадаларни, звеноларни илғорлар даражасига кўтариш — район, МТС, колхоз раҳбарларининг энг биринчи вазифасидир.

Ўртоқлар! Етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархи тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Ма'лумки, социалистик жамиятда техниканинг тўхтовсиз тараққий қилиб бориши ижтимоий меҳнат унумдорлигини тез оширишни та'минлайди, бу эса маҳсулот таннархини муттасил камайтириб боришнинг ҳал қилувчи шартидир.

Иш кучини ва моддий воситаларни энг кам сарфлаган ҳолда юқори сифатли энг кўп маҳсулот ишлаб чиқариш социалистик хўжаликни бошқариш учун катта аҳамиятга эга. Капитализм блан иқтисодий мусобақада ғалаба қозонишимиз шу вазифани муваффақиятли ҳал қилишга кўп даражада боғлиқдир. Ма'лумки, маҳсулот таннархининг камайтирилиши социалистик жамғармаларнинг асосий манба'идир, социалистик экономикани ривожлантириш қонуниятидир, об'ектив зарурриятдир.

Аммо, партия, совет, хўжалик ходимларининг кўплари маҳсулот таннархини камайтиришга етарли э'тибор бермаётирлар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини етиштириш учун сарф бўладиган меҳнатни ва моддий воситаларни камайтириш учун кураш айниқса ёмон ташкил қилинган. Бирқанча колхозларнинг раҳбарлари жамоат хўжалигини бошқаришда тежаб-тергаб иш кўрмаётирлар, ҳосилдорликни ёки чорвачиликнинг маҳсулдорлигини оширишда катта кўрсаткичларга эришмоқ учун ҳарқанча харажатдан ҳам тоймайдилар. Одатда улар маҳсулотнинг таннархини анализ қилиб кўрмайдилар, бу маҳсулотнинг давлатга ёки колхозга қанчага тушаётганлигини, уни қандай қилиб яна арзонга тушириш мумкинлигини ўйламайдилар. Қилинган ҳисоблар шуни кўрсатдики, масалан, Полтава областидаги колхозларда шу областьнинг қўшниси бўлган ва бир хилдаги тупроқ, иқлим шароитига эга бўлган Харьков областидагига қараганда, 1954 йилда меҳнат кунлари ғалланинг ҳарбир центнери учун 39 процент кўп сарфланган, қанд лавлагининг ҳар центнерига 20 процент, гўштнинг ҳар центнерига 6 процент кўп сарфланган.

Кўпгина колхозларда меҳнат кунларини контрольсиз сарф қилиш ҳоллари содир бўлмоқда, бошқарув штатлари жуда катталаштириб юборилган, бу эса етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини анча қимматлаштириб юборади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг таннархини камайтиришга эришмоқ учун ҳозирги вақтда республика колхозларида ва МТСларида ма'мурий-бошқарув аппарати қисқартирилмоқда, иш нормалари қайтадан кўриб чиқилмоқда, меҳнатни ташкил қилишни яхшилайдиган бошқа бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда.

Районларда ва областьларда ма'мурий-бошқарув аппаратини қисқартиш натижасида қанча маблағ тежалганлиги тўғрисида муфассал гапириб ўтаолмайман, лекин шуни айтиб ўтишим мумкинки, республикада бу қисқартиш натижасида юзлаб миллион сўм тежалади.

Қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаш даражаси анча оширилаётганлиги, қишлоқ хўжалик фани муваффақиятлари кенг жорий қилинаётганлиги, ерлардан рационал фойдаланиш яроқли қишлоқ хўжалик ерларининг ҳар юз гектаридан энг кам меҳнат ва маблағ сарфлаган ҳолда мумкин қадар кўп маҳсулот олишни та'минлайдиган шароит вужудга келтиради.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархини белгилаш масалаларида бизнинг иқтисод фанимизда ҳам чатоқликлар кўп, ўртоқлар. Ма'лумки, кўпгина экономистларимиз қиймат қонунининг колхозларга ҳам таааллуқли эканлигини инкор қилиб, қиймат категорияси умуман колхозларда етиштирилаётган маҳсулотга нисбатан татбиқ қилиниши мумкин эмас, деб ҳисоблаб келдилар. Ваҳоланки, саноатда бўлганидек, қишлоқ хўжалигида ҳам қиймат қонунини татбиқ қилиш колхоз хўжалигини тежамли қилиб олиб бориш учун ғоят катта аҳамиятга эгадир. Қишлоқ хўжалик ишлабчиқариш экономикасининг кўпгина актуал масалалари, аввало колхоз маҳсулотининг ишлаб чиқариш харажатларини ва таннархини камайтириш масалалари шу вақтгача ҳал қилинмаганлиги сабабли, бу тўғрида аграрникларимиз, экономистларимиз, умуман иқтисод фани, СССР Фанлар Академияси олдига жиддий талаблар қўйишга ҳақлимиз.

Меҳнатни ва моддий ресурсларни энг кам сарфлаган ҳолда қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш вазифаларини амалга оширишда МТСлар ҳал қилувчи роль ўйнайдилар. Броқ, МТСлар натура ҳақи тўлаш тартибида, қишлоқ хўжалик маҳсулотини давлатга топшириш планини бажариш-бажармасликларидан қат'и назар маблағ блан та'минланаётганликлари натижасида, кўпгина МТСларнинг раҳбарлари экономика масалалари устида бош қотирмаётирлар, шу маҳсулотнинг давлатга қанчага тушаётганини ҳисобламаётирлар.

Кўпгина МТСларнинг раҳбарлари шартли ҳайдашга айлантириб ҳисобланадиган гектарни кўпайтиришга берилиб кетиб, энг асосий ишни — ҳарбир гектар ердан энг кўп миқдорда маҳсулот олишни унутиб қўймоқдалар, ялпи маҳсулотнинг ҳарбир центнерига ва натура ҳақи учун тўланадиган маҳсулотнинг ҳарбир центнерига МТС томонидан қилинадиган сарфларни камайтириш масалалари блан, МТСнинг даромадини ошириш масалалари блан шуғулланмаётирлар.

Натура ҳақи тўлаш тартибида олинадиган маҳсулот единицасига давлат томонидан қилинадиган сарфни кескин равишда камайтириш керак. Бу эса техникадан фойдаланишни тубдан яхшилашни, қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришининг ҳамма тармоқларида, биринчи навбатда далачиликдаги ва чорвачиликдаги кўп меҳнат сарфланадиган ишларда механизациялашни кенгайтиришни, механизаторларнинг смена иш нормаларини тўла ва ошириб бажаришларини та'минлашни талаб қилади.

МТСдаги доимий кадрлардан бутун йил бўйи яна ҳам тўғрироқ ва рационалроқ фойдаланишга, машиналар ремонтини анча арзонлаштиришга ҳамда ёнилғини ва бошқа материалларни тежаб сарфлашга эришмоқ керак.

Партия ташкилотлари, айниқса жойларда, бу масалаларнинг ҳаммасига жиддий э'тибор беришлари керак, деб ўйлайман.

Кўкламги экишга яхши ва ўз вақтида тайёрланиш ҳозирги вақтда жуда муҳим ишдир. Чунки бу блан шу йилги ҳосил учун замин ҳозирланади. Украина партия ташкилоти бу масалага жиддий э'тибор бермоқда. Республика колхозларида, МТСларида ва совхозларида экиш ва ер ишлари бошлангунча уруғликларни, тракторларни ва бошқа машиналарни тайёрлаб тахт қилиб қўйиш, ўғитларни далага чиқариш, кўплаб кадрлар тайёрлаш соҳасида катта иш олиб борилмоқда. Лекин мен шуни айтиб ўтишим керакки, бизнинг олдимизда катта вазифа турипти: бу йил республикамизда 7 миллион гектардан кўпроқ ерга маккажўхори экилади. Бу йил биринчи марта колхозлар ва совхозлар шу ерларнинг ҳаммасига дона-дона қилиб сараланган маккажўхори уруғи экадилар.

Ўртоқлар! Украина коммунистлари КПСС Марказий Комитети йўлини ва фаолиятини якдиллик блан ма'қулламоқдалар. Яқинда бўлиб ўтган конференциялар ва Украина Коммунистик партиясининг с'езди буни яққол кўрсатиб, республика партия ташкилотларининг КПСС Марказий Комитети теварагига мустаҳкам жипслашганини намойиш қилди.

Бутун украин халқи ҳам партиямиз Марказий Комитетининг йўлини ва фаолиятини якдиллик блан ма'қулламоқда. Олтинчи бешйиллик план тўғрисидаги Директивалар проекти ишчилар, колхозчилар, интеллигенция йиғилишларида муҳокама қилинган вақтда бу нарса айниқса ёркин ифодаланди.

Совет Украинасининг меҳнаткашлари ўз олдиларида турган улуғвор вазифаларни чуқур англаган ҳолда, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX с'ездининг тарихий қарорларини амалга ошириш йўлида шараф блан ишлаш учун ўзларининг куч ва ғайратларини аямайдилар. **(Давомли қарсаклар).**

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

Р. 00647. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № — 1375.